

MŪSŲ GIRIOS

2015 / 07

VALTRA

Valtra – patikimas partneris miške

- ❖ Variklis AGCO Power (Sisu) – 111 AG
- ❖ 24+24 pavaros
- ❖ Metalinis degalų bakas
- ❖ Priekinio tilto diferencinio blokavimas
- ❖ Hidraulinio siurblio našumas 90 l/min
- ❖ Oro kondicionierius
- ❖ Miško padangos 20.8R38+16.9R28 NOKIAN

Kaina
nuo **53.000** EUR

3
METAI
GARANTIJA
ARBA
3000
VAL.

GRÉGOIRE BESSON

Miškui skirtos diskinės akėčios

Darbinis ilgis 2,00 m 2,30 m 2,50 m Diskų skaičius 8 8 9
Disko skersmuo (mm) 660 660/710/810 660/710/810
Svoris 1875 kg 1930 kg 2060 kg Galingumas 110 AJ 130 AJ 150 AJ

SUOKONE

Augmenijos smulkintuvai

nuo
13.000
EUR

UAB „ROVALTRA“ – Vienintelis atstovas Lietuvoje, Kalvarijų g. 125-602, LT-08221, Vilnius
Tel. 8 5 2737000, faks. 8 5 2472085, mob. tel. 8 687 40042, el. paštas info@rovaltra.lt
www.rovaltra.lt

MŪSŲ GIRIOS

LIETUVOS MIŠKININKŲ SĄJUNGOS
ŽURNALAS

Leidžiamas nuo 1929 metų birželio
Indeksas 5057, su nuolaida – 5058
2015 m. liepa Nr. 7 (807)

ISSN 1392-6829

LEIDĖJAS

Viešojo įstaiga „Mūsų girios“

A. Juozapavičiaus g. 10a
09311 Vilnius

Tel. 8 5 2752047

Faks. 8 5 2754828

El. paštas info@musu-girios.lt

www.musu-girios.lt

Įmonės kodas 125302897

PVM mokėtojo kodas LT 253028917

A/S LT887044060001501044

AB SEB bankas

REDAKcinė KOLEGIJA

Edmundas Bartkevičius (pirmininkas),

Marius Aleinikovas,

Marijonas Bernotavičius,

Raimondas Juzikis,

Antanas Kilčauskas,

Andrius Kuliešis,

Eglė Mankevičienė,

Rimantas Prūsaitis,

Edvardas Riepšas,

Albinas Tebėra,

Valdas Vaičiūnas

REDAKCIJA

Direktorius – vyr. redaktorius

Rimondas Vasiliauskas

tel. 8 5 2752047,

mob. tel. 8 687 10616;

el. paštas rimondas.v@musu-girios.lt

Atsakingasis redaktorius

Vaclovas Trepėnaitis

tel./faks. 8 5 2754828,

mob. tel. 8 687 10614;

el. paštas vaclovas.t@musu-girios.lt

Redaktorė – korespondentė

Jūratė Kuusienė

tel./faks. 8 5 2754828,

mob. tel. 8 687 10609;

el. paštas jurate.r@musu-girios.lt

Dizaino autorius: Algimantas Dapšys

Spausdino AB „Spauda“

Laisvės pr. 60, 05120 Vilnius

www.spauda.com

Tiražas 2010 egz.

Kaina 3,04 € (10,50 Lt),

su nuolaida 2,03 € (7 Lt)

„Mūsų Girios“ (Our Forests) magazine

Editor-in-chief R. Vasiliauskas

A. Juozapavičiaus 10a, Vilnius, Lithuania

Redakcijos ir autorių nuomonė

ne visada sutampa.

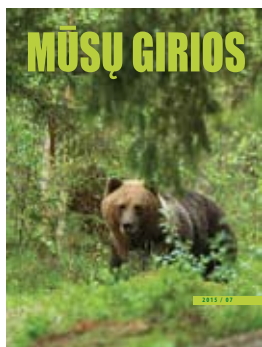
Už reklamos turinį redakcija neatsako.

„Mūsų giriose“ išspausdinti straipsniai

ar jų dalis perspausdinti galima tik gavus raštišką

redakcijos sutikimą ir su šaltinio nuoroda.

Redakcija pasilieka teisę redaguoti straipsnius.

Turinys

Kronika	4
Aktualijos	6
N. KUPŠTAITIS. Eilinis neeilinis Miškų įstatymo pakeitimas	6
Miškininkystė	8
K. GRIGALIŪNAS. Lietuvos valstybinių miškų 2015 m. pirmo pusmečio sanitarinės būklės apžvalga	8
K. GRIGALIŪNAS. Išlieka gausi ir pavojinga žievėgraužio tipografo populiacija	10
ES miško dauginamosios medžiagos ekspertų pasitarimas Rygoje	12
M. RAČKAUSKAITĖ. Paprastosios pušies (<i>Pinus sylvestris</i> L.) skirtingų populiacijų baltymų polimorfizmo tyrimas	14
J. STANKEVIČIŪTĖ. Kazachstano studentų viešnagė ASU	17
G. ZEMLIKAS. Miškininkas dr. Algirdas Končius – mūsų prisiminimuose	18
Saugomos teritorijos	20
D. DANUSEVIČIUS. Kuršių nerijos kultūros paveldo išsaugojimo problemos miškininkystėje	20
G. JANIŠKIENĖ. Vartai į saugomas teritorijas jau atverti	22
Urėdijose	24
V. TREPĖNAITIS. Pokyčiai Jurbarko krašto miškuose	24
Stiprinama Kuršių nerijos miškų priešgaisrinė apsauga	27
D. TUKIS. Mokslininkų veteranų viešnagė Trakų miškų urėdijoje	28
R. KVIKLIS. Kur girininko vieta	30
Profesijų veikla	32
J. ADAMONIS. Darbdavio ir darbuotojų santykiai grindžiami kolektyvine sutartimi	32
Privatūs miškai	34
A. GAIŽUTIS. Europos miško savininkų federacijos renginiai Zagrebe	34
Medžioklė	36
J. BARZDĖNAS. Lokių fotografavimas Estijoje	36
J. STANKEVIČIŪTĖ. Lietuvos taksidermistų sėkmė Suomijoje	38
Nauji leidiniai	39
Miškas ir visuomenė	40
Laisvą minutę	41
Datos	42

LR Prezidento kancelarija. ROBERTO DAČKAUS nuotrauka

Liepos 6-ąją, Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) dienos proga ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ medaliu apdovanotas Aplinkos ministerijos darbuotojas Selemonas PALTANAVIČIUS – gamtininkas, prozininkas, fotografas, ilgametis populiarios Lietuvos radijo ir televizijos radijo laidos „Gamta – visų namai“ autorius ir vedėjas, meilės Lietuvos gamtai ugdytojas.

Birželio 27-28 d. Zarasų miškų urėdijos teritorijoje, Lietuvos šaulių sąjungos 90-mečio ažuolyne surengtas **Lietuvos šaulių sąjungos narių sąskrydis**. Jame dalyvavo šios sąjungos vadas plk. ltn. L. Gumbinas, Zarasų rajono savivaldybės meras N. Gusevas, Zarasų miškų urėdijos urėdas, rajono savivaldybės tarybos narys R. Jurevičius, buvęs šaulių sąjungos vadas ats. plk. ltn. J. Širvinskas ir kt. Sąskrydžio dalyviai noriai dalyvavo neatlygintinos donorystės akcijoje, tvarkė LŠS 90-mečio ažuolyną, išbandė jėgas įvairių rungčių turnyruose.

Birželio 29 d. – liepos 2 d. Lenkijoje, Krokuvoje organizuotas Švedijos, Suomijos, Estijos, Lietuvos, Lenkijos ir Vokietijos miškininkystės srities specialistų darbinis pasitarimas „Forest Ecosystem Services – The role of old-growth forests and continuous cover forestry in the light of climate change“, kuriame iš LAMMC Miškų instituto dalyvavo doktorantė D. Čiuldienė. Ji pristatė kartu su dr. K. Armolaičiu parengtą pranešimą „Soil Sustainability in Lithuanian Alien Forest Stands“. Išvykose aplankytas Gorce nacionalinis parkas, paprastojo buko ir europinio kėnio medynai Łabowiec rezervate, europinio kėnio medynai Krinicoje, ant kalnų augantys mažalapės liepos medynai.

Liepos 1 d. Metelių regioniniame parke, įgyvendinant naują projektą „**Balinių vėžlių (*Emys orbicularis*) Lietuvoje išsaugojimas ir populiacijos gausinimas**“, surengtos Kauno zoologijos sodo inkubatoriuje 74 išaugintų vėžliukų išleistuvės į gimtąsias vietas.

Liepos 2 d. Biržų miškų urėdijoje lankėsi generalinis miškų urėdas dr. R. Prūsaitis. Jis domėjosi medienos ruošos, kelių priežiūros darbais Biržų girioje, pabuvojo Kriklinių, Pasvalio, Latvelių, Tamošiūnų ir Spalviškių girininkijose, medelyne. Biržiečiai supažindino svečių su miškų urėdijoje naudojama informacine sistema „Eglutė“, ūkinės veiklos aktualijomis.

Liepos 3 d. LAMMC Miškų institute, Miškotyro mokslo krypties tarybos posėdyje **doktorantas Rytis Zizas** apgynė 2009-2014 m. rengtą daktaro disertaciją „**Miško struktūros įtaka kurtinių (*tetrao urogallus* l.) bu-**

veinių pasirinkimui ir pasiskirstymui Baltijos jūros pietryčių regione“ (mokslinis vadovas ASU prof. dr. G. Brazaitis, mokslinė konsultantė dr. O. Belova).

Liepos 9 d. Rokiškio miškų urėdijoje surengtas šios įmonės profesinės sąjungos ataskaitinis-rinkiminis susirinkimas (plačiau – 32 p.).

Liepos 14 d. Panevėžio miškų urėdijoje lankėsi generalinis miškų urėdas dr. R. Prūsaitis ir Generalinės miškų urėdijos vyriausiasis patarėjas A. Vancevičius. Svečiai pabuvojo medienos ruošos ir prekybos padalinyje, svarstė, kaip dar šiemet pagerinti darbo ir poilsio sąlygas čia dirbantiems. Generalinis miškų urėdas pritarė siūlymui medelyne auginti miško sodmenis su uždara šaknų sistema, o Raguvos girininkijoje planuoti naujos girininkijos statybą.

Generalinėje miškų urėdijoje buvo sudaryta komisija, susidariusiai konfliktinei situacijai šioje miškų urėdijoje spręsti.

Nuo **liepos 15 d.** visuomenei buvo pristatomas **Varėnos miškų urėdijos** vidinės miškotvarkos projekto patikslinimas.

Liepos 16 d. Valstybinės miškų tarnybos Miško sanitarinės apsaugos skyrius ir Veisiejų miškų urėdija surengė **seminarą miško sanitarinės apsaugos klausimais**. Jame dalyvavo miškų urėdijų vyriausieji miškininkai ir už miško sanitarinę apsaugą atsakingi inžinieriai, kitų institucijų specialistai. Veisiejų miškų urėdijos miškuose parinktuose objektuose pristatytos naujos priemonės ir alternatyvūs būdai miško želdinių ir jaunuolynų apsaugai nuo elninių žvėrių pažeidimų.

Liepos 16 d. Generalinėje miškų urėdijoje lankėsi **Europos valstybinių miškų asociacijos (EUSTAFOR) vykdomasis direktorius Piotr Borkowski**. Jis susitiko su generaliniu miškų urėdas dr. R. Prūsaičiu, jo pavaduotoju G. Visalga, Generalinės miškų urėdijos vyriausiuoju patarėju A. Vancevičiumi, Miško resursų ir prekybos mediena skyriaus vedėju G. Paltanavičiumi. Aptarta EUSTAFOR veikla ES politiką formuojančiose institucijose, didelis dėmesys skirtas valstybinių miškų valdymo modeliams Vakarų Europos šalyse, mokesčių politikos ir ūkininkavimo aspektams.

Tą pačią dieną P. Borkowski su Generalinės miškų urėdijos atstovais buvo nuvykęs į **Švenčionių miškų urėdiją**, kur Antaliėdės, Labanoro ir Švenčionių girininkijose domėjosi vykdomais miškų kirtimais, miško keliais, gamtos ir kultūros paveldo objektais.

Liepos 17 d. Europos valstybinių miškų asociacijos vadovas P. Borkowski pabuvojo **Vilniaus miškų urėdijoje**, kur domėjosi Vilniaus miesto ir priemiesčio miškų tvarkymu, miškų atkūrimu ne miško žemėse, rezervuotų privatizavimui miškų priskyrimu valdytojiui, rekreacinių objektų lankymo apmokestinimu, teikiamas paslaugas privačių miškų savininkams, gamtosauga. Iš Vilniaus P. Borkowski išvyko į EUSTAFOR biurą Briuselyje.

Liepos 17 d. Vilniuje, restauruotame Sapiegų rūmų pastate atidarytas **Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos Nacionalinis lankytojų centras**. Centro atidaryme dalyvavo aplinkos ministras K. Trečiokas, kuris kiemelyje pasodino Kėdainių miškų urėdijos miškininkų išaugintą ir padovanotą Stelmužės ąžuolo palikuonį (plačiau – 22 p.).

Liepos 18 d. prie UAB „Daugų žuvis“ tvenkinių **surengta „Vasaros šventė“ Valkininkų miškų urėdijos darbuotojams ir jų šeimos nariams**. Jos metu vyko žvejybos,

įvairių sporto rungčių varžybos, apdovano-ti jų nugalėtojai.

Liepos 18 d. Nemuno deltos regioniniame parke visuomenei pristatytas Krokų Lankos ežero pašonėje įrengtas **Tulkiaragės pažintinis takas**, kuris lankytojus žavi gamtos grožiu ir originalumu.

Liepos 31 d. Neringos savivaldybės posėdžių salėje vyko parengto Neringos savivaldybės valstybinės reikšmės miškų plotų schemos pakeitimo projekto viešas svarstymas.

➤ Parengtas Kauno rajono savivaldybės valstybinės reikšmės miškų plotų schemos pakeitimo projektas, kurio viešas svarstymas vyks rugpjūčio 7 d. Kauno rajono savivaldybės salėje.

➤ Valstybės įmonių valdymo koordinavimo centras paskelbė, kad miškų urėdijos per pirmąjį šių metų ketvirtį uždirbo 4,9 mln. eurų grynojo normalizuoto pelno arba 40,1 proc. mažiau nei 2014 m. sausį-kovą, kai jis buvo 8,184 mln. eurų. Urėdijų pajamos sumažėjo 14,4 proc. – iki 38,425 mln. eurų. Šis centras teigė, kad miškų urėdijų pajamų smukimą lėmė 5,8 proc. – iki 42,3 euro už 1 m³ kritusi apvaliosios medienos pardavimo kaina. Eliminavus netipinius mokesčius valstybei, 42 miškų urėdijų grynasis pelnas sumenko 40,6 proc. – iki 7,948 mln. eurų, o pelnas prieš mokesčius, palūkanas, nusidėvėjimą ir amortizavimą (EBIT-DA) – 29 proc. (iki 9,073 mln. eurų).

➤ Per pirmąjį šių metų pusmetį valstybiniai miškų pareigūnai nustatė 158 neteisėtų miško kirtimų atvejus, kurių metu šalies miškuose iškirsta 3500 m³ medienos. Privačiuose miškuose nustatyti 75 neteisėti kirtimai (iš-kirsta 2700 tūkst. m³), o tai 47 proc. mažiau, negu per tą patį praėjusių metų laikotarpį. Valstybiniuose miškuose nustatyti 83 neteisėtų miško kirtimų atvejai, iškirsta 775 m³ medienos arba 48 proc. mažiau, negu per 2014 m. pirmąjį pusmetį. Valstybiniai miškų pareigūnai išaiškino 76 proc. neteisėtų kirtimų kaltininkų – 7 proc. daugiau negu per 2014 m. tą patį laikotarpį. Neteisėtais kirtimais padaryta ir 481,7 tūkst. eurų žala aplinkai. Valstybiniuose miškuose taip pat nustatyta 14 pagamintos miško produkcijos grobimo atvejų, pagrobta 147 m³ medienos. Per 2014 m. pirmąjį pusmetį buvo nustatyta 16 tokių atvejų, pa-grobta 346 m³ medienos.

Per pirmąjį šių metų pusmetį už neteisėtus miško kirtimus ir kitus Miškų įstatymo pa-žeidimus administracine tvarka nubausti 448 žmonės.

➤ Valstybinės miškų tarnybos Miškų kontrolės skyriaus pareigūnai per šių metų I pusmetį, vykdydami stebėseną miško priežiūros, naudojimo, apsaugos ir atkūrimo srityse, suderino 1685 vidinius privačių miškų miškotvarkos projektus, išdavė 436 pažymas pareiškėjams, siekiantiems gauti ES paramą už Kaimo plėtros programos priemones. Taip pat VMT Miškų kontrolės skyriaus pareigūnai atliko 232 planinius ir 307 neplaninius patikrinimus miškuose, 10,3 tūkst. privačių miško sklypų įvertino miško atkūrimo kokybę 1997 biržėse (3052 ha), želdinių ir žėlinių priežiūrą 232 ha, biržių atrėžimo kokybę 2547 ha, įvykdytų kirtimų kokybę 4355 ha, 1790 vidinių miškotvarkos projektų parengimo kokybę 13845 ha plote ir miškų būklę 2813 privačių miško žemės sklypų. Įvertinta miško želdinimo darbų kokybė 1303 ha plote, pareiškėjams siekiant gauti ES paramą bei atlikta 436 patikrinimai, vertinant pareiškėjų, siekiančių gauti ES paramą pagal kaimo plėtros programos priemones, veiklą. Nustatyti 348 pažeidimai, pateikti 77 nurodymai miško savininkams pašalinti trūkumus, už miško priežiūros, naudojimo, apsaugos ir atkūrimo reikalavimų pažeidimus administracine tvarka nubausti 346 asmenys, jiems skirta 27 tūkst. eurų baudų ir pateikta pretenzijų atlyginti aplinkai padarytą žalą už 178,4 tūkst. eurų.

➤ Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba ir Aleksandro Stulginskio universitetas birželį pasirašė bendradarbiavimo sutartį mokslo, studijų, švietimo, gamtosaugos srityse. Universitetas neterminuotą sutartį įgyvendins per akademinį padalinį – Miškų ir ekologijos fakultetą. Bus keičiamasi informacija apie pasirinktas baigiamųjų darbų ir daktaro disertacijų temas, susijusias Saugomoms teritorijoms bei surinkta tiriamąja medžiaga. Abi šalys įsipareigojo dalyvauti organizuojant mokslines konferencijas, mokymus, diskusijas, seminarus, skelbiant atliktų tyrimų rezultatus, jeigu tai susiję su Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos ir saugomų teritorijų veikla.

➤ Marijampolės miškų urėdijos Šunskų girininkijoje įrengtas banko kortelių skaitytuvas, kuris leis už pirkta medieną, darbų paslaugas atsiskaityti bankinėmis kortelėmis.

Eilinis neeilinis Miškų įstatymo pakeitimas

Miško kelių remontas patikėtas
miškų urėdijoms

NERIJUS KUPSTAITIS

Aplinkos ministerijos

Miškų departamento Miškų ūkio plėtros skyriaus vedėjas

LR Seimas šių metų birželio pabaigoje priėmė Aplinkos ministerijos parengtas ir dar 2014 m. LR Vyriausybės pateiktas Miškų įstatymo 2, 3, 4, 5, 6, 9, 13, 14, 15, 16, 18 straipsnių pakeitimo ir papildymo 9¹ straipsniu įstatymo pataisais. Tai beveik pusė šio įstatymo apimties. Tiesa, per tą laiką LR Seimas apsvarstė ir priėmė kitą pačių Seimo narių inicijuotą Miškų įstatymo pataisą, nors tai pataisai nepritarė nei Vyriausybė, nei šalies Prezidentė. Tokios yra lietuviškos teisėkūros ypatybės ir nėra čia ko labai stebėtis – ganėtinai chaotiškas mūsų įstatymų kaitaliojimas tampa įprastu dalyku LR Seime ir miškų klausimai jokia ne išimtis. Kodėl taip yra? Matyt, interesų grupės daro savo, tačiau aš įžvelgiu dar vieną svarbų aspektą. Pastaruoju metu teisėkūra Lietuvoje eina ta linkme, kai bandoma visas gyvenimo smulkmenas perkelti į įstatymus, netgi tai, kas anksčiau buvo savaime suprantamas dalykas arba kokių nors taisyklių ar instrukcijos reikalas. Tai veda prie užburto rato: kuo detalesnis įstatymas, tuo didesnė tikimybė, jog nuostatos neatitiks gyvenimo realijų ir tuo dažniau tą įstatymą reikės taisyti. Būtent į tokį ratą pateko ir Miškų įstatymas. Šitą įžangą padariau tam, kad suprastume: kodėl Miškų įstatymas keičiamas taip dažnai, kodėl jo apimtis su kiekvienu pakeitimu vis didėja ir kodėl įstatyme atsiranda tokių teisinio reguliavimo nuostatų, kurios anksčiau buvo kokių nors ministro tvirtinamų taisyklių reikalas.

Sugrįžkime prie minėtų Miškų įstatymo pataisų, kurių dalis įsigaliojo nuo šių metų liepos pradžios, o pagrindinė dalis įsigalios nuo spalio 1 d., kai Vyriausybė ir aplinkos ministras priims įgyvendinimui reikalingus poįstatyminius teisės aktus.

Kas yra miškas?

Miškų įstatymas gerokai pasipildė įvairiomis sąvokomis, bet visiškai naujų tarp jų sunkiai rasime – iš esmės visos matytos žemesniuose teisės aktuose. Paminėčiau gal svarbiausią, mano supratimu, pakeitimą – sukonkretintą miško sąvoką ir aiškesnę sąsają tarp miško ir miško žemės supratimo. Dabar aiškiai įvardinta, kad mišku laikomas tam tikru tankumu (0,3 skalsumo) medžiais apaugęs arba laikinai jų netekęs žemės plotas. Taigi, kalbėti apie „miško dvasią“ kokiame tai žemės gabale, kuriame medžių nėra, bus sunkiau, bet tuo pačiu bus sunkiau palikti dešimtmečiams neatkurtus iškirstų miškų ar žuvusių medynų plotus ir vis dar vadinti juos mišku.

Prie naujesnių dalykų priskirčiau miško medelyno sąvoką, kur aiškiai įvardinta ko reikia, kad objektas galėtų vadintis miško mede-

lynu, įskaitant ir miško žemėje įrengiamas patalpas ar pastatus medelyno reikmėms.

Miškų kirtimus apibūdinančios sąvokos iš esmės menkai pakoreguotos – daugiausia tiesiog perkeltos iš Miško kirtimų taisyklių.

Pakankamai svarbi yra žaliavinės medienos sąvoka, nes nuo to priklauso privalomųjų atskaitymų mokestis. Dabar Miškų įstatyme aiškiai apibrėžta, kad žaliavinė mediena yra miško žemėje nukirstų medžių stiebų mediena, skirta medienos gaminiams ruošti. Kitaip sakant, miško kirtimo atliekos (šakos, kelmų antžeminė dalis, medžių viršūnės) nepatenka į Miškų įstatyme vartojamos žaliavinės medienos sąvokos apimtį.

Miškų grupės

Miškų grupių sistema Lietuvoje tvirtai įsitvirtinusi ir suradusi savo vietą, nors daugelyje kitų šalių tokio funkcinio miškų klasifikavimo nėra, nes visi miškai atlieka visas funkcijas (taip vadinamas integruoto daugiafunkcinio miškų ūkio modelis), o ūkinės veiklos apribojimai tam tikriems plotams siejami su konkrečių saugomų teritorijų poreikiais. Beje, pas mus šiuo aspektu yra dvigubas reguliavimas: ūkinės veiklos apribojimai siejami tiek su konkrečia miškų grupe, tiek ir su konkrečios saugomos teritorijos poreikiais (ne visada šie apribojimai sutampa). Suprantama, kad rezultate tai lemia didesnius ūkinės veiklos suvaržymus, nei miškų grupių neturinčiose šalyse. Bet aptariamoms Miškų įstatymo pataisoms miškų grupių sistemos nenaikina, todėl apie tai plėstis nėra reikalo. Vis dėlto įstatymo pataisos bent jau minimaliai mažina kai kuriuos perteklinius suvaržymus, ypač II grupės miškuose. Pavyzdžiui, tam tikrų draustinių, rekreaciniuose ir kituose II miškų grupės miškuose leidžiami pagrindiniai atrankiniai kirtimai, nelaukiant medyno gamtinės brandos. Tai leis išlaikyti nuolatinę medžių dangą tokiuose miškuose ir neretai išvengti plynų sanitarinių kirtimų, formuoti klimato kaitai atsparius įvairaus amžiaus, įvairių rūšių medynus bei geriau atkurti mišką. Kultūriniuose rezervatuose numatyta leisti vykdyti būtinus specialiuosius kraštovaizdžio formavimo ir kitus kirtimus, genetiniuose draustiniuose esantys miškai priskiriami apsauginių miškų grupei atsižvelgiant į tai, kad juose būtina intensyvesnė ūkinė veikla nei kituose draustiniuose.

Supaprastinamas ir pats miškų priskyrimas miškų grupėms. Jei iki šiol galutinį žodį dėl bet kokio miškų grupės pakeitimo net ir mažiausiame plote turėdavo tarti LR Vyriausybė, prieš tai praėjus visą teritorijų planavimo procedūrą, tai dabar pakaks aplinkos ministro spren-

dimo, jam patvirtinant atitinkamus miškų tvarkymo schemas pakeitimus. Atsisakius perteklinių procedūrų ir suteikus Aplinkos ministerijai teisę priskirti miškus miškų grupėms, daugiau kaip 1 metus trunkantis priskyrimo procesas sutrumpės maždaug 3 mėnesiais. Taigi, pakeitimas palengvins tam tikrais atvejais reikiamą miškų grupės pakeitimą, kartu pagreitins reikiamų aplinkosauginių ir miškų ūkio priemonių vykdymą, sumažins administracinę našlą ūkio subjektams, leis sutaupyti valstybės biudžeto lėšų.

Plantaciniai miškai

Atskiro aptarimo vertos įstatymo pataisų nuostatos dėl plantacinių miškų. Galima sakyti, jog plantaciniai miškai pagaliau suranda savo vietą Lietuvos miškų klasifikacijoje – minėtoje miškų grupių sistemoje išskiriama atskira tokiems miškams skirta IVB miškų grupė. Jei iki šiol plantacijos dažniausiai nebuvo laikomos mišku, dabar atsiranda tam tikra kategorija plantacijų, kurios priskiriamos miškui. Žinoma, čia nekalbama apie karklų plantacijas biokurui, kuriose derlius nuimamas maždaug kas penkeri metai, o visa plantacijos gyvavimo trukmė siekia apie 20 metų. Tokie karklynai ir ateityje nebus laikomi mišku.

Plantaciniu mišku teisę vadintis įgauna miško žemėje augančių vienu metu sodintų dažniausiai vienos rūšies medžių plantacija, kurios rotacija (laikotarpis tarp derliaus nuėmimo kirtimų) ne trumpesnė kaip 15 metų. Šie miškai nuo kitų ūkinių miškų skiriasi trumpesne kirtimų rotacija, juose netaikomi biologinės įvairovės išsaugojimo ir gausinimo reikalavimai. Čia dar svarbu pastebėti, kad siekiant išsaugoti natūralias ir pusiau natūralias miško ekosistemas neleidžiama esamų miškų transformuoti į plantacinius. Kitaip sakant, plantacinius miškus sukurti galima

tik naujai įveisiant mišką arba atkuriant plantacinį mišką toje vietoje, kur prieš tai augo ir buvo nukirstas būtent plantacinis miškas. Pastarasis reikalavimas siejamas su įgyvendinimu visuotinai pripažintų darnaus miškų ūkio principų, kuriais remiasi pasaulinės miškų ūkio sertifikavimo sistemos. Šie darnaus miškų ūkio principai apima ir tokią nuostatą, kad esami natūralūs ir pusiau natūralūs miškai negali būti transformuojami į plantacijas. Tokio apribojimo tikslas – išsaugoti kuo daugiau natūralių ir pusiau natūralių miškų, kurių bendroji vertė visuomenei, įskaitant ir aplinkosauginę, gerokai didesnė nei vien medieną tiekiančių plantacinių miškų.

Nepriklausomi medienos matuotojai

Pagal pataisų teksto kiekį daugiausia dėmesio aptariamame Miškų įstatymo pakeitime skirta nepriklausomiems medienos matuotojams. Čia ir yra būtent tas atvejis, kai į įstatymą sudedama perdėtai daug neesminių dalykų. Faktas tas, kad nuo šiol Miškų įstatyme reglamentuojami nepriklausomų medienos matuotojų veiklos esminiai principai, lemiantys tokią šių matuotojų veiklą, kuria galėtų pasitikėti visi prekyboje mediena ar nenukirstu mišku dalyvaujantys asmenys. Nors nepriklausomi medienos matuotojai jau keletą metų veikia pagal aplinkos ministro nustatytą tvarką, dažnai miško savininkai, o neretai ir valstybiniai miškininkai nėra su jais susidūrę. Taip yra todėl, kad nepriklausomi medienos matuotojai dažniausiai paslaugas teikia stambioms medienos pramonės įmonėms, dideliais kiekiais perkančioms medieną ir ją apskaitančioms „savo kieme“. Dažnai pamirštama dar viena labai svarbi nepriklausomų medienos matuotojų funkcija – jie gali gerai pasitarnauti, kai reikia objektyvaus ir nešališko medienos kiekio įvertinimo, ypač esant sandorio šalių nesu-

tarimui dėl kiekio. Tai gali būti ne tik parduo-dant medieną, bet ir, pavyzdžiui, atsiskaitant už medienos ruošos paslaugas.

Miško kelių remontas patikėtas miškų urėdijoms

Mažai vietos užimanti, bet, mano galva, labai svarbi visiškai nauja įstatymo nuostata – miškų urėdijoms patikimas miško kelių remontas visų nuosavybės formų miškuose. Jau anks-tesniais Miškų įstatymo pakeitimais buvo nustatyta, kad valstybės biudžeto Bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programos lėšos gali būti naudojamos miško kelių remontui. Bet tuomet nebuvo nustatyta, kas ir kaip tą remontą tomis lėšomis atliks. Dabar dėliojasi visas paveikslas: valstybinių miškų valdytojai ir privačių miškų savininkai moka 5 proc. dydžio atskaitymus iš pajamų už par-duotą medieną. Šių atskaitymų lėšos keliauja į Bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programą ir dalis jų skiriamos miško kelių tai-symui (remontui). Toliau patį kelių remontą tomis lėšomis organizuoja ar atlieka miškų urėdijos Vyriausybės nustatyta tvarka, kurią dar reikia parengti, suderinti ir patvirtinti Vy-riausybėje iki šių metų spalio 1 d.

Jau dabar aišku, kad kalbame ne apie naujų kelių tiesimą ar esamų rekonstrukci-ją (dar kitaip vadintą kapitalinį remontą), o apie einamąjį remontą, tačiau kuriuos kelius pirmiau remontuoti, matyt, bus pa-liekama spręsti vietos lygmenyje. Kad toks sprendimas maksimaliai derintų visų miško valdytojų interesus, tikėtina, kad tai nebus vien miškų urėdijos reikalas, o į sprendimo priėmimą bus įtraukiami ir miško savininkų, vietos savivaldos atstovai.

Be aptartų Miškų įstatymo pakeitimų dar šiek tiek koregavosi ir miško atkūrimo reika-lavimai, miško kirtimų kai kurios nuostatos, taip pat veiksmai stichinių nelaimių miškuo-se atvejais. Kaip jau minėjau, iki spalio 1 d. laukia nemažas darbas parengti, suderinti ir priimti įgyvendinamuosius teisės aktus. O tai ir Privačių miškų tvarkymo ir naudojimo nuostatai, Miško priskyrimo miškų grupėms tvarkos aprašas, ir minėta Vyriausybės nusta-tyta tvarka dėl miško kelių remonto, galiau-siai Miško kirtimų taisyklės, Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatai, Nepriklausomų medie-nos matuotojų atestavimo tvarkos aprašas, Vidinės miškotvarkos projektų rengimo tai-syklės. Taigi, galutinis aptartų Miškų įstaty-mo pakeitimų vaizdas paaiškės tik priėmus ir pradėjus taikyti išvardintus poįstatyminius teisės aktus, o kaip seksis viską įgyvendinti – parodys ateitis. ■

Miškų įstatyme reglamentuojami nepriklausomų medienos matuotojų veiklos esminiai principai

VACLOVO TREPĖNAČIO nuotrauka

Lietuvos valstybinių miškų 2015 m. pirmo pusmečio sanitarinės būklės apžvalga

Nuo 2015 m. sausio 1 d. įsigaliojo nauja Abiotinių veiksmų, ligų, vabzdžių ir gyvūnų padarytų pažeidimų miškui apskaitos tvarka. Vadovaujantis šia tvarka registruojami tik švieži biotinių ir abiotinių faktorių pažeidimai. Turime suregistruoti ir „chroniškus“ pažeidimus, kaip uosisų ir ąžuolų džiūvimas, šakninė ir drebulinė pintis, saklys ir pan. Susiregistravus kiekvienoje girininkijoje aptiktus chroniškus ligų židinius, jų kartoti metai iš metų nereikės. Tik atlikus kirtimus ar kitą priemonę bus privalu žurnale susirasti reikiamą pažeistą medyną ir užregistruoti atliktą priemonę. Vaizdžiai tariant, naujos židinių registravimo tvarkos tikslas yra užčiuopti einamųjų metų miškų sveikatingumo pulsą, kartu stebint chroniškų ligų vystymosi eigą. Taip pat žurnale atsisakyta tokių židinių likvidavimo būdų, kaip „pažeidimai išnyko dėl gamtinių priežasčių“ ar „židiniai sunyko savaime“. Toks židinių tvarkymas dažniausiai nėra teisingas, nes tais pačiais metais (juo labiau pirmą pusmetį) sunku arba išvis neįmanoma pasakyti ar prognozuoti tam tikro židinio būklės (tarkim kad ir eglinio pjūklelio). Realiai tik kiti metai parodys kils židinis ar užges. Likučiai kitiems metams yra skaičiuojami tik „chroniškiems“ daugiamečiams pažeidimams.

Per pirmą pusmetį žurnale vabzdžių, ligų sukėlėjų, žvėrių, abiotinių ir kitų faktorių pažeidimų užregistruota 7747 ha plote. Miško sanitarinės apsaugos priemonės židiniuose atliktos 2947 ha plote.

2015 m. pirmame pusmetyje užregistruoti pažeidimai valstybiniuose miškuose

Pažeidimai	Naujai užregistruoti ir iš ankstesnio apskaitos periodo likę chroniški pažeidimai, ha	Atlikta priemonių židiniuose, ha
Vabzdžiai	1431	948
Infekcinės ligos	2372	612
Gyvūnai	2073	145
Abiotiniai ir kiti pažeidimai	1871	1242
Iš viso:	7747	2947

Iš visų vabzdžių grupių aktyviausi buvo medžių liemenų kenkėjai – pažeista apie 925 ha miškų. Didžiąją dalį pažeidimų sudarė eglių liemenų kenkėjai (922 ha), iš kurių gausiausias ir pavojingiausias yra žievėgraužis tipografas. Sanitariniais kirtimais žievėgraužio tipografo židiniuose iškirsta apie 15689 m³ medienos 799 ha plote. Lyginant su 2014 m. pirmu pusmečiu, žievėgraužio židiniai padidėjo 200 ha arba beveik trečdaliu. Tikimės, kad žievėgraužio tipografo židinių plitimą pristabdys pakankamai vėsūs, su dažniais lietumis liepos mėnesio orai, kuomet išskrenda naujai išsivysčiusi kenkėjo karta. Šio kenkėjo populiacijos sumažinimui bei židinių plitimui užkardinti miškų urėdijose per pirmą pusmetį buvo išdėstyta 4591 feromoninė gaudyklė ir 6528 m³ vabzdžiagaudžių medžių ir medienos.

Įdiegus naują interaktyvų židinių registravimo žurnalą, kuomet visi pažeidimai registruojami miško sklypo lygmenyje, nebuvo užregistruotas nei vienas pušies liemenų kenkėjų židinis, nors dar pernai (o ir ankstesniais metais) jie buvo registruojami šimtais hektarų keliose miškų urėdijose. Tai dažniausiai buvo leidimų atrankiniams sanitariniams kirtimams pušies poūkyje vykdyti perrašinėjimas į ataskaitą, net neįsigilinant, kas yra ir kaip apibrėžiamas miško kenkėjų židinis,

kokius kriterijus jis turi atitikti. Dabar visa tai yra apibrėžta Abiotinių veiksmų, ligų, vabzdžių ir gyvūnų padarytų pažeidimų miškui apskaitos tvarkos apraše.

Lajų kenkėjų naujai užregistruotų židinių rasta 343 ha miškų. Pusamžius ir jaunesnius eglės medynus puolė eglinis pjūklelis – židiniai fiksuoti 335 ha plote. Šie pažeidimai užregistruoti 8 miškų urėdijose, iš jų – gausiausiai Trakų miškų urėdijoje (130 ha). Eglinio pjūklelio pažeidimai nebuvo labai intensyvūs: vidutiniškai medynuose pažeista apie 35 proc. augančių eglių, o medžio lajos nugraužimo vidutinis intensyvumas buvo apie 18 proc. Kovos priemonės prieš eglinį pjūklelį nebuvo taikomos, nes šis kenkėjas didesnės žalos medynams nepadarė ir kova su juo nėra ekonomiškai naudinga, išskyrus vertingus medynus, eglės sėklines plantacijas ir pan. Netikrojo eglinio skydamario nauji pažeidimai fiksuoti Jurbarko ir Raseinių miškų urėdijų eglėnuose (8 ha) ir 5 ha plote iškirstos džiūstančios eglės.

Miško želdinius bei žėlinius 158 ha plote niokojo pušiniai straubliukai ir 141 ha taikytos jų naikimosios priemonės. Išvengti didesnių pušinių straubliukų pažeidimų leido atliktos profilaktinės miško sanitarinės apsaugos priemonės: sodmenų šaknų apdorojimas insekticidu (245 ha) ar mėšlo-molio tyre (27 ha) bei 447 ha miškų kasotos duobutės pušiniams straubliukams sugaudyti.

Medžių grybinės ligos registruotos 2372 ha (apie 31 proc. nuo visų židinių ploto). Atlikus priemones 612 ha židinių likviduoti, veikiančių bei chroniškų židinių tebelieka 1753 ha plote. Didžiausius šių ligų židinių plotus ir toliau sudaro drebulinės pinties pažeisti drebulynai (1008 ha) ir džiūstantys uosynai (586 ha). Į per pirmą pusmetį valstybiniuose miškuose registruotą chroniškų ligų plotą reiktų žiūrėti su atsarga – ne visi girininkai rado laiko ir noro prisėsti prie žurnalo, o kartais ir nesąmoningai priešinasi naujoms technologijoms ar nebuvo pakankamai informuoti apie naujos tvarkos reikalavimus. Realiai chroniškų ligų padėčiai nustatyti gali prireikti 1 metų, o gal ir dviejų, nes kai kurios girininkijos turi didelius chroniškų ligų pažeistų medynų plotus ir juos suregistruoti yra laikui imlus darbas.

Vėtrų pažeistas miškas

Valstybinės miškų tarnybos archyvo nuotrauka

Nauja žievėgraužių karta pasirodusi...

Žvėrys pažeidė 2073 ha miškų (tai sudaro apie 27 proc. visų pažeidimų). Atlikus priemones, pažeidimai pašalinti 145 ha. Pagrindiniais žalos miškui darytojais išlieka elniniai žvėrys (1912 ha) ir bebrai (129 ha). Miškininkams kelia vis didesnę susirūpinimą ir nuolat gausėjanti briedžių populiacija, ypač kai kuriose vietovėse. Nuo šiol žurnale bus atskirai fiksuojama briedžių daroma žala, kuri ankstesniais metais pradingdavo *nulaupytos žievės* bei *nukandžiotų viršūnių* pažeidimų grafose. Būtina paminėti, kad į žurnalą turėtų būti registruojami tik šviežiai, einamaisiais metais žvėrių pažeisti medynai.

Abiotinių ir kitų veiksnių sukeltų pažeidimų 2015 m. pirmą pusmetį užregistruota 1871 ha miškų. Daugiausia (beveik 94 proc.) šios kategorijos pažeidimų, kaip ir kasmet, sukėlė vėjas – įvairiu intensyvumu išvertė ir išlaužė 1759 ha miško. Šalies mastu registruotame židinyje vidutiniškai buvo išversta ir išlaužta apie 13 proc. medžių. Tai rodo, kad vėjas nebūdavo ypač stiprus, tačiau gūsingų dienų pasitaikydavo dažnokai. Vėtrų padariniai likviduoti 1242 ha miškų, pagaminta apie 24,4 tūkst. m³ medienos.

Taip pat galime pasidžiaugti per pirmą šių metų pusmetį atliktais miškų sanitariniai būklės gerinimui skirtais profilaktiniais darbais: iškabintas net 11 391 inkilas, išvalyti 7859 ankstesniais metais iškelti inkilai, aptvertas 571 skruzdėlynas, atrinkti ir pažymėti 542 uoksniai medžiai, 82 ha želdinių ir žėlinių iškeltos 52 stebyklos plėšriesiems paukščiams. Tikimės, kad šis profilaktinių darbų sąrašas bus žymiai platesnis metinėje ataskaitoje.

Miškų pažeidimų prognozė 2015 m. II pusmečiui

Kenkėjas	2015 m. I pusmetis	Prognozė 2015 m. II pusmečiui
Lajų kenkėjai	nedaug	➔ Eglinio pjūklelio pažeidimų nebus. Kitų medžių lajų kenkėjų intensyvaus graužimo taip pat nelaukiama.
Liemenų kenkėjai	nedaug	➔ Išlieka žievėgraužio tipografo masinių dauginimosi židinių susiformavimo rizika
Želdinių-žėlinių ir jaunuolynų kenkėjai	nedaug	➔ Kenkėjų populiacijos ir daroma žala stabili kelerius metus.
Medžių grybinės ligos	daug	➔ Chroniškų ligų (uosų džiūvimas, drebulinė pintis) pažeisti plotai išliks dideli.

Sanitariniu požiūriu nepalankiausia padėtis šių metų antrajame pusmetyje numatoma pusamžiuose, brandžiuose ir perbrendusiuose eglynuose. Pavasarį įsivyravę sausringi orai mažino spygliuočių medžių gyvybingumą ir buvo palankūs vabzdžių vystymuisi. Gali formuotis žievėgraužio tipografo masinio dauginimosi ir pažeidimų židiniai. Šio kenkėjo kontrolė ir savalaikis židinių likvidavimas turėtų būti prioritetinis darbas miško sanitarinėje apsaugoje antroje metų pusėje.

Žurnale taip pat atskirai registruojami židiniai ir profilaktinės priemonės miško medelynuose, tačiau šių duomenų apžvalgą paliksime metinei ataskaitai.

„Mūsų giriose“ (A.Vasiliasukas, D. Šalevičienė; 2015 m. 5-6 nr.) aptariant valstybinių miškų fitopatologinę būklę nuo 1962 m. iki 2000 m. buvo išreikštas pageidavimas: „...kad pumpurų, spyglių ir lapų pažeidimai daigynuose nebūtų painiojami su tų pačių grybų sukeltomis ligomis miško kultūrose ar kituose vyresnio amžiaus miško želdiniuose.“ Norime užtikrinti, kad nuo 2002 m. Lietuvos valstybinių miškų sanitarinės būklės metinėse apžvalgose medelynų fitopatologinė būklė aptariama atskirame skyriuje „Daigynų ir medelynų sanitarinė būklė“, o duomenys apie atskirų ligų pažeistus plotus medelynuose pateikiami priede „Abiotinių veiksnių, miško ligų, vabzdžių ir žvėrių pažeisti daigynai ir medelynai“.

Šios apžvalgos pabaigoje norisi pasidžiaugti, kad dauguma miškų urėdijų miškininkų, nors ir yra labai užsiėmę neatidėliotinais miško darbais, randa laiko prisėsti prie interaktyvaus žurnalo, užregistruoti pastebėtą kenkėjų, ligų ar kitų veiksnių pažeistą medyną, suvesti atliktus profilaktinius darbus ar įvykdytas priemones židiniuose. Per pirmą pusmetį į žurnalą įvesta beveik 12 tūkst. įrašų. Dabar įrašai sklypų lygmenyje daromi labiau apgalvojant ir apsisvarstant vesti vieną ar kitą pažeidimą, ar jis atitinka tvarkos aprašo reikalavimus, o ne kas pusmetį miškų urėdijos vyr. miškininkui ar miško apsaugos inžinieriui pateikti kartais pagražintus, dažnai ir primirštus, netikslius skaičius apie pastebėtus židinius girininkijoje ir atliktus darbus. Darbuotojus drausmina ir žinojimas, kad juos kontroliuojantis kolega ar pareigūnas gali bet kurią akimirką patikrinti jo atliktus įrašus, o reikalui esant ir nubausti.

Dabar girininkija neįsivaizduojama be kompiuterio ir interneto. Todėl ir miško sanitarinė apsauga drąsiai žengė pirmą žingsnį interaktyviame duomenų pasaulyje. Manychiau, šis žingsnis jai leis tapti tikslesne ir efektyvesne.

KĘSTUTIS GRIGALIŪNAS

Valstybinės miškų tarnybos Miško sanitarinės apsaugos skyriaus vyriausiasis specialistas

Registravimo žurnale bus atskirai fiksuojama briedžių daroma žala jaunuolynams

VYTAUTO KNYVOS nuotrauka

Išlieka gausi ir pavojinga žievėgraužio tipografo populiacija

Birželio mėnesį baigus skraidyti pirmos žievėgraužio tipografo generacijos vabalams, susumuoti apskaitų rezultatai parodė, kad šešiose iš devynių miškų urėdijų, kuriose vykdomas šio pavojingiausio eglės liemenų kenkėjo monitoringas, pirmos generacijos vystymosi metu sugautų vabalų skaičius buvo mažesnis, lyginant su 2014 m. pirmą generaciją (žr. grafiką).

Kenkėjo populiacija išaugo trijose miškų urėdijose: labiausiai Rietavo (2,7 karto), Rokiškio (2,2 karto) ir padidėjo trečdaliu Alytaus rajone. Gausiausiai žievėgraužio tipografo fiksuota Alytaus rajone – vidutiniškai 13091 ± 2520 vnt. vabalų vienoje gaudyklėje. Gausios kenkėjo populiacijos yra Dubravos, Panevėžio, Ignalinos, Rokiškio miškų urėdijų teritorijose, kur per pirmą generaciją vidutiniškai vienoje gaudyklėje sugauta virš 9000 vabalų. Menkiausiai žievėgraužio tipografo registruota Kuršėnų (3129 ± 738 vnt. vabalų gaudyklėje) ir Trakų (4584 ± 345 vnt. vabalų gaudyklėje) miškų urėdijų teritorijose. Vidutiniškai per visą Lietuvą žievėgraužio tipografo pirmą generaciją buvo 7 proc. mažesnė nei pernai: 2014 m. sugauta 8256 ± 726 vnt. vabalų gaudyklėje, o 2015 m. – 7676 ± 584 .

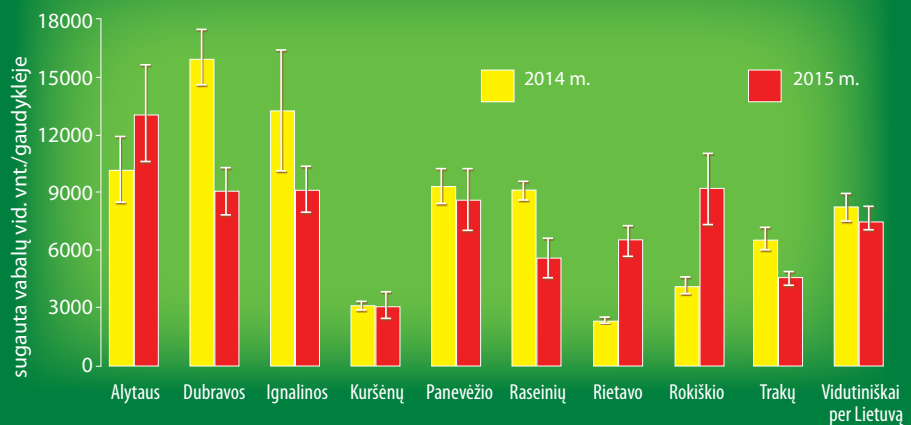
Per pirmą žievėgraužio tipografo generaciją gegužės–birželio mėn., monitoringui panaudojant 54 barjerinio tipo lenkiškas IBL-3 gaudykles su Ipsodor W viliokliu, sugauta 414480 vabalų arba vos ne pusė milijono kenkėjų. Tai rodo, kad barjerinių gaudyklių su viliokliais naudojimas tam tinkamose vietose ir teisinga jų priežiūra gali ženkliai sumažinti žievėgraužio tipografo populiaciją.

Trakų miškų urėdijos darbuotojai jau keletą metų (po 2010 metų uragano) vykdo labai intensyvią kenkėjų užpultų medžių paiešką, savalaikį jų iškirtimą, pašalinimą iš miško, žaliavinės medienos apsaugą ir kitas priemones. Tad šios miškų urėdijos priežiūrimuose eglynuose žievėgraužio tipografo populiacija yra viena žemiausių Lietuvoje.

Visgi, šalies miškininkai neturėtų vasarą prarasti budrumo miškų sanitarijoje, nes antroji kenkėjo populiacija gali būti labai aktyvi ir gausi, jei bus tam palankūs orai.

KĘSTUTIS GRIGALIŪNAS
Valstybinės miškų tarnybos
Miško sanitarinės apsaugos skyriaus
vyriausiasis specialistas

Žievėgraužio tipografo I generacijų palyginimas

GREENGOLD

Miškininkai – ekspertai-investuotojai

Privačių miškų investavimo ir valdymo įmonei **UAB GreenGold Management** reikalingas **miškininkas (-ė) – taksatorius (-ė)**.

Darbo pobūdis:

- Miško valdų taksacinis vertinimas.
- Miško ūkinių priemonių projektavimas, planavimas, organizavimas ir priežiūra.
- Miško savininkų konsultavimas.
- Miškotvarkos projektų rengimas.

Puiki galimybė motyvuotam miškininkui (-ei) įsiliesti į tarptautinės įmonės gretas su plačiomis karjeros perspektyvomis. Suteikiame geras darbo sąlygas bei skatiname mokymąsi ir tobulėjimą.

Pagrindiniai reikalavimai:

- Aukštasis arba aukštesnysis miškininkystės išsilavinimas.
- Gebėjimas savarankiškai planuoti ir organizuoti savo veiklą.
- Darbas su GIS programomis.
- Sąžiningumas.

Taksacijos, miško eksploatacijos ir priežiūros žinios bei anglų kalba – privalumas.

Darbo vieta:

Vidurio ir Pietų Lietuvos regionas (Kauno, Panevėžio, Alytaus ir Utenos apskritys).

CV ir motyvacinį laišką siųsti
el. pašto miskas@greengold.se
iki rugpjūčio 15 d.

Kastuvinis plūgas „Selvatici Bivanga“

Kompanija „Selvatici“ dar 1987 metais užpatentavo žemės dirbimo technologiją, kuri iki šių dienų plačiai naudojama medelynuose ir daržininkystės ūkiuose. Tais pačiais metais buvo apdovanoti „Eima“ parodoje už technines inovacijas.

„Selvatici“ kompanijos kastuvinis plūgas „Bivanga“ iki šių dienų neturi analogų rinkoje, nes šis plūgas pakeičia dvi mašinas: plūgą ir armens gilintuvą.

„Bivanga“ modelio darbinis gylis yra net 50 cm, be to dar ir dvigubai perkasa dirvą, ko nepadarą paprasti kastuviniai plūgai. Toks darbinis gylis reikalingas tam, kad būtų suardytas ir susmulkintas armens padą. Tai leidžia augalui, net ir sausais periodais pasiimti iš dirvos vandenį, o lietingu periodu dirva lengviau sugeria vandenį ir nesusidaro balos.

„Selvatici Bivanga“ modelis turi dvi eiles kastuvų, kurie turi 6 reguliavimo pozicijas.

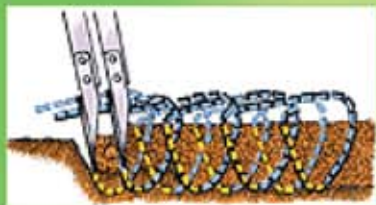
Gamintojų atstovas Lietuvoje
S. Videikos įmonė „Santera“

Tel.: 8 618 02000

MTT
SANTERA

www.miskams.lt

ES miško dauginamosios medžiagos ekspertų pasitarimas Rygoje

Besibaigiant Latvijos pirmininkavimo ES Tarybai laikotarpiui, latviai pakvietė Europos Komisijos nuolatinio komiteto Žemės ūkio, sodininkystės, daržininkystės ir miškų ūkio sėklos ir dauginamoji medžiaga narius į išvažiuojamąjį posėdį Rygoje. Posėdyje dalyvavo 36 atstovai iš 23 ES šalių bei 2 Europos Komisijos atstovai. Lietuvai posėdyje atstovavo Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus pavaduotojas Kęstutis Česnavičius ir Miško sėklų ir sodmenų kokybės skyriaus vedėjas Karolis Mickevičius.

Latvijos miškų departamento direktoriaus pavaduotoja Ilzė Silamikelė posėdyje pristatė pagrindinius Latvijos miškų statistinius duomenis, veiklos ir ekonominio efektyvumo rodiklius. Nors Latvijos miškingumas siekia 52 proc., siekis auginti daugiatislius medynus ir tam numatomos priemonės išlieka panašūs, kaip ir Lietuvoje. Latvijos valstybinius miškus valdanti AB „Latvijas valsts meži“ (LVM) ganėtinai efektyviai išnaudoja jai patikėtą turtą, investuodama ne tik į medienos gavimą, o ir į miško dauginamosios medžiagos išauginimą, miškų išsaugojimą, įvairių mokslinių projektų plėtojimą ir kt.

Miško dauginamosios medžiagos ruošos, auginimo ir prekybos aspektus apžvelgė Latvijos valstybinės miškų tarnybos atstovas Arnis Gailis. Apibendrindamas Miško sodmenų dauginimo programą, jis akcentavo, kad kasmet Latvijoje išauginama 48 mln. sodmenų, iš kurių 38 mln. priskiriami prie vertinimo – atitinkantys kokybės reikalavimus ir išbandyta kategorija. Apie 80 proc. visų sodmenų yra išauginama su uždara šaknų sistema (sodmenys auginami konteineriuose).

Pušies sodmenys auginami HIKO V-120 SS konteineriuose

Posėdžio dalyviai atkreipė dėmesį, kad latvių miškininkai yra vieninteliai Europoje, kurie išduoda kilmės sertifikatus atskirai sėkloms ir atskirai sodmenims. Plantacinės kilmės sodmenys sudaro daugiau kaip

70 proc., o paprastosios pušies sodmenys yra išimtinai tik plantacinės kilmės. Latvija yra gerokai pažengusi ir miško genetikos srityje. Pušies, eglės ir beržo sėklų tapatumui nustatyti naudojamas DNR antspaudas (mikrosatelitų) metodas.

Miškų instituto Silava atstovas A. Janšonas pristatė Latvijos miško selekcijos programą, akcentuodamas trijų pagrindinių Latvijos ekonomikai svarbiausių medžių rūšių – pušies, eglės ir beržo selekcijos rezultatus. Didžiausias pasiekimas – paruoštas klonų rinkinys III kartos beržo plantacijos įveisimui.

Nuolatinio komiteto pirmininkė Diana Charels apžvelgė 2014 m. Veronoje (Italija) vykusio komiteto posėdyje svarstytus klausimus ir pagrindinius to susitikimo metu pasiektus rezultatus, pabrėždama svarbų ES šalių narių indėlį ir iniciatyvą bei pasiūlymus, nagrinėjant naujus MDM reglamentavimo teisinius aspektus. Pranešėja akcentavo Komisijos siekį revizuoti esamą dauginamosios medžiagos teisinę bazę sutinkamai su Lisabonos sutarties įsipareigojimais.

Latvijos pirmininkavimo laikotarpyje Augalų dauginamoji medžiaga buvo atskirta nuo Oficialios kontrolės pasiūlymo. Dar 2014 m. gruodžio 2-3 d. Taryboje (jungtiniame darbo grupės posėdyje, kurį sudarė veterinarijos ir fitosanitarijos ekspertai) 15 šalių balsavo už atskyrimą. Tačiau Komisija toliau priešinosi šiam sprendimui, nors ir sutinka, kad šiuose pasiūlymuose yra persidengiančių nuostatų. Pranešėja pažymėjo, kad labai svarbu turėti Oficialios kontrolės pasiūlyme numatytus referencinius centrus, kurie skirti ekspertų profesionaliems apmokymams (toks centras jau yra įsteigtas dėl GMO kontrolės). Jeigu Augalų dauginamoji medžiaga bus atskirta nuo Oficialios kontrolės, tokie mokymai nebus galimi. Tikimasi augalų dauginamosios medžiagos pasiūlymą dar per-

daryti (*angl. refit*) 2015-2020 m. laikotarpiu. ES Komisijos atstovas Giorgos Georgiannakis pristatė Europos Komisijos inicijuoto alternatyvaus elektroninio-semantinio tinklo projekto įgyvendinimo eigą bei vieną iš uždavinių – galimybę visoms ES valstybėms savarankiškai įkelti Nacionalinius sąrašus į Bendrijos sąrašą. Įgyvendinus šį projektą, šalis narės turės galimybę gauti visą patvirtintą aktualią informaciją apie kitoje šalyje esančią miško sėklinę bazę, pagreitės informacijos keitimasis tarp šalių narių, nes iki šiol sąrašai atnaujinami tik vieną kartą per metus.

ES Komiteto pirmininkė apibendrino 2015 m. vasario 26 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimo (ES) 2015/321 esmę, kai buvo nuspręsta išbraukti Naująją Zelandiją iš sąrašo šalių, dėl kurių valstybėms narėms leidžiama priimti su miško dauginamosios medžiagos teikiamų garantijų lygiavertiškumu susijusius sprendimus. Manoma, kad Naujoji Zelandija gali plinti patogeną *Gibberella circinata*. Be to, ši šalis, eksportuodama MDM, neprideda prie savo MDM siuntų pagrindinio sertifikato, kuris turi būti su oficialios įstaigos antspaudu. Ispanijos atstovas su šia pozicija nesutiko, apeliuodamas į tai, kad Baltarusija taip pat nepateikia tokio sertifikato, tačiau ji Sprendimo priede įrašyta.

Pristatydama paskutinį klausimą, ES Komiteto pirmininkė pabrėžė, kad kaip prevencinę priemonę, turint informacijos apie galimai platų *Xylella fastidiosa* paplitimą Europos Sąjungos teritorijoje bei keliamą pavojų augalų sveikatai, Europos Komisija priėmė įgyvendinimo sprendimą (2015/789/EU), kuris įpareigoja valstybes nares atlikti kasmetinius tyrimus dėl nurodytojo organizmo buvimo jų teritorijoje ir užtikrinti, kad galimai aptikus nurodytąjį organizmą būtų informuojami profesionalūs veiklos vykdytojai bei imtasi reikiamų priemonių. *Xylella fastidiosa* arba kitaip

Sodmenų saugykla Strenči medelyne

1895 m. statyta Vištytis kankorėžių aižykla

Kankorėžių aižymo būgnai

Pirso liga pastebėta dar 1880 m. Šiaurės Amerikos žemyne. Vynuogynus naikinusią ligą pirmasis aprašė N. B. Pierce, kurio vardu ir buvo ji pavadinta. Ligos platintojas, pernešėjas – tamsiadėmė cikadelė, kuri aptikta tik 1940 m., o 1987 m. išskirtas ligos sukėlėjas – bakterija *Xylella fastidiosa*. Šiuo metu žinomi keturi bakterijos porūšiai, kurie paplitę skirtinguose žemynuose ir sukelia įvairias augalų šeiminių ligas. Būtinios priemonės kol kas taikomos tik užkrėstiems citrusinių vaisių medžiams, augantiems Europoje, tačiau ši liga gali pakenkti ir miško augalams (pvz., klevui, kaštonui, riešutmedžiui, ąžuolui, skroblui, karklui, eukaliptui ir kt.).

Praktinė išvyka į miško objektus

Antrąją konferencijos dieną šeimnininkai pakvietė apsilankyti Strenči daigyne, Vištytis kankorėžių aižykloje bei pušies sėklinėje plantacijoje. Ekskursiją po šiuos objektus vedė Latvijos valstybinių miškų miško dauginamosios medžiagos padalinio vadovas Guntis Grandāns. Latvijos valstybinių miškų įmonė šalyje turi įkūrusi keturis pagrindinius daigynus, iš kurių Strenči išsiskiria modernumu bei dydžiu. Šis daigynas paliko didelį įspūdį visiems dalyviams dėl savo turimos modernios sėklų sėjimo technikos, patalpų, atviro grunto laukų bei šiltnamių dydžio, taip pat dėl išauginamų sodmenų kiekio, taikomų metodų, sodmenų pakavimo linijos, sodmenų saugyklos ir kt.

Latviai nuoširdžiai pasidalijo milžiniškų šiltnamių eksploatavimo patirtimi. Jų teigimu, šiuo metu geriausi yra ispaniški šiltnamiai, nes juose nėra medinių, greitai yrančių konstrukcijos elementų. Taip pat atskleidė įdomią detalę: dėl įspūdingų parametrų (aukščio) nelengva prižiūrėti šiltnamio viršuje įrengtus ventiliaciją valdančius vožtuvus, kurie dėl aukštos temperatūros ir didelės drėgmės ima strigti, todėl būtinaiems remonto darbams

Šiltnamiai Strenči

atlikti tenka samdyti aukštalipius. Tai nepigu, todėl šią problemą būtina įvardyti ir numatyti priemones, kurios padėtų tai išspręsti projektuojant savuosius šiltnamius.

1895 m. pastatyta Vištytis kankorėžių aižykla laikoma viena seniausių Europoje.

Čia išlikusi originali kankorėžių aižymo technologija ir įranga, kuri puikiai veikia ir dabar, žavėdama ne tik profesionalus, bet ir gausiai čia plūstančius lankytojus. Aižyklos pastatas taip pat išlikęs autentiškas, kiek paremontuojamas, kad viduje esantys kankorėžių aižymo mechanizmai būtų saugiai eksploatuojami.

Netoli Rygos apžiūrėjome II kartos paprastosios pušies sėklinę plantaciją. Joje pušų lajų formavimą latviai atlieka mechanizuotai – su unikaliu lajų formavimo traktoriumi.

Valstybinės miškų tarnybos inf.

Paprastosios pušies sėklinė plantacija

Paprastosios pušies (*Pinus sylvestris* L.) skirtingų populiacijų baltymų polimorfizmo tyrimas

ASU Miškų ir ekologijos fakulteto šių metų absolventės **Monikos Raškauskaitės** miškininkystės programos magistrantūros studijų baigiamojo darbo „Paprastosios pušies skirtingų populiacijų baltymų polimorfizmo nustatymas dvikryptės elektroforezės ir tandeminės masių spektrometrijos metodais“ (vadovas prof. D. Danusevičius) pagrindu paruoštas straipsnis.

Pušinių šeimos evoliucija vyksta milijonus metų, keičiasi paplitimo arealas, prisitaikymo galimybės, o per šiuos tūkstantmečius sukaupta visa informacija yra ląstelių DNR molekulėse. Šios informacijos išaiškinimui pasitelkiamos įvairių mokslo sričių žinios, tyrimo metodai ir būdai.

Įvairių sričių mokslininkai bando prognozuoti, kaip atrodys pasaulis, jei išsipildys vieni ar kiti klimato kaitos scenarijai. Miškotyros mokslininkų teigimu, viena didžiausių šių procesų pasekmių galėtų būti pasikeitusios įprastų medžių rūšių paplitimo arealų ribos, kitų rūšių išplitimas. Pasitelkus sukauptas žinias ir patirtį, galima pasiruošti neišvengiamiems pokyčiams.

Ganėtinai nauja mokslo šaka **proteomika** leidžia detaliau analizuoti genomo funkcinę dalį. Šios mokslų srities objektas – baltymai (tiesioginis genų produktas), kurių funkcijų išaiškinimas paspartintų daugelio kitų mokslo sričių vystymąsi. Proteomika tiria genų raišką baltymų lygmenyje ir jos pokyčius tam tikrais laiko momentais ar priklausomai nuo tam tikrų sąlygų. Genomo ir proteomos koncepcijos skirtingos: genomas yra vienintelis kiekvienam organizmui, o proteoma kinta priklausomai nuo aplinkos sąlygų ir gali būti skirtinga to paties organizmo skirtinguose audiniuose (Wilkins et al., 1995). Siekiama apibūdinti baltymų raiškos visumą bei nustatyti jų funkcijas.

Baltymų struktūrą lemia genetinis kodas – DNR molekulių nukleotidų seka: trys DNR nukleotidai koduoja vieną baltymo amino rūgštį. Transkripcijos metu atitinkami fermentai nukopijuoja DNR seką į informacinę RNR molekulę komplementarumo principu. Tokiu būdu informacija apie pirminę baltymo struktūrą pernešama iš ląstelės branduolio į baltymų sintezės vietą. Čia transportinės RNR molekulės atneša ir sujungia reikiamas aminorūgščių molekules, kurių sekos kodus turi informacinė RNR molekulė. Šis procesas vadinamas translacija.

Miškininkystėje proteomika kol kas labai mažai taikoma. Literatūroje minimi tyrimai, kuriuose analizuoti baltymų raiškos skirtu-

mai infekcinių ir neinfekcinių medžių ligų atvejais bei identifikuojant paprastosios eglės (*Picea abies*) baltymus, tyrinėjant medienos formavimosi aspektus. Paprastoji pušis šiais metodais išvis netyrinėta, nėra sudarytos jos baltymų duomenų bazės. Tyrimo aktualumą lemia tiek vykstantys globalūs pokyčiai, reikalaujantys spartesnių ir detalesnių tyrimų, tiek tai, kad naujausių mokslo sričių patirtis dar labai mažai taikoma miškininkystėje.

Paprastosios pušies genetinė kilmė

Paprastoji pušis yra heterogeniška morfologiškai, anatomiškai ir genetiškai. Priklausomai nuo įvairių veiksnių skiriasi pušų lajos forma, žievė, spyglių spalva, jų ilgis, kankorėžių forma (Govindarajulu, 2014). Nustatyti izoliuotų paprastosios pušies populiacijų fenotipiniai skirtumai, lyginant spyglius, kankorėžius, kurie labai priklauso nuo geografinio atstumo (Jasinska et al., 2013). Doc. M. Navasaičio (2003) teigimu, skiriama keletas paprastosios pušies porūšių ir keliolika rasių. Lietuvoje savaime auganti paprastoji pušis priskiriama tipiniam porūšiui – ssp. *Sylvestris* (baltijinei rasei).

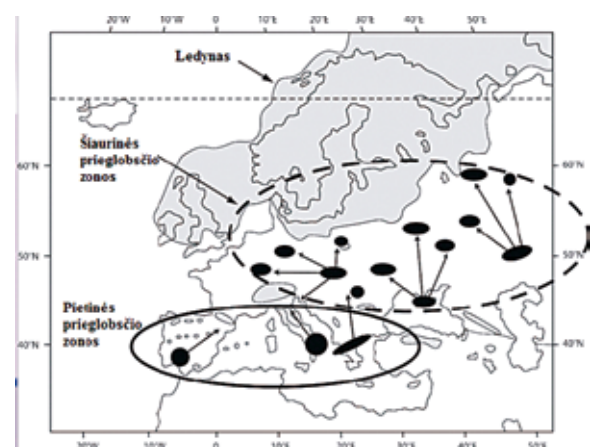
Lietuvos medynų ploto dinamika 1923–2014 m. rodo pušynų mažėjimą – šiuo metu jų plotas sudaro apie 35 proc. šalies miškų. Apie 700 tūkst. metų didžiąją šio laiko dalį mūsų Žemę gubė ledynai, tarp jų įsiterpdavo tik trumpi atšilimo periodai (Hewitt, 1996). Per paskesnius 100 tūkst. metų klimato kaita turėjo didžiulės įtakos augalijos formavimuisi: ledynmečiais Europoje dominuodavo žolinė augalija, o tarp ledynmečių formuodavosi mišku apaugęs kraštovaizdis. Remiantis įvairiais žiedadulkių tyrimais, surinkta genetinė informacija, susiformavo požiūris, kad Europoje ledynmečių metu miško medžiai telkdavosi įvairiose prieglobsčio zonose,

dažniausiai esančiose žemyno pietuose, o pasibaigus ledynmečiui iš šių zonų plisdavo į visą teritoriją (1 pav.).

Paprastosios pušies migracija po paskutinio ledynmečio nemažai tyrinėta, bet vis dar nėra aišku, kurie plitimo keliai ir kurios prieglobsčio zonos buvo svarbiausios šiame procese. Remiantis žiedadulkių tyrimais, nustatyta, kad paprastoji pušis plisti iš prieglobsčio zonų ėmė prieš 16 000 metų į pietinius Europos regionus, o šiauriausią paplitimo arealo dalį pasiekė prieš 7800 metų (Willis et al., 1998).

Taigi, dabartinė paprastosios pušies genetinė įvairovė susidarė dėl skirtingų prieglobsčio zonų ledynmečio metu bei genų kaitos, šiai medžių rūšiai plintant po ledynmečio. Paprastosios pušies genų kaitą taip pat lėmė geografinė izoliacija, mutacijos bei žmonių ūkinė veikla (Oleksyn et al., 1994), o centrinėje ir rytinėje Europoje labai svarbus buvo aplinkos taršos veiksnys (Prus-Głowacki et al., 1993). Yra tyrimų, kurie įrodo, kad Pirėnų ir Apeninų pusiasalių prieglobsčio zonos prie dabartinės paprastosios pušies genetinės įvairovės prisidėjo labai ribotai dėl natūralių barjerų – kalnų (Labra et al., 2006), o poledynmečio plitimas į visą žemyną didžiąja dalimi vyko iš Balkanų (Bennett et al., 1991).

1 pav. Pagrindinės medžių prieglobsčio zonos paskutiniojo ledynmečio metu ir tikėtinos floros plitimo kryptys po ledynmečio (Birks et al., 2008).

Tyrimas ir rezultatai

Tirtos trys autochtoninės paprastosios pušies populiacijos: Ispanijos, Lietuvos, Suomijos. Visos trys vietovės, iš kurių gautos paprastosios pušies sėklos, skiriasi vidutine metine temperatūra, kritulių kiekiu. Sėklos sėtos į durpe pripildytus lovėlius. Jos sudygo ir sėjinukai 3 mėnesius augo klimatinėje kameroje, kurioje palaikyta pastovi +24°C temperatūra, 100 proc. drėgmė ir 16 val. fotoperiodiškumas (2 pav.). Sėjinukai laistyti 2 kartus per savaitę ir kartą per savaitę tręšti spygliuočiams skirtomis trąšomis.

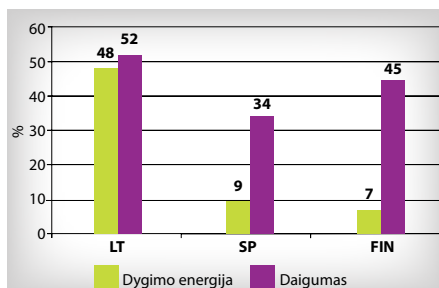

2 pav. Sėjinukų auginimas klimatinėje kameroje

Dygstant sėkloms fiksuotas sėklų daigumas, dygimo energija. Sėjinukams augant stebėti jų morfologiniai skirtumai, suskaičiuoti skilčialapiai. Po 3 mėn. iš kiekvienos populiacijos išmatuota po 40 sėjinukų: aukštis, hipokotilio aukštis, spyglių ilgis.

Naudojant dvikryptės elektroforezės metodą, baltymai išskirti iš sėjinukų spyglių, frakcionuoti pagal izoelektrinę tašką ir molekulinę masę. Atrinkus baltymų taškus, juose esantys baltymai nustatyti tandeminės masių spektrometrijos metodu.

Paprastosios pušies Ispanijos, Lietuvos ir Suomijos populiacijų sėklos skyrėsi dydžiu ir mase. Ispanijos populiacijos pušų sėklos buvo 2,4 karto sunkesnės (vid. svoris – 11 g) už Suomijos (4,6 g) ir 1,6 karto – už Lietuvos (6,9 g) populiacijos sėklas. Didžiausia dygimo energija ir daigumu pasižymėjo Lietuvos populiacijos pušų sėklos (3 pav.), mažiausiai daigios – Ispanijos. Šiuos skirtumus labiausiai lėmė sėklų surinkimo metai. Daigumas (sudygusių sėklų skaičius po 21 d.) buvo gėnėtinai aukštas ir Ispanijos populiacijos, nors sėklos surinktos prieš 27 metus. Vertinant dygimo energiją, galima pastebėti, kad Ispanijos populiacija pasižymėjo didesne dygimo energija nei Suomijos (sėklos surinktos 1992 m.). Tyrimais nustatyta, kad paprastosios pušies sėklų masė teigiamai koreliuoja su sėklų sudygimu ir sėjinukų augimu (Castro, 1999). Kadangi Ispanijos sėklos buvo daugiau nei 2 kartus sunkesnės už Suomijos, tai galėjo lemti jų didesnę dygimo energiją.

3 pav. Skirtingų paprastosios pušies populiacijų sėklų daigumas ir dygimo energija

Skilčialapių skaičius buvo panašus visoje tiriamose populiacijose: Lietuvos ir Suomijos – vidutiniškai po 6 skilčialapiai, Ispanijos – 7 (4 pav.). Nustatyta, kad paprastosios pušies skilčialapių skaičius yra tiesiog proporcingas sėklų masei, o su daigumu nėra susijęs (Castoldi et al., 2014). Šią išvadą gauti rezultatai patvirtina tik iš dalies. Ispanijos populiacijos sėjinukai turėjo daugiausia skilčialapių, taip pat ir šios populiacijos sėklos buvo sunkiausios. Suomijos populiacijos sėklų masė statistiškai patikimai mažesnė už abiejų likusių populiacijų sėklų mases, tačiau skilčialapių skaičius toks pat kaip Lietuvos populiacijos, o nuo Ispanijos populiacijos skyrėsi labai nežymiai.

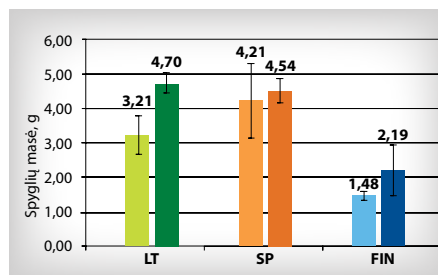
4 pav. Skilčialapiai

Didžiausi užaugo Lietuvos paprastosios pušies populiacijos sėjinukai – vidutiniškai 6,36 cm, Ispanijos – 5,86 cm, Suomijos – 3,19 cm. Lietuvos ir Ispanijos populiacijų sėjinukai aukščiau nelabai skyrėsi, o Suomijos populiacijos sėjinukai buvo gerokai žemesni.

Visų trijų populiacijų sėjinukų pirmųjų spyglių ilgiai buvo gana panašūs: Lietuvos – vidutiniškai 2,85 cm, Ispanijos – 2,48 cm, Suomijos – 2,06 cm. Fotoperiodiškumas – esminis veiksnys, nuo kurio priklauso paprastosios pušies augimas, spyglių skaičius ir ilgis (Govindarajulu, 2014). Ilgos dienos lemia prailgintą ar spartesnį augimą (kartais ir abu šiuos veiksnys), o trumpos dienos stabdo augimą, spartina perėjimą į ramybės būseną. Kadangi tirtos populiacijos augintos

vienodomis fotoperiodiškumo sąlygomis, jų spyglių morfologiniai skirtumai nedideli.

Spyglių mėginiai rinkti 2 kartus: pirmą kartą po 3 mėn. sėjinukų auginimo klimatinėje kameroje, o antrą kartą – po 2 savaitių sėjinukų grūdinimo šiltnamyje. Pirmą kartą imant mėginius, Ispanijos populiacijos 25 sėjinukų spyglių masė buvo didžiausia – 4,21 g (5 pav.). Antrą kartą (po 2 savaitių) imant mėginius, didžiausia spyglių masė pasižymėjo Lietuvos populiacijos sėjinukai: jų vidutinė 25 spyglių masė – 4,70 g, Ispanijos – 4,54 g, Suomijos – 2,19 g). Suomijos populiacijos sėjinukų spyglių masė abu kartus buvo mažiausia.

5 pav. Vidutinė sėjinukų spyglių masė (šviesesnė spalva – kontroliniai mėginiai, tamsesnė – grūdinti mėginiai)

Lyginant su pirmuoju mėginių ėmimu, Suomijos populiacijos sėjinukų spyglių masė padidėjo 48 proc., Lietuvos populiacijos sėjinukų – 46 proc., o Ispanijos – tik 8 proc.

Baltymų raiškos analizė

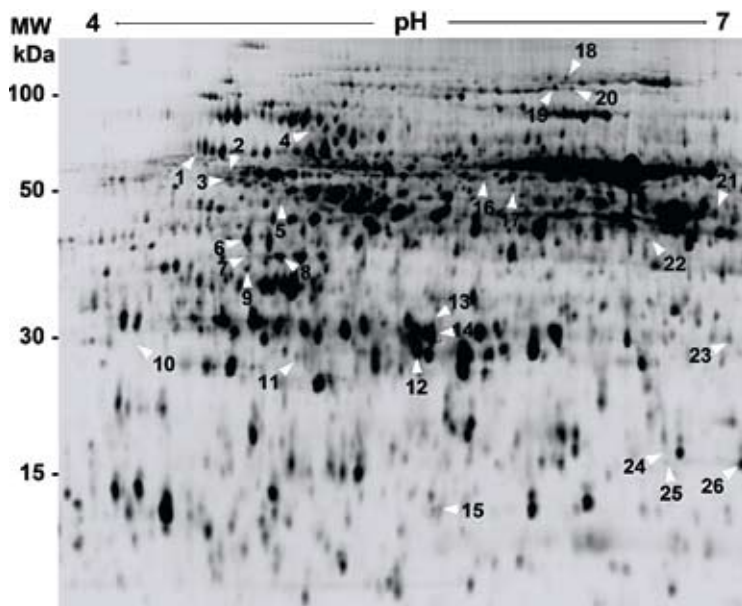
Vienas iš tyrimo uždavinių – nustatyti baltymų raiškos skirtumus tarp trijų autochtoninių pušies populiacijų bei tarp jų negrūdinto (kontrolinio) ir grūdinto variantų. Spygliai surinkti nuo 3 mėn. pušies sėjinukų (skirtingų populiacijų) bei nuo tų pačių populiacijų po 2 savaitių grūdinimo. Išskirti baltymai, kurie frakcionuoti dvikryptės elektroforezės gelyje pagal jų izoelektrinę tašką ir molekulinę masę. Nuskenavus gelius specialiu FLA 900 skeneriu, gauti paprastosios pušies proteomos žemėlapiai.

Naudojant programinę įrangą, suskaičiuoti baltymų taškai visuose tirtuose geluose (vidutiniškai viename gelyje rasti 1845 baltymų taškai). Lyginant baltymų raiškos profilius ir atlikus kontrolinio ir grūdinto variantų analizę, nustatyti 76 baltymų taškai, kurių raiškos skirtumai buvo statistiškai patikimi mažiausiai dviejuose eksperimentiniuose variantuose. Būtent šie baltymų taškai tirti tolimesniuose tyrimo etapuose.

Nustatyta, kad 65 baltymų taškų raiška skyrėsi tarp paprastosios pušies populiacijų kontroliniame variante. 9 baltymų taškų kie-

kybiniai skirtumai buvo esminiai tarp visų trijų populiacijų. Tiek prieš grūdinimą, tiek po grūdinimo daugiausiai baltymų taškų, kurie skiriasi nuo kitų dviejų populiacijų, užfiksuota Suomijos populiacijoje, o mažiausiai – Lietuvos. Po grūdinimo 35 baltymų kiekis padidėjo, o 18 – sumažėjo.

Toliau taikyta masių spektrometrija – analitinis metodas, leidžiantis pagal dalelių masės ir krūvio santykį nustatyti jų molekulinę sudėtį. Tyrimui iš 76 baltymų taškų, pasižymėjusių statistiškai reikšmingu kiekiu skirtumu, atrinkta 60 vnt. Nustačius baltymų amino rūgščių sekas, jie buvo identifikuoti pagal peptidų mases, lyginant su *Pinus taeda* genomikos duomenų bazėje esančia informacija. Paprastosios pušies genomikos duomenų bazė nėra sudaryta, todėl pasirinktas artimiausias šiai rūšiai variantas. Iš 60 tirtų baltymų taškų, 8 proc. sudėties nustatyti nepavyko; 48 proc. taškų nustatyti baltymų mišiniai, susidedantys iš 2–4 baltymų; 44 proc. taškų identifikuota po vieną konkretų baltymą. Identifikuoti ir konkrečiai įvardinti 26 baltymai (6 pav.).

6 pav. Rodyklėmis pažymėti 26 baltymų taškai, kuriuose tandeminės masių spektrometrijos metodu identifikuoti konkretūs baltymai, pasinaudojant *Pinus taeda* genomo duomenų baze. Baltymai frakcionuoti pagal izoelektrinį tašką (horizontaliai) ir molekulinę masę (vertikaliai).

Dauguma identifikuotų baltymų – susiję su atsaku į stresą, augalų augimu ankstyvosiomis stadijomis, įvairių sudedamųjų dalių transportavimu ląstelėje. Analizuojant šių baltymų raišką, nustatyta, kad didžiosios dalies baltymų raiška skyrėsi tiek tarp populiacijų, tiek tarp kontrolinio ir grūdinto tos pačios populiacijos variantų.

Konkrečiai identifikuoti baltymai leidžia susidaryti bendrą vaizdą, kokie procesai ir

kiek buvo svarbūs tiriamoms populiacijoms analizuojamomis sąlygomis. Tie baltymų taškai, kuriuose nustatyti baltymų mišiniai, reikalauja detalesnių tyrimų, nes juose nustatyti baltymai taip pat gali būti svarbūs analizuojamų procesų eigai.

Baltymai – tiesioginis genų produktas. Tai, kad paprastosios pušies genetinė įvairovė labai priklauso nuo kilmės vietos bei išlikimo arba migracijos po paskutiniojo ledynmečio, įrodyta mokslininkų (Floran et al., 2011; Prus-Glowacki et al., 2011; Cheddadi et al., 2005; Willis et al., 2004; Robledo- Arnuncio et al., 2004; Prus-Glowacki et al., 2003; Soranzo et al., 2000). Genetiniai skirtumai taip pat priklauso nuo evoliucijos metu išsivysčiusio prisitaikymo prie aplinkos sąlygų.

Visi šie veiksniai lemia ir baltymų raiškos skirtumus. Ispanijos populiacija išliko vienoje iš ledynmečio prieglobsčio zonų, todėl jos genetinė įvairovė, o kartu ir baltymų raiška, skiriasi nuo kitų tirtų

Pasirinko tyrėjos kelią

Iš Panevėžio kilusi Monika Raškauskaitė, rinkdamasi profesiją, nedvejodama pasuko tėčio Gintaro Raškausko, dirbančio Panevėžio miškų urėdijoje vyriausiuoju miškininku, keliu – šiais metais baigė ASU Miškų ir ekologijos fakulteto miškininkystės studijų programos magistrantūros studijas. Monikos studijų vidutinis balas – 9,9, o baigiamasis magistrinis darbas „Paprastosios pušies skirtingų populiacijų baltymų polimorfizmo nustatymas dvikryptės elektroforezės ir tandeminės masių spektrometrijos metodais“ įvertintas dešimtu.

Studijų metais ji ne tik puikiai mokėsi, bet ir aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje. Ne vienerius metus buvo ASU komandos „Ateities lyderiai“ kapitonė, prof. T. Ivanausko ornitologų klubo pirmininkė. Būdamą trečiame kurse dalyvavo ERASMUS studentų mainų programoje ir vieną semestrą studijavo Suomijoje, Helsinkio universitete. Už puikų mokymąsi ir aktyvią visuomeninę veiklą jai buvo paskirta LR buvusio prezidento K. Griniaus vardo stipendija.

Šiomet balandžio mėn. ASU surengtoje studentų mokslinėje konferencijoje „Jaunasis mokslininkas – 2015“ jos pranešimas „Autochtoninių paprastosios pušies populiacijų sėjinukų morfologiniai ir baltymų raiškos skirtumai“ geriausiai įvertintas Miškų ir ekologijos fakultete.

Ilgijusi magistro diplomą, Monika nusprendė tęsti studijas MEF Miško biologijos ir miškininkystės instituto doktorantūroje. Tikimės, kad Monika taps aktyvia, produktyvia mokslininke bei puikia pedagoge.

Doc. JANINA ŠEPETIENĖ

Kazachstano studentų miškininkų viešnagė ASU

Įteikus sertifikatus

ASU Miškų ir ekologijos fakulteto Miško biologijos ir miškininkystės instituto kolektyvas džiaugiasi susiklosčiusia tradicija puoselėti tarptautinius ryšius. Jau trečietai ASU Miškų ir ekologijos fakultetas rengia intensyvius kursus Kazachstano nacionalinio agrarinio universiteto miškininkystės programos magistrantūros studentams. Šiemet birželio 8-16 d. buvo atvykusi 16 magistrantų miškininkų grupė iš šio universiteto.

Atvykusiems magistrantams buvo parengta plati mokymo programa, apimanti miško genetikos, jo išteklių ir bioįvairovės išsaugojimo, EU miško politikos, laukinių gyvūnų biologijos, medžioklės temas. Šią programą parengė ir kursų organizavo ASU Tarptautinių ryšių skyrius ir Miškų ir ekologijos fakulteto Miško biologijos ir miškininkystės instituto direktorius prof. dr. Gediminas Brazaitis. Atvykusius svečius priėmė Miškų ir ekologijos fakulteto dekanas prof. dr. Edmundas Bartkevičius, viešnagės metu svečių grupę kuravo šio instituto lektorė dr. Jolanta Stankevičiūtė.

Kazachijos studentai taip pat lankėsi Valstybinėje miškų tarnyboje, Valstybiniame miškotvarkos institute, LAMMC Miškų instituto mokslinėse laboratorijose. Organizuotos miško darbų pažintinės išvykos į Kazlų Rūdos, Dubravos, Anykščių miškų urėdijas bei Kuršių nerijos nacionalinį parką, kur susipažinta su rekreacinės miškininkystės strategija.

Didelį susidomėjimą studentams kėlė atviri profesiniai pokalbiai su miškininkystės specialistais. Neišdildomą įspūdį paliko Baltijos jūra, švari krašto gamta, puikiai išvystyta kelių infrastruktūra, sodybų puošimas dekoratyviniais augalais ir gėlėmis. Intensyvių kursų programa buvo užbaigta sertifikatų išdavimo ceremonija.

Svečiams taip pat pasiūlėme kultūrinę programą apie Lietuvą, jos istoriją, aplankėme sostinę Vilnių.

Dr. JOLANTA STANKEVIČIŪTĖ

LAMMC Miškų institute pristatomi hibridinių tuopų sodmenys

Kuršių nerijos nacionaliniame parke

Nepamainomas pagalbininkas miško ugdymo ir tvarkymo darbams

Jussi

Mažoji miško technika Vahva Jussi

Mažas, bet stiprus ir patikimas

Platus panaudojimas:

- medienos išvežimas, duobių gręžimas, mažoji melioracija, savivartė priekaba, biokuro giljotina, trosinė gervė, 4WD.

Mažas svoris ir gabaritai, todėl dirbdami nepadarysit jokios žalos savo miškui

Jei dar abejojat, atvažiuokit pas mus ir išbandykit gyvai!

miskui.lt

UAB „MMC Forest“
Nausodžio k., Vėžaičių sen., 96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506 • El. paštas info@mmc.lt
www.miskui.lt • www.mmc.lt

Miškininkas dr. Algirdas Končius – mūsų prisiminimuose

GEDIMINAS ZEMLICKAS

Lietuvos miškininkų sąjungos garbės nariui ir ilgamečiam Vilniaus žemaičių kultūros draugijos nariui dr. Algirdui Končiui (1915 06 06 – 2006 11 17) šių metų birželio 6 d. būtų sukakę 100 metų. Vilniaus žemaičiai nusprendė, kad geriau laiką pralengti, negu vėluoti, todėl savo gentainio iškilią datą paminėjo gegužės 19 dieną.

Prisiminimais pasidalijo A. Končiaus sūnūs Andrius ir Gintaras, žurnalo „Žemaičių žemė“ redaktorė Danutė Mukienė, miškininkai – habil. dr. Romualdas Deltuvai, dr. Jonas Daniulis ir dviejų knygų apie tarpukario miškininką Joną Kuprionį sudarytojas Jonas Bagdonas. Renginį vedė Vilniaus žemaičių kultūros draugijos pirmininkė Dalia Juodkaitė-Dirgėlienė. Neatsitiktinis minėtuose buvo ir Buivydiškių kultūros centro vyrų vokalinis ansamblis „Seni draugai“ (vadovas Petras Garšva) – pokario metais A. Končiui teko dėstyti Buivydiškių žemės ūkio technikume.

Prof. Igno Končiaus įtaka sūnui Algirdui

Šios publikacijos autoriui dirbant laikraštyje „Mokslo Lietuva“ teko nemažai bendrauti su dr. A. Končiumi, kuris pašnekiesuose dažnai prisiminavo savo tėvą Igną Končių (1886-1975) – Kauno Vytauto Didžiojo universiteto profesorių, fiziką, etnografa, rezistencijos veikėją. Algirdas tėvo nuveiktais darbais nesiekė sureikšminti savos asmenybės. Bet jis darė viską, kad tėvo darbai ir visuomeninė veikla nedingtų praeities miglose.

Nuo 1990 m. būdamas užtarnautame poilsyje, dr. A. Končius su miškininkais reikalų turėjo daugiausia kaip LMS garbės narys, įvairių susibūrimų dalyvis, o šių eilučių autorius su juo susitikdavo ir kultūros renginiuose, teikiant vardinę prof. I. Končiaus stipendiją. Ši vardinė stipendija buvo įsteigta 1999 m. (dar 5 metams pratęsta 2014 m.) ir ją Kauno technologijos universitete geriausiai fiziką studijuojančiam studentui įteikdavo tradiciškai dr. A. Končius. Šią, kaip ir kitas 4 stipendijas gabiems ir aktyviems studentams, inicijavo ir tebeskiria JAV veikiančio lietuvių akademinio skautų sąjūdžio Vydūno fondas. Iniciatyvos įsteigti tokią stipendiją ėmėsi dr. A. Končius ir Vydūno fondo pirmininkas Vytautas Mikūnas. Prasminga, žinant, kad tarpukaryje Algirdas buvo vienas iš skautų vadovų, tęsė tėvo, vyresniojo skautininko, pradėtąją veiklą. Gyvendamas užjūryje, prof. I. Končius buvo Akademikų skaučių draugovės ir korp. Vytis garbės narys, skautų svarbiausių renginių dalyvis. Algirdas išleido tėvo atsiminimus „Kelionė į Červenę ir atgal“ (1993) ir „Savitarpinė pagalba. Vokiečių okupacija 1941-1944 metais“ (1998).

Bendravimas su miškininku Jonu Kuprioniu

A. Končius nuo tarpukario laikų gerai pažinojo anykštėną miškininką Joną Kuprionį (1901-1982), kai Končių šeima dar gyveno Dotnuvoje (į Kauną persikėlė 1926 m.).

J. Kuprionis tuo metu studijavo Dotnuvos žemės ūkio akademijos miškininkystės skyriuje, kur fiziką dėstė I. Končius. Gimnazisto Algirdo prisiminimais, J. Kuprionis net į paskaitas ateidavo su skautiška uniforma ir kaklaraiščiu. Jo tautiška elgsena, matyt, susiformavo dar mokantis 1915-1919 m. Vilniuje lietuvių gimnazijoje bei iki 1924 m. Panevėžio gimnazijoje. Veikla ateitininkų ir skautijos organizacijose Dotnuvoje suartino studentą J. Kuprionį su Končių šeima. I. Končius pasikviesdavo jį pamedžioti, o gimnazistui Algir-

dui tekdavo pabūti varovu. Artimiau bendrauti padėjo medžioklės patirti įsimintini įspūdžiai, gamtos pažinimas. Kas paneigs, kad ne J. Kuprionio pavyzdys užkrėtė Algirdą irgi rinktis miškininkystės studijas?

Dr. A. Končius, atidengus stogastulpį buvusiems Kėdainių miškų urėdijos urėdams atminti (1999 05 21)

VYTAUTO MILIŠAUSKO nuotrauka

AUTORIAUS nuotrauka

Dr. Algirdas Končius 2000 m. įteikia savo tėvo prof. Igno Končiaus vardinę stipendiją KTU studentui Giedriui Laukaičiui, kuris dabar yra profesorius, šio universiteto Fizikos katedros vedėjas

Miškininkystės studijos Prahoje

Algirdui 1933 m. baigus gimnaziją, Lietuvoje nuo 1928 m. iki 1938 m. nebuvo aukštųjų miškininkystės studijų, todėl teko stoti į Alytaus aukštesniąją miškų mokyklą. Ją 1935 m. baigęs, Algirdas gavo dėdės Petro Končiaus finansinę paramą ir išvyko studijuoti į Prahą, Miškų inžinierių aukštąją mokyklą prie Karolio universiteto.

Ryšiai su J. Kuprioniu nenutruko ir studijų metais. Vyresniam draugui rūpėjo, kaip A. Končiui sekasi studijuoti, parvažiavusį atostogų klausinėdavo, kokių profesorių paskaitų klausėsi, ką naujo patyrė.

Būdamas labai žingeidus, dėmesingas, imlus, Prahoje jaunas miškininkas mėgo bendrauti su įvairiais žmonėmis, būrė draugijon čia studijuojančius lietuvius. Jie rinkdavosi į renginius, palaikė bendrumeniškumo ir tautiškumo jausmą. Iš Prahos Algirdas buvo nuvykęs į Romą, kitus Europos miestus, o Londone net apie metus ir studijavo. Pokario metais A. Končius baiminosi, kad šie faktai neišlįstų viešumon, nes už tai grėsė nemalonumais.

Būtų teisinga pakoreguoti vieną biografinio žinyno „Lietuvos miškininkai“ sakinį, skirtą A. Končiaus išsilavinimui, kuris skamba šitaip: „1933 m. baigė Kauno „Aušros“ berniukų gimnaziją, 1939 m. – aukšt. Prahos miškų inžinierių m-lą, 1942 m. – VU Miškų mokslų fakultetą, 1949 m. – LŽŪA MŪF“. Čia nepaminėta A. Končiaus baigtoji Alytaus aukštesnioji miškų mokykla, kuri irgi verta pagarbos.

Prahoje A. Končiui nepavyko gauti aukštosios miškininkystės mokslo baigimo diplomo, nes nacistinė Vokietija 1939 m. kovo 15 d. okupavo Čekiją. Algirdas pasakojo, kad prieš vokiečiams įžengiant į Prahą, čia studijavę lietuviai per Lietuvos ambasadą gavo įsakymą kuo greičiau grįžti į Lietuvą. A. Končiui teko tam sugrįžimui vadovauti. Traukiniu važiavo per Lenkiją, stotyse matė daug kareivių ir visuotinį lenkų nacionalizmo pakilimą, kai Lenkija įvedė kariuomenę ir užėmė Tešino rajoną Čekijoje. Lietuvos spaudoje 1939 m. pasirodė taikli dailininko Stepo Žuko karikatūra: paskui griozdišką nacistinės Vokietijos kareivį tapena du mažučiai – lenkas ir vengras, bandantys nelabai sėkmingai žengti koja kojon.

Grįžęs į Lietuvą, 1939 m. A. Končius įsidarbino Šakių miškų urėdijoje girininku be girininkijos, 1940 m. tapo Kėdainių miškų urėdo pavaduotoju, vėliau miškų urėdu, taigi įgijo ir praktinės miškininkystės patirties. Nuo 1942 m. tęsė miškininkystės studijas Vilniaus universiteto Gamtos-matematikos fakultete.

Asmenybės tapsmas

Studijos užsienyje padėjo A. Končiui plėsti erudiciją, turtinti pasaulėvaizdį, tapti tikru inteligentu, suvokiant inteligentiškumą kaip apsišvietusio žmogaus atsakomybę už viską, kas aplinkui vyksta. Jis labai vertino kitų žmonių nuomonę apie vieną ar kitą asmenį, įvykį, reiškinį, bet ne plepalų lygmeniu.

Šiais laikais vis rečiau išgirsi asmenybės vertinimą – doras, padorus žmogus, nes gyvename keistų vertybių pasaulyje, kuriame nesmerkiama, jei žmogus *suveikė, prasisuko, sukombinavo*. Man garbusis Algirdas buvo lyg ateivis iš visai kitos kultūros ir įpročių pasaulio, mūsų tėvų pasaulio, *smetoninis* žmogus, nekeliaklupsčiaavęs kokiai bebūtų valdžios sistemai.

Neįmanoma teisingai suprasti Algirdo ir be jo subtilios ironijos ir būtinai saviironijos. Neatsimenu jo ką nors kaltinant, kritikuojanč, nebent kalba suktųsi apie buvusios santvarkos netobulumus, žmogaus asmenybės niekinimą, visišką nesiskaitymą su mažesnės tautos interesais. Jis labai aštriai išgyveno Lietuvai tekusią istorijos neteisę, kai buvo prarastas valstybingumas, po pasaulį išblaškyta inteligentija. Ta drama palietė ir jo šeimą – tėvus, brolius, jį patį. Tėvas su sūnumis Liudu ir Vytautu buvo priversti emigruoti iš Lietuvos, o motina Marija Kentraitė-Končienė pasiliko tėvynėje su sūnumis Algirdu ir Jurgiu. Ši sudraskyto gimtojo lizdo drama buvo be galo skaudi ir Algirdui. JAV atsidūręs I. Končius širdies gėlą bandydavo slopinti drožinėdamas iš medžio Žemaičiuose pamėgtus šventuosius, taip tarsi tapatinosi su tuo, kas prarasta. Nors Bostone vėliau dirbo Tufts universiteto fizikos laboratorijoje, ši šalis jam liko svetima, kaip priverstinė laikina priebėga.

Gelbstint prof. Vincą Mickevičių-Krėvę

A. Končiaus turėta tarpukario Lietuvos miškininko uniforma pravertė vokiečių okupacijos metais gelbstint mūsų literatūros klasiką Vincą Mickevičių-Krėvę. Po vokiečių kariuomenės 1942-1943 m. žiemą patirtos katastrofos prie Stalingrado nuspręsta ieškoti rezervų – Baltijos kraštuose formuoti lietuvių, latvių ir estų legionus. Lietuvoje šiai akcijai nepritarus inteligentijai, nuo 1943 m. kovo 17-osios buvo uždarytos Lietuvos aukštosios mokyklos, Lietuvos mokslų akademija, pradėti suiminėti žymūs lietuvių inteligentijos atstovai, iš jų – 46 (17 kauniečių ir 29 vilniečių) kaip įkaitai išvežti į Štuthofo koncentracijos stovyklą netoli Gdansko.

Pasklidus žiniai, kad Vilniuje bus suimtas ir prof. Vincas Mickevičius-Krėvė, jis su žmona pasislėpė Žvėryne. Pradėjus jo ieškoti gestapininkams, nutarta Krėvę paslėpti pas ūkininką prie Maišiagalos, bet ten jį atsitiktinai atpažino vienas studentas. Sumanyta profesorių išvežti į Panemunę prie Kauno pas dukrą. Šioje gelbėjimo operacijoje dalyvavo miškininkai A. Končius ir Povilas Vilkus bei areštuoto Balio Sruogos žmona Vanda. Kaimo močiutės skara apmuturiuotą Krėvę įsodinus į automobilį, reikėjo pravažiuoti vokiečių sargybos punktus. Miškininko uniformą vilkintis A. Končius ėmėsi gudrybės: garsiai klegėdami ir kalbėdami vokiškai, su ponija Vanda jie ėmė vaidinti flirtuojančią porą. Kadangi vokiečių kareiviams visos uniformos kėlė instinktyvią pagarbą, jie linksimą kompaniją ne itin tikrindami praleido. V. Mickevičius-Krėvė sėkmingai buvo atgabentas į Aukštąją Panemunę pas pulkininką Konstantiną Žuką, taip išvengęs nacių pajūrio „kurorto“.

A. Končius ne kartą buvo užsiminęs, kaip jam teko pokaryje dalyvauti ir gelbėjant nuo sovietų saugumo kai kuriuos studentus.

(tęsinys kitame numeryje)

Kalninės pušies DNR polimorfizmo tyrimai Kuršių nerijoje

Prof. DARIUS DANUSEVIČIUS

Kuršių nerijoje pagal chloroplasto DNR (cpDNR) žymenis ir morfologinius požymius tyrinėta *Pinus mugo* populiacijos genetinė įvairovė bei kilmė. Morfologiniai vertinimai atskleidė, kad turime visą *Pinus mugo* porūšių kompleksą arboretumą (Hamernik and Musil, 2007; *sensu lato* sistematika): nuo tiesiu vienastiebiu medžiu augančios *P. mugo* var. *uncinata* iki krūmu augančios *P. mugo* var. *mugo* x *pseudopumillio* formos. Tai yra reikšminga genetinių išteklių prasme ir dendrologiniu požiūriu dėl *P. mugo* porūšių spontaninės hibridizacijos ir naujų morfotipų natūralaus vystymosi.

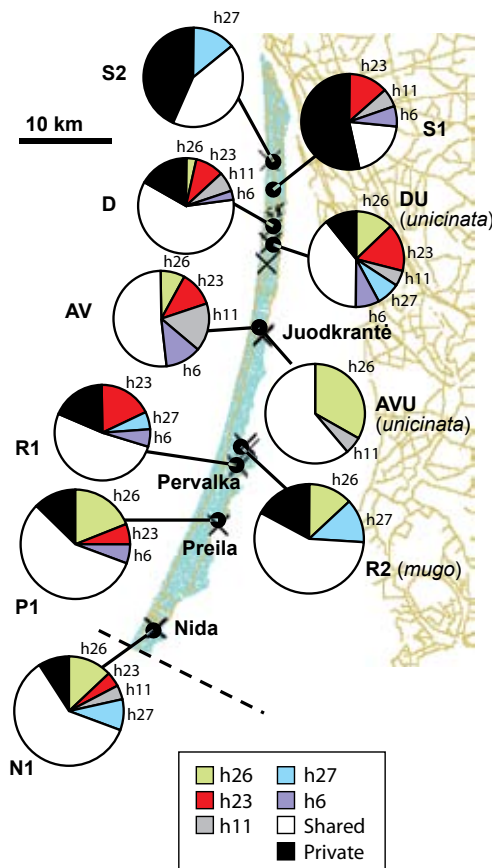
Minėtas cpDNR genomas nėra rekombinuojamas, todėl puikiai atspindi su evoliucija siejamą populiacijų ir porūšių struktūrą. Nerijoje cpDNR tyrimas atskleidė:

(a) populiacija yra aukštos genetinės įvairovės (virš 90 cpDNR haplotipų yra netoli rūšinio lygmenys cpDNR tyrime gauto haplotipų skaičius);

(b) aukštas savitų cpDNR haplotipų skaičius: daugumoje *P. mugo* medynų dažnieji haplotipai rodo, kad introdukcija vyko iš daugelio skirtingų sėklų šaltinių (ne kelių medynų) vienos geografinės kilmės ribose (pvz., Danija);

(c) cpDNR haplotipų palyginimas su *P. mugo* natūralaus arealo cpDNR haplotipais parodė, kad tikėtina jos kilmė yra Švarcvald regionas pietvakarių Vokietijoje.

Aukšta genetinė *P. mugo* įvairovė Kuršių nerijoje rodo, kad introdukcija vyko genetiškai sveikai, naudojant skirtingų medynų daugelio medžių sėklų mišinį. Be to, introdukcija nevyko renkant sėklas iš pirmų ties Nida įveistų medynų, o naudojant naujas introdukuotas sėklų partijas. Todėl genetinių barjerų *P. mugo* populiacijai rekombinuotis ir toliau evoliucionuoti nėra. Pravartu išsaugoti šiuos vertingus genetinius išteklius genetinių draustinių forma, bet kiekvienam iš porūšių reikėtų skirti po kelis draustinius:

Penkių dažniausių (pažymėti h raide) ir kiekvienai *P. mugo* populiacijai savitų (juoda spalva) ir visoms tirtoms *P. mugo* populiacijoms bendrų žemesnio dažnio (balta spalva) cpDNR haplotipų pasiskirstymas *P. mugo* medynuose Neringoje

P. mugo var. *uncinata*, *P. mugo* var. *rotundata* ir *P. mugo* var. *mugo* ir var. *mugo* x *pseudopumillio*. Taip pat matyti, kad pakanka genetinės įvairovės, kad suformuotume vietinę sėklinę bazę, tame tarpe ir iš krūminės *P. mugo* x *pseudopumillio* formos.

Antroje kartoje išlikusi ir tolesnė introdukcija nepaveikta (tik vietinės sėklos) Neringos *P. mugo sensu lato* populiacija būtų unikali genetinės sudėties ir galėtų vadintis savitu ekotipu ne tik dėl keliolikos kartų prisitaikymo šiaurinėse aplinkose Danijoje ir Lietuvoje, bet ir dėl introgresijos su paprastąja pušimi (naujas *P. mugo* ekotipas būdingas Danijai ir Lietuvai). Tai duotų šiam kraštui dar daugiau unikalumo.

Gegužės 13 d. Lietuvos mokslų akademijos Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus bei Mokslininkų rūmų organizuotos diskusijos dėl Kuršių nerijos kaip UNESCO kultūros vertybių paveldo miškų tvarkymo koncepcijos

Išvados ir siūlymai

1 Kuršių nerijos nacionalinio parko (KNNP) miškai tvarkomi vadovaujantis Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plano (2012 m.) ir Kuršių nerijos vidinės miškovartovos projekto 2013-2022 m. nuostatomis. Šių teisės aktų nuostatų laikymasis iš esmės užtikrina Kuršių nerijos – UNESCO pasaulio kultūros paveldo objekto – apsaugą ir statuso išlaikymą. Tačiau kai kurių gamtosauugininkų bandymai nukreipti KNNP veiklą vien siaurai suprantamos biologinės įvairovės saugojimo linkme, ignoruojant kultūros vertybes, bei perėmusių KNNP miškų tvarkymą valstybinių miškininkų ketinimai skirti Kuršių nerijai tik tiek lėšų, kiek gaus pajamų iš jos miškų, kelia susirūpinimą dėl šio unikalios objekto ateities.

Kuršių nerijos miškų tvarkymas turi remtis pagal teritorijos funkcinio naudojimo ir tvarkymo prioritetus, kurie turi būti nustatyti atsižvelgiant į išsaugojimo ir naudojimo poreikius, kraštovaizdžio vertybių ir fizinės bei vizualinės morfostruktūros apspręstas kraštovaizdžio tvarkymo zonas ir jų tikslinius reglamentus. Miškų tvarkymo kryptys laikytinos: kraštovaizdžio identiteto išsaugojimas ir palaikymas, draustinių bei gamtinių-kultūrinių rezervatų zonų sudarymas, miško parkų su rekreacine infrastruktūra formavimas, įvairiarūšių medynų sudarymas ir dalies monokultūrinių kalninės pušies atskirų porūšių medynų kaip kultūrinio paveldo objektų išsaugojimas ir priežiūra bei bioįvairovės išlaikymo ir gausinimo priemonių taikymas ir statybų ribojimas;

2 Kuršių nerijos NP miškovartaka susijusi su paprastosios ir kalninės pušų želdynų ir draustinių sengirų priežiūra ir atkūrimu, kraštovaizdžio morfostruktūros ir būdingų bruožų komplekso išsaugojimu, reguliuojamo režimo gamtinių rezervatų zonų tvar-

Kormoranų kolonijos pažeistas miškas Juodkrantėje

kymo ir rekreacinių miškų sistemos formavimu, tame tarpe Juodkrantės istorinio miško parko atkūrimu.

Priimant sprendimus dėl Kuršių nerijos miškų tvarkymo, visuomet būtina vadovautis nuostata, kad tai yra UNESCO pasaulio kultūros paveldo objektas, kurio svarbiausia vertybė – kultūrinis kraštovaizdis. Kitų tikslų šioje teritorijoje galima siekti tik tada, kai jų realizavimui skirtos priemonės neprieštaruja kultūrinio kraštovaizdžio apsaugos ir tvarkymo principams. Ateityje koreguojant ar tikslinant KNNP tvarkymo planą bei jame skiriamas funkcines zonas ir projektuojant miško ūkinės priemonės, turėtų būti prisilaukiama šios koncepcijos;

3. Kalninių pušų želdynai, nors ir ne autochtoninės bendrijos, istoriškai tapo neatskiriamu kultūriniu kraštovaizdžio elementu ir vienu svarbiausiu visos nerijos įvaizdžio formantu. Didžiojo kopagūbrio kalnapušynai yra vienas iš privalomo saugoti Kuršių nerijos, kaip kultūrinio kraštovaizdžio komplekso istorinio ir vizualinio paveldo, atspindinčio tam tikrą miškotvarkos raidos laikmetį ir formuojančio jo išskirtinę vertę, darinys. KNNP plane numatytose Didžiojo kopagūbrio zonose būtina kalnapušynus išlaikyti, naudojant visas šiuo metu įmanomas miškotvarkos priemones;

4. Daugelis perbrendusių kalninės pušies medynų ėmė džiūti ir kelia didžiulį gaisrų kilimo pavojų. Ypač pastaruoju metu kyla didžiuliai miško gaisrai, kurie

padaro didelę ekologinę bei ekonominę žalą. Todėl būtina veisti mažiau degius kalninės pušies želdynus (krūminių, karlikinių formų, ar tradicinius trumpas rotacijos) ir apsirūpinti gaisrų stebėsenos bei gesinimo priemonėmis;

5. Neapribojant kormoranų plitimo, jau sunaikinta per 20 ha paprastosios pušies sengirės, kaip vertingiausios autochtoninių Neringos miško genetinių išteklių dalies. Kormoranų teršalai paveikė dirvožemio mikro fitocenotines savybes taip, kad tapo sudėtinga atkurti mišką. Būtina imtis veiksmingų priemonių kormoranų populiacijai iki leistino dydžio sumažinti ir neleisti jai plisti;

6. Kalninės pušies genetiniai tyrimai pagal DNR žymenis atskleidė Neringos populiacijos aukštą morfologinę ir genetinę įvairovę, kurios pakanka, kad suformuotume vietinę sėklinę bazę, tame tarpe ir iš krūminės *Pinus mugo* var. *mugo x pseudopumillio* formos. Antroje kartoje išlikusi ir tolesne introdukcija nepaveikta (tik vietinės sėklos) Neringos *P. mugo sensu lato* populiacija būtų unikalios genetinės sudėties ir galėtų vadintis savitu ekotipu ne tik dėl keliolikos kartų prisitaikymo šiaurinėse aplinkose Danijoje ir Lietuvoje, bet ir dėl introgresijos su paprastąja pušimi (*P. mugo* ekotipas būdingas Danijai ir Lietuvai). Tai pridurtų šiam kraštui dar daugiau unikalumo. Ypač vertinga jos krūminė forma, kurios želdynai nesuniveliuotų kopų reljefo, sumažintų gaisrų pavojų, mažiau

trukdytų juos gesinant, sumažėtų brangiai kainuojančių smiltpievių poreikis. Kol nesukurta nykštukinės kalninės pušies sėklinė plantacija, jų sėklas galima rinkti nuo šios formos atrinktų medelių. Rasti paprastosios ir kalninės pušų hibridai, kuriuos ištyrus galima panaudoti reprodukcijai ir želdynų sudarymui. *P. mugo* sėkliniai bazai suformuoti praverstų išsamesnis genetinis tyrimas;

7. Teigiamai vertinti pradėtus formuoti paprastosios ir kalninės pušies genetinius išteklius, atrenkant rinkinius medžius, išskiriant genetinius draustinius, įveisiant paprastosios pušies sėklinę plantaciją. Tikslinga įveisti kalninės pušies „nykštukinės“ formos sėklinę plantaciją, pradėti paprastosios pušies genetinius tyrimus ir vertingų formų atranką. Būtina imtis priemonių autochtoninių sengirių išsaugojimui. Vertingus genetinius išteklius reikėtų saugoti, sudarant lauko kolekcijas, o dauginamąją medžiagą saugoti genų banke;

8. Neesant mokslininkų rekomendacijų, nepatartina veisti miškus Neringoje iš kitur atvežtinėmis sėklomis. Dėl adaptacinės atrankos sodmenis miškų veisimui reikia auginti įrengtame vietiniame ekologiniame daigyne, juos mikorizuojančią ir auginant puodeliuose;

9. Intensyvinti pajūrio apsauginio kopagūbrio tvirtinimo darbus mechaniniu įrengimu ir biologiniais metodais. Atlikti eksperimentinius tvirtinimus skirtingų funkcijų ir erozijos proceso kopagūbrio ruožuose. ■

Nacionalinis lankytojų centras

Vartai į saugomas teritorijas jau atverti

GINTARĖ JANIŠKIENĖ

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba šių metų liepos 17-ąją surengė iškilmingą Nacionalinio lankytojų centro atidarymą. Šventėje dalyvavo aplinkos ministras Kęstutis Trečiokas, LR Seimo Aplinkos apsaugos komiteto pirmininkas Algimantas Salamakinas, Seimo narys, miškininkas Kazys Grybauskas, europarlamentaras Valentinas Mazuronis, Lietuvos parkų ir rezervatų direkcijų atstovai, miškininkai, kolegos iš Latvijos, Lenkijos, Suomijos, kiti garbingi svečiai, sveikinę tarnybą įsteigus šį centrą, simboliškai pavadintą vartais į saugomas teritorijas. Gausi informacija ir ekspozicijos nuo šiol prieinamos visiems gamta besidomintiems ir keliauti mėgstantiems lankytojams.

Neslėpdama džiaugsmo ir pasididžiavimo nuveiktais darbais, Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus pavaduotoja Rūta Baškytė pasakojo, kad mintis įkurti tokį centrą jos galvoje gimė daugiau nei prieš dešimtmetį, o idėjos įgyvendinimas prasidėjo nuo visiškai tuščio lapo. Įtikinus valdžią lankytojų centro nauda ir sulaukus pritarimo, dar labai daug ką reikėjo padaryti – iš pradžių vietą naujam objektui surasti, po to paskirtąjį pastatą iš griuvėsių prikelti, finansavimą remontui ir įrengimui gauti, informacinę medžiagą paruošti, dizaino koncepciją sukurti ir t.t. Buvo daug pokalbių, šūsnių dokumentų, daug kūrybos ir net paprasto fizinio darbo – tarnybos darbuotojai organizavo talkas bei patys valė teritoriją ir namą,

tuomet dar tik svajodami, kaip jame kada nors priims lankytojus. Akivaizdu, kad Nacionalinis lankytojų centras gimė iš didelio entuziazmo žmonių, tikrai mylinčių gamtą ir nuoširdžiai jos labai dirbančių.

Saugo žmonėms, ne nuo žmonių

Dabar užėjus į Antakalnio gatvės 25-tą namą Vilniuje (istorinis Sapiegų rūmų komplekso pastatas) galima susipažinti su mūsų šalies saugomų teritorijų sistema ir sužinoti daug įdomių dalykų apie saugomus parkus, rezervatus, draustinius, giliau pažinti gyvūnus ir augalus. Čia veikia biblioteka ir konferencijų salė.

Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktorius Albertas Stanislovaitis atidarymo šventėje dėkojo ne tik visiems, prisidėjusiems prie šio centro kūrimo, bet ir tiems, kurie kasdien puoselėja ir saugo išskirtines Lietuvos gamtos vietas.

„Šis lankytojų centras supažindins ir parodys, ką mes turime, galbūt kažką nukreips, kur keliauti toliau, kurias vietas aplankyti, tačiau svarbiausia tai, ką mes darome saugomose teritorijose“, – pabrėžė A. Stanislovaitis.

Tarnybos direktorius tikisi, kad centre lankysis daug moksleivių, kad tai bus studentų ir užsienio turistų dažnai lankoma vieta, kad į

Į centro atidarymą susirinko daug garbingų svečių

Prieš lankytojų centrą pasodintas šalies miškininkų padovanotas, Kėdainių miškų urėdo J. Girino rūpesčiu iš Stelmužės ąžuolo šakelės įskiepytas ąžuoliukas

Simbolinę juostą atrišo aplinkos ministras K. Trečiokas ir VSTT direktorius A. Stanislovaitis

centrą užsuks šeimos su mažais vaikais. Tikisi, kad pamatę ir sužinoję daugiau žmonės pamils Lietuvos gamtą taip, kaip ir tie, kurie ją saugo. Saugo žmonėms, o ne nuo žmonių – šiuos žodžius kaip maldą, kaip gerą užkeikimą aplinkosaugos specialistai taria itin dažnai.

„Daug informacijos yra ekspozicijos sienose už durų“, – sakė R. Baškytė

Bibliotekoje

Pati gamta yra kaip mokykla

Nacionalinio lankytojų centras, kaip ir dera tokiai vietai, nuo pat pirmo žingsnio pakeri ryškiais gamtos motyvais. Akis glosto lapų ir žiedų margumas, maloniai nustebina šmėstelėjęs paukštelio ar vabalėlio siluetas. Ir koridoriuose, ir drabužinėje, ir ekspozicijų salėse – visur jautiesi esantis aplinkoje, labai glaudžiai susijusioje su gamta.

Interjero dizainą kūręs Skirmantės Vaitkevičiūtės teigimu, idėjos natūraliai atėjo iš gamtos. Čia net sienų dekoracijos ir sieninės durys pagamintos iš parkuose surinktų ir supresuotų žolių.

„Pati gamta yra kaip mokykla, reikėjo tik pasirinkti, kas tinka ir sukurti estetinę visumą. Tik aš vengiu tiesmukų interpretacijų. Jeigu lapai – tai aš naudoju juos išdidingus, jeigu augalai – tai tik siluetas, šešėliai...“ – pasakojo S. Vaitkevičiūtė.

Pagrindinės ekspozicijos Nacionaliniame lankytojų centre įrengtos sienose už durų – atidarai duris ir atsiveria informacijos klodai. Viena erdvė veda į kitą, o ši dar į kitą ir dar į kitą, ir kiekvienas pasiima žinių tiek, kiek nori. Informacija pateikiama taip, kad sudomintų ir jaunus, ir vyresnius, kad patenkintų ir skubančio, ir besigilinančio smalsumą.

Sudominti, greitai ir koncentruotai pateikti informaciją padeda ir šiuolaikinės technologijos. Vaizdo informacija, garso įrašai, vaizdo žaidimai – visa tai irgi yra, bet integruota taip natūraliai, kad vis tiek jautiesi esantis gamtinėje aplinkoje.

Skraidom po įvairias šalis, o Lietuvos kaip ir nematom

Nacionaliniame lankytojų centre sukdami susiliečiančius krumpliciaračius lankytojai sužino, kad Lietuvoje yra 5 nacionaliniai, 30 regioninių parkų, 3 valstybiniai gamtiniai ir 2 kultūriniai rezervatai, apie 300 draustinių, daugiau kaip 500 valstybės saugomų gamtos paveldo objektų. Beveik penktadalis Lietuvos – saugomos teritorijos. Daug tai ar mažai?

Nuomonių yra įvairių – vieni mano, kad saugomas teritorijas mūsų šalyje reikėtų didinti, kai kas sako, kad jų turime per daug, kad vertėtų jas apjungti, tačiau aplinkos ministras Kęstutis Trečiokas žurnalui „Mūsų girios“ tvirtino, kad procesas turi būti natūralus.

„Tai, ką matome, turi vertę ir yra saugotina, reikia ir saugoti. Išdygs koks daigelis, koks retas augaliukas, rasim, paskelbim saugotinu. Specialiai didinti nereikėtų“, – sakė ministras.

S. Vaitkevičiūtės suknelė – kaip ir jos sukurtos dizaino sienos

K. Trečiokas pabrėžė, kad mes labiau turėtume džiaugtis savo gamta ir garsiau girtis tuo, ką turime. Jo žodžiais tarant, skraidom po įvairias šalis, o Lietuvos kaip ir nematom, o juk ir pageltusiu lapu galima pasigėrėti.

„Mes per kuklus. Turim tikrai gražų kraštą. Reikia girtis, centras čia irgi padės“, – sakė ministras, prisimindamas iš Malaizijos atvykusius svečius, kurie žiemą vežami į Druskininkus „virto iš langų, ir jiems buvo toks stebuklas“.

Aplinkos ministras pasakojo pats nemažai keliaujantis po Lietuvą ir net važiuodamas pas gimines ar į kokį susitikimą stabteli, kad pamatyti įdomų objektą, pasigrožėtų gamta, ir visada džiaugiasi, nepaigailėjęs pusvalandžio ar valandos pasukti į šalį. Jo manymu, svarbiausia jaunąją kartą išmokyti mylėti ir puoselėti mūsų gamtos turtus. ■

Prie stendo – „Ką mes veikiam?“

AUTORĖS IR RIMONDO VASILIAUSKO nuotraukos

Pokyčiai Jurbarko krašto miškuose

VACLOVAS TREPĖNAITIS

Per tris rajonus panemune išsidėsčiusioje Jurbarko miškų urėdijos veiklos teritorijoje yra 49 640 ha miškų, iš kurių jos prižiūrimas 31 981 ha valstybinės miško žemės plotas (jame – 29 259 ha medynų). Pernai Valstybinio miškotvarkos instituto miškotvarkos projektų autorius Darius Džiaugys su grupe taksatorių atliko 12 girininkijų miškų inventorizaciją, kuria remiantis šiemet baigiamas rengti ūkinių priemonių projektas 2015-2024 metams.

Apie 11 proc. Jurbarko miškų urėdijos tvarkomų miškų priskirti saugomoms teritorijoms. Vienoje iš didžiausių šių teritorijų – Karšuvos girios viduryje, tarp Smalininkų, Viešvilės ir Eičių gyvenviečių, įsteigtas Viešvilės valstybinis gamtinis rezervatas, kuriam priskirtas 3216 ha plotas (jame 2190 ha miškų). Be to, rezervatą dar juosia 2459 ha buferinė apsaugos zona, kur kartu su Tauragės miškų urėdija miškai prižiūrimi pagal rezervato direktijos užsakymu parengtą gamtotvarkinį planą.

Šio krašto miškų tvarkyme kartais savas korekcijas padaro ir išplitę kenkėjai, medžių džiūtys, žvyro karjerų plėtra, kita ūkinė veikla. Pavyzdžiui, dėl džiūties teko iškirsti 158 ha uosynų, 2010 m. netikrieji egliniai skydamariai buvo apnikę apie 1290 ha eglynų. Pašvenčio, Kalvelių girininkijose ir kitur teko iškirsti šių kenkėjų pažeistas ir nudžiovintas egles.

ASU prof. Algimanto Žiogo teigimu, klimato kaita skatina įvairių šilumamėgių kenkėjų plitimą, bando mūsų grynų eglynų stabilumą, skatina medžių rūšių kaitą – eglynus keičia lapuočiai. Tai verčia valstybinių miškų tvarkytojus mąstyti apie ūkininkavimo kryptingumą, ateities miškų formavimą, daugiau dėmesio, lėšų kirti miškų sanitarijai, miško genofondo išsaugojimui.

Nežiūrint šių negandų, šiemet gegužės 21 d. Valstybinėje miškų tarnyboje vykusiame miškotvarkos mokslinės – techninės tarybos posėdyje konstatuoti akivaizdūs Jurbarko miškų urėdijos puoselėjamų miškų našumo, tūrio, amžiaus, rūšinės sudėties pokyčiai, džiugiai nuteikę nuo 1974 m. vasaros šioje miškų urėdijoje dirbantį ir jau 25 metus čia urėdaujantį Faustą Bakį, kitus jurbarkiečius miškininkus. Jų pakviestas, panūdau tai pamatyti savo akimis.

Miškų urėdas Faustas Bakys Pašvenčio girininkijoje įrengtoje miškų savininkų mokymo „žaliojoje klasėje“

Lankytojus džiugiai nuteikia sutvarkyta miškų urėdijos būstinės aplinka

Atkuriami mišrūs eglynai su ąžuolais

Miškų atkūrimui užsiauginama pakankamai savų sodmenų

Čionykščiai miškininkavimo ypatumai ir spręstini klausimai

Trumpa urėdijos tvarkomų miškų charakteristika. Pernai atliktos sklypinės miškotvarkos inventorizacijos duomenimis, valstybinės reikšmės miškuose vyrauja pušynai, užimantys 47 proc. ploto, o likusius sudaro eglynai, beržynai (po 19 proc.), juodalksnynai (9 proc.), drebulynai (3 proc.) ir ąžuolynai, uosynai, baltalksnynai (po 1 proc.). Per dešimtmetį vidutinis visų medynų amžius padidėjo iki 56 metų, bonitetas – iki 1,2, vidutinis medynų tūris – 24 m³ (iki 227 m³), o brandžių medynų – net 53 m³ (iki 315 m³), jų plotas – 4 proc. Per 89 proc. miškų yra IV grupės (28633 ha). Kasmet miškų urėdija parduoda po 100-115 tūkst. m³ pagamintos medienos. Tad yra iš ko atkurti kirtavietes, veisti naujus miškus, juos saugoti.

Didėja miškingumas. Nuo 1989 m. Jurbarko miškų urėdijos teritorijoje miškingumas padidėjo 4,3 proc. ir yra 37,5 proc. Apie 30 proc. visų medynų įveisti sodinant. Pavyzdžiui, 1990-2004 m. įveista 3636 ha želdinių, iš kurių 3561 ha auga valstybinės reikšmės miškuose. 2005-2014 m. įveista 1958,4 ha želdinių, kurių 75,8 proc. įvertinti gerais, 24 proc. patenkinamais. Jų būklei neigiamos įtakos turėjo žvėrių pažeidimai bei dirvos užmirkimas, buvusios sausros.

2005-2014 m. miškotvarkos projekte buvo rekomenduota miškų urėdijoje neplyniais kirtimais kirsti iki 30 proc. pagrindinio naudojimo biržių, atkurti želdymu apie 76 proc. kirtaviečių. Jas stengiamasi atkurti per dvejus metus. Praktiškai kasmet reikia apželdyti apie 300 ha kirtaviečių, o 80 ha jų

paliekamos atželti. Inventorizacijos duomenimis, per paskutinįjį dešimtmetį buvo želdinta 68 proc. plynai kirstų biržių, savaime atžėlė 21 proc. ir 11 proc. yra dar neatžėlę. Atkūrimas žėlimu plačiau imtas taikyti nuo 2012 m. (pagal plotą tai ženklų ypač Smailininkų, Mantvilių, Balandinės, Globių, Veliuonos girininkijose). Nustatyta, kad atželti paliktose kirtavietėse apie 60 proc. jų atžėlė beržais ir juodalksniais, apie 27 proc. – eglėmis ir 13 proc. – kitomis medžių rūšimis.

Bet miškotvarkos rekomendacijos buvo pakoreguotos ir Jurbarko miškų urėdijai privalu kasmet iškirsti 35 proc. pagrindinio naudojimo biržių neplyniais kirtimais. Vietos miškininkų skaičiavimu, taip kirsti realu būtų 24-27 proc. brandžių medynų. Stingant tinkamų medynų, neplyni kirtimai vykdomi ir beržynuose, drebulynuose. Padidintą ne-

plynų kirtimų plotą dabar planuoja ir miškovtvarininkai, nes nesiryztama nukrypti nuo Generalinės miškų urėdijos direktyvinės rekomendacijos.

Jurbarkiečių praktiniu įsitikinimu, brandžių medynų kirtimo ir atkūrimo būdas girininkijose neturėtų būti privalomai „iš viršaus“ nustatytas, nes ne visada duoda norimų rezultatų. Apie tai kalbėta girininkų kevirtajame suvažiavime, kituose miškininkų susibūrimuose, rašyta spaudoje, bet buvusi tvarka vis dar nesikeičia.

Be to, svarbi ir miškų atkūrimo kaina, trukmė. Tik ar kas lygino, kiek kainuoja miškų urėdijai atkurti plynai iškirstą medyną ir po atvejinių kirtimų paliktas retmes, juolab, jei pasitaiko nesėkliniai metai, įsiveisia kirtavietėse lendrūnai, avietės ir kita nepageidaujama augalija?

Kyla pušų jaunuolynai

Miško kelias Karšuvos girioje

Beveik 38 ha neplynų kirtaviečių taisyktos žėlimą skatinančios priemonės. Kai tai nepadeda, sukdamiesi iš keblios situacijos, girininkai į po „miško sodų“ lajomis paruoštą dirvą barsto pušų sėklas, želdo lopais... Ar negeriau iškart želdyti ištaisai kirtavietę?

Vyriausiojo miškininko Edmundo Mačiežos teigimu, rajono žemėtvarkos tarnybai per 10 metų perdavus miškų urėdijai apželdinti miškų tik 20 ha laisvos valstybinės žemės, urėdijos miškininkai savo nužiūra ėmė želdinti nenaudojamą miško fondo žemę (retmes, buvusias žemės ūkio naudmenas, išekspluatuotus žvyro karjerus). Taip nuo 2004 m. įveista 380 ha naujo miško arba kasmet vidutiniškai po 40 ha.

Nuo 2009 m. buvusiuose uosynuose, eglynuose, beržynuose, drebulynuose ir kai kuriuose juodalksnynuose įveista 116 mišrių ąžuolo želdinių, o iš viso jaunų ąžuolynų plotas padidėjo 148 ha. Šia linkme ypač nemažai padirbėta Balandinės, Mantvilių, Panemunės, Veliuonos girininkijose.

Teigiamu poslinkiu galima įvardinti ir 33 proc. sumažėjusį drebulynų plotą (351 ha), kurių vietoje atsikūrė 44 ha beržynų. Per dešimtmetį 342 ha pagausėjo juodalksnynų, 186 ha – eglynų, o buvusiuose uosynuose auga eglės, beržai, juodalksniai, drebulės, baltalksniai.

Kai kurie jaunuolynų apskaitos ir ugdymo niuansai.

Miškuose didžiausia medžių rūšių kaita vyksta jaunuolynų amžiuje. 2005 m. miškotvarka apskaitė 3828 ha šių medynų ir rekomendavo jurbarkiečiams kasmet išugdyti po 360 ha. Tuomet 38 proc. jaunuolynų (I amžiaus klasės) buvo apskaityti eglynais, 22 proc. – pušynais, 25 proc. – beržynais,

10 proc. – juodalksnynais. 2014 m. šios amžiaus klasės jaunuolynų inventorizuota 806 ha mažiau, negu 2004 m. Nustatyta, kad iki 25 proc. sumažėjo eglės jaunuolynų ir 12 proc. padidėjo juodalksnio jaunuolynų plotas. Kodėl įvyko tokia jaunuolynų kaita?

Inventorizacijos duomenimis, per 5 metus buvo išugdyta 2112 ha jaunuolynų, iš jų 194,7 ha plote ugdymas kartotas. Tačiau to, matyt, nepakako: apskaitoje apie 250 ha II amžiaus klasės eglės jaunuolynų įtaksuoti jau beržynais ir juodalksnynais. Jurbarkiečių manymu, situacija kiek šokiruoja, bet nesunkiai pataisoma. Nedelsiant iškirtus jaunuolynuose egles praaugusius berželius, kitus minkštuosius lapuočius, III-IV amžiaus klasėje eglės vėl taps vyraujančia medyno rūšimi. Žinoma, formaliai traktuojant apskaitos duomenis, galima daryti visokias prielaidas ir girininkų darbo vertinimus.

Naujame projekte bus numatyta kasmet išugdyti papildomai po 50 ha jaunuolynų. Tačiau kokybiškai atlikti šiuos darbus nebus lengva, nes rangovai stokoja patyrusių darbininkų, jų tenka ieškoti kaimuose ir girininkams.

Kur pradingsta medienos tūris?

Nemažai diskusijų pernai sukėlė miškų urėdijose palyginimas nekirsto medienos tūrio miške pagal įvairių inventorizacijų duomenis, atrėžus biržes ir gauto po kirtimo bei likvidinės medienos išeigos procentų nustatymas. Pagal šį palyginimą („Mūsų girios“, 2015 m., 3 nr.) Jurbarko miškų urėdijoje 2014 m. gauta 67,1 proc. likvidinės medienos išeiga.

Kritus įtarumo neracionaliai naudojant medienos išteklius šešėliui, vadovaudamiesi liaudies posakiu – devynis kartus pamatuok, dešimtąkart – kirk, miškų urėdijos specialistai kruopščiai perėžė girininkijose visas 2015 m. pagrindinio kirtimo biržes. Dalį jų dar permatavo samdyti specialistai iš Valskybinės miškų tarnybos ir nepriklausomi matuotojai. Daugumos biržių duomenys sutapo. Po to dalyje biržių buvo papildomai apmatuotas nukirstos medienos tūris. Tūrio matavimo paklaidos neviršijo 10 proc.

Tačiau gamyboje vargu ar kada bus įmanoma parduoti tiek medienos, kiek jos iškertama miške. Anot miškų urėdo F. Bakio, praktiškai apie 8-12 proc. kiekvieno nukirsto medžio tūrio tampa atliekomis (įvairaus storio žievė, šakos, viršūnė, nuopjovos ir pan.). Be to, į medienos tūrio praradimą reikia nurašyti sortimentų užlaidas, valksmų išklojimą. Įprasta, kad kiekvienam bet kokio ilgumo sortimentui būtų pridėdama 5-7 cm

Pašvenčio girininkijoje pušimis apželdyti buvę žvyro karjerai

AUTORIAUS ir Jurbarko miškų urėdijos archyvo nuotraukos

Jurbarko miškininkų rūpestis – išlikusios menkavertės sakintos pušys

užlaida, kuri neįeina į pardavimo kainą. Kai kurie apskrūs pirkėjai reikalauja, kad ji siektų ir 10 cm., grasindami brokuoti gaminį. Kuo sortimentas trumpesnis, tuo daugiau užlaidų. Miškų urėdo F. Bakio skaičiavimais, vien dėl užlaidų miškų urėdija netenka iki 2 proc. padarinės medienos. Į nuostolius neretai nueina ir laikinose sandėliavietėse į žemę įspausti padėklai, be kurių draudžiama sandėliuoti medieną, bei kraunant pirkėjų išbrokuoti pavieniai sortimentai.

Patiriami medienos nuostoliai ir pirkėjo kieme, kai smulki mediena apskaitoma erdvinio matavimo, dažniausiai taikant 0,59-0,62 koeficientą, nekreipiant dėmesio į sortimentų lygumą, sukrovimo glaudumą. Anot miškų urėdo, kol kas medienos prekyboje vyrauja įsigalėjusi nuostata: nepriklausomas matuotojas ir pirkėjas neklysta ir nesukčiauja, o miškų urėdijos dėl tūrio apskaitos neatitikimų į arbitražą nesikreipia.

Medienos tūrio paklaidos, netektys negatyviai atsiliepia ir rangovams, nes jiems už darbą apmokama tik už realizuotą pagamintos medienos tūrį, kurį kas mėnesį užpajamuoja girininkas. Taigi, pagamintos medienos tūrio apskaitos tikslumu, atliekų mažinimu turėtų būti suinteresuota visa medienos ruošos ir pardavimo grandis.

Jurbarko miškų urėdijai aktualu ir nuo 1993 m. užsilikusių, ypač sakintų su cheminiais stimulatoriais pušų iškirtimas Karšuvos girioje, kurių mediena jau prarado prekinę vertę, mažina padarinės medienos išėigą (apie 4 m pažeisto drūtgalo įvertinama D klasės kokybės sortimentu ar malkomis).

Naują vidinės miškotvarkos projektą su suplanuotomis konkrečiomis ūkinėmis priemonėmis Jurbarko miškų urėdijos miškininkai tikisi gauti 2016 m. pradžioje, kai patvirtins aplinkos ministras. ■

Stiprinama Kuršių nerijos miškų priešgaisrinė apsauga

Kuršių nerijos nacionalinio parko miškų priežiūrą šiemet perdavus Kretingos miškų urėdijai, viena iš numatytų priešgaisrinės apsaugos prevencinių priemonių yra modernios gaisrų gesinimo įrangos įsigijimas. Šią vasarą Kretingos miškų urėdija už 200 tūkst. eurų įsigijo galingą automobilį gaisrams gesinti. Kretingos miškų urėdo pavaduotojo Kuršių nerijai Lino Žarnauskio teigimu, naujasis automobilis yra didelio pravažumo – 3 vedančios ašys pritaikytos važinėti kopomis. Automobilyje įdiegta galinga gaisrų gesinimo įranga – 5 vandens švirkštai, iš kurių 4 yra

nešiojami, o vienas – lafetinis, galintis dirbti vienu metu.

„Tokios galingos priešgaisrinės technikos Kuršių nerijos miškams seniai reikėjo. Čia bus sukomplektuotas visas reikalingas gaisrų gesinimo inventorių“, – sako generalinis miškų urėdas dr. Rimantas Prūsaitis. Nerijos miškų priežiūrai šiemet numatoma skirti apie 300 tūkst. eurų. Bus dar nupirkti du plaukiojantys siurbliai, taip išsprendžiant vandens paėmimo problemą.

Kretingos miškų urėdijos inf.

Miškų urėdijų 2015 m. birželio mėn. parduotų apvaliosios medienos sortimentų kainos, Eur/m³

Sortimentas	2015 m. birželio mėn. vidutinė kaina	Indeksas 2015 m. sausis=100	2015 m. sausio - birželio mėn. vidutinė kaina
Pušies pjautiniai rąstai	62	95.4	63
Eglės pjautiniai rąstai	63	92.6	65
Ąžuolo pjautiniai rąstai	147	98.7	150
Uosio pjautiniai rąstai	83	95.4	83
Drebulės pjautiniai rąstai	47	95.9	48
Beržo pjautiniai rąstai	73	100	73
Juodalksnio pjautiniai rąstai	55	98.2	56
Pjautiniai spygliuočių smulkieji rąstai	51	96.2	52
Pjautiniai lapuočių smulkieji rąstai	44	97.8	44
Eglės popiermedžiai	22	91.7	22
Pušies popiermedžiai	23	92	24
Beržo popiermedžiai	24	88.9	26
Drebulės popiermedžiai	20	100	21
Uosio popiermedžiai	36	97.3	34
Plokščių mediena (spygliuočių)	18	81.8	19
Plokščių mediena (lapuočių)	18	90	18
Malkinė mediena	21	95.5	21
Iš viso apvalioji mediena	40	87	41

Kainos be PVM ir transporto išlaidų

GMU inf.

Mokslininkų veteranų viešnagė Trakų miškų urėdijoje

DAINIUS TAUKIS

Trakų miškų urėdijos vyriausiasis miškininkas

Birželio paskutinę dieną Trakų miškų urėdijoje apsilankė žinomi šalies mokslininkai: Antanas Juodvalkis, Albertas Vasiliauskas, Stasys Karazija, Edvardas Riešas, Jonas Grigaliūnas, Algimantas Gradeckas, Vytautas Padaiga, Andrius Kuliešis, Julius Danusevičius, Juozas Jonika, Vytautas Oniūnas, Algirdas Rutkauskas, visą gyvenimą paskyrę Lietuvos miškams. Juos vienija miškų mokslo senjorų klubas „Giriūnai“, kurio vienas iš tikslų – susipažinti su miškų urėdijų veiklos ypatumais, teikti konsultacijas įvairiais ūkininkavimo klausimais ir kt.

Trakų miškų urėdijoje senjorai analizavo miškų ūkio darbus, naujų technologijų taikymą praktikoje, patarė, kaip spręsti gamyboje išylančias problemas. Lankantis Lentvario, Trakų, Aukštadvario girininkijose vyko dalykinės diskusijos.

Lentvario girininkijoje svečiai vertino einamuosius kirtimus pušynuose, kurių amžius per 70 metų. Miško kirtimų taisyklių 64 punkte nurodoma, kad vyresnio kaip 70 metų amžiaus medynuose leidžiami neintensyvūs ugdomieji kirtimai, iškertant iki 10 proc. medynų tūrio. Lentvario girininkijos girininkas einamųjų kirtimų metu iškirto 20 proc. medienos tūrio, kurio 12 proc. sudarė medienos tūris iš valksmų, 8 proc. – iš tarpvalksmių. Patys valksmai sudarė 14 proc. ploto. Iškirsti tik sausi, džiūstantys ir C klasės medžiai. Mokslininkai konstatavo, kad po šių kirtimų medynas nesudarkytas, skalsumas

ir paliekamų medžių skaičius atitinka Miško kirtimų taisyklių reikalavimus, todėl kirtimus įvertino gerai. Kadangi iškirsta apie 20 proc. medienos tūrio, toks kiekis neatitinka Miško kirtimų taisyklių 64 punkto reikalavimų ir, vadovaujantis patikrinimų metodikomis, šiuos kirtimus reikėtų vertinti nepatenkinamai. Diskusijų metu prieita išvados, kad laikantis šio klaidingai suformuluoto kirtimo taisyklių reikalavimo, einamieji kirtimai vyresniuose nei 70 metų medynuose, kuriuose anksčiau nebuvo iškirsti valksmai, praktiškai negalimi. Esant našioms medynams, kur pagal technologiją be prakirstų valksmų neįmanoma

atlikti ugdomųjų kirtimų, vien iškertant naujai valksmus visuomet bus iškertama daugiau nei 10 proc. medyno tūrio. Esmė – ne intensyvumo procentuose. Svarbiausia, kad vykdant ugdomuosius kirtimus būtų kuo didesnė nauda miškui.

Miškininkai praktikai jau senokai atkreipė dėmesį į minėto taisyklių 64 punkto netikslumą. Autoritetinga komisija pateikė naują jo redakciją, nurodydama, kad į leidžiamą iškirsti medienos intensyvumo procentą neturėtų būti įskaitomas iš valksmų iškertamas tūris. Gaila, kad praėjus beveik 2 metams šis pasiūlymas, suteikiantis gali-

Trakiečių svečiai

Diskusijos miškų objektuose

mybę miškininkams tokiuose medynuose siekti ugdomųjų kirtimų pagrindinių tikslų, Miško kirtimų taisyklėse dar neįteisintas.

Diskutuota taip pat apie miško kirtimų problemas II ir III miškų grupių saugomų teritorijų miškuose, kur plyni miško kirtimai negalimi, o leidžiama vykdyti tik neplynus pagrindinio naudojimo kirtimus.

Kitame Lentvario girininkijos objekte vertintas eksperimentas – grupinis (lizdinis) kirtimas, vykdytas II b miškų grupės miške, kur 2008 metais 190 metų pušyne suprojektuoti tolygūs atrankiniai miško kirtimai. Miškų urėdija sudarė komisiją, kuri, įvertinusi miško sklypą, suprojektavo ūkinės priemonės. Kadangi šiame sklype nebuvo pomiškio, gausiai žėlė trakas, nutarta, jog kertant suprojektuotais atrankiniais kirtimais bus neįmanoma suformuoti įvairiamžės medyno struktūros, pasiekti savaiminio atžėlimo, išsaugoti ar pagerinti rekreacinės miško vertės. Komisijos siūlymu, imta vykdyti grupinius (lizdinius) atrankinius kirtimus, derinant su laisvaisiais atrankiniais kirtimais. Iš susidariusių aikščių suformuotos 0,3-0,4 ha grupės, kuriose, iškirtus traką ir visus medžius bei paruošus dirvą, miškas atkurtas eglėmis, pušimis, ąžuolais. Planuota, kad tokios grupelės turėtų sudaryti 20-25 proc. biržės ploto. Praėjus 7 metams po šio eksperimentinio kirtimo, Trakų urėdijos miškininkams buvo svarbu išgirsti miškininkystės mokslininkų vertinimus.

Iš viso suformuotos ir iškirtos 6 miškų grupelės (vidutiniškai po 0,4 ha ploto). Šiuo metu grupelėse augančių želdinių rūšinė sudėtis yra 4A3E3P. Visame plote iškirtas trakas. Žinoma, šios suformuotos 0,4 ha ploto grupelės prieštarauja Miško kirtimų taisyklėms, kurios reglamentuoja, kad kertant

grupiniais atrankiniais pagrindiniais miško kirtimais medyne pirmuoju atveju iškertamų grupių plotas neturėtų viršyti 0,1 ha. Manau, kad toks Trakų urėdijos miškininkų kirtimas – eksperimentas pasiteisino.

Svečiai irgi teigiamai įvertino vykdytus kirtimus ir siūlė tokius kirtimus tęsti ateityje, plečiant iškirtus „langus“. Remiantis mūsų patirtimi, parengti konkretūs pasiūlymai Miško kirtimų taisyklėms tobulinti, leidžiant iškirsti iki 0,3 ha dydžio grupes.

Trakų girininkijos eglynuose buvo vertinami suprojektuoti atvejiniai kirtimai. Šioje girininkijoje, kur miškai patenka į Trakų istorinio nacionalinio parko teritoriją, draudžiami pagrindiniai plynieji miško kirtimai. Miškotvarkininkams čia teko planuoti neplynus pagrindinius kirtimus ir šiame medyne suprojektuoti tolygius atrankinius kirtimus. Sklype gausiai sužėlęs trakas, pomiškio nėra,

todėl iškirdami dalį medžių tolygiais atrankiniais kirtimais savaiminio atžėlimo, ypač kiškiakopūstiniame – plačialapiame eglyne, tikrai „neiššauksime“.

Prof. Antanas Juodvalkis bei kiti pasitarimo dalyviai pritarė minčiai, kad tokiu atveju tikslinga vykdyti analogišką Lentvario girininkijoje vykdytą grupinį (lizdinį) atrankinį arba atvejinį kirtimą, iškertant iki 0,3 ha ploto grupėles. Neatsiradus eglės savaiminukams, aikštėse dirbtinai atkurti mišką. Akcentuota, kad tokie kirtimai privalo turėti seką ir po 5-7 metų privalo būti tęsiami, plečiant grupes bei siekiant jų susijungimo. Norint įteisinti šiuos kirtimus, pirmiausia reikėtų koreguoti Miško kirtimų taisykles. Grupiniai (lizdiniai) atrankiniai kirtimai plačiai vykdomi Lenkijoje. Tikimės, kad analogiški kirtimai artimiausiu metu bus įteisinti ir Lietuvoje.

Svečiai taip pat supažindinti su miškų urėdijoje taikoma mašinine plynų kirtimų technologija, valksmų išdėstymu, kai ruošiamas biokuro žaliava, bioįvairovei skirtų medžių atrinkimu.

Aukštadvario girininkijoje pristatytas miškų urėdijos saugomas gamtos ir kultūros paveldas, aplankyta garsioji „Velnio duobė“. Užtrakio parke ir dvare Trakų istorinio nacionalinio parko direktorius Gintaras Abaravičius papasakojo apie nuveiktus ir būsimus darbus, atstatant šį unikalų istorinio paveldo objektą.

Tokios mokslininkų išvykos į miškų urėdijų miškus, jų išsakyti kompetentingi patarimai ir pastabos neabejotinai teikia didelę naudą miškų urėdijų darbuotojams. Planuojame tokio pobūdžio pasitarimus organizuoti ir ateityje. ■

Pristatomos miško kirtimo technologijos

Kur girininko vieta?

RIMANTAS KVIKLYS

Malonu, kad „Mūsų girios“ suteikia gausią informaciją skaitytojams, besidomintiems miškų aktualijomis ir viešą tribūną jų autoriams. Tuo bandau pasinaudoti ir aš, 50 metų dirbęs Kretingos miškų urėdijos Šventosios girininkijos girininku.

Keitėsi visuomeninės santvarkos, jurisdinė miško įmonės priklausomybė (miško pramonės ūkis, miškų ūkis, gamybinis miškų ūkio susivienijimas, miškų urėdija), tačiau per visus ilgus mano girininkavimo metus miškas liko tas pats ir rūpesčiai, kaip jį išsaugoti, išliko tie patys. Taigi, miškas visą gyvenimą buvo mano darbo vieta, gyvenamoji aplinka ir gyvenimo būdas.

Buvau ir tebeesu įsitikinęs, kad girininkas negali apsiriboti tik siauru girininkijos pasaulėliu. Savo kompetencijos ribose jis turi įdėti maksimumą pastangų patikėtame miško plote, taip pat turi matyti, sekti ir aktyviai dalyvauti visuomenės įvykiuose. Aš šios taisyklės laikiausi visą gyvenimą, kažkiek juose dalyvavau, bet iš savo prisiminimų gausios norėčiau išskirti girininko, jo vadovų, aukštosios valdžios ir girininko darbo tikrintojų santykius.

Lietuvos miškams pasisekė, kad tarybinės okupacijos metais miškų žinybai vadovavo šviesios atminties ministras Algirdas Matulionis, miškininkas iš didžiosios raidės. Jo memuarai, kiek žinau, tebeguli ASU buvusios Miškotvarkos katedros stalčiuose. Siūlyčiau „Mūsų girioms“ juos paskelbti. Tai doro žmogaus žodžiai, parašyti širdies krauju. Jo pastangų dėka buvo panaikinti miško pramonės ūkiai, ženkliai sumažėjo miškų kirtimai, prioritetu tapo miško atkūrimo ir puoselėjimo klausimai. Mišką mes kirtome Karelijoje, savąjį tausojome. Taip dabar elgiasi skandinavai.

Ministras A. Matulionis grąžino tarpukario Lietuvos miškų valdymo modelį, pagausinęs girininkijų skaičių ir jų plotus padaręs optimaliais. Lietuvoje vargu ar buvo girininkija, kurios ministras nebūtų aplankęs. Atvažiavus pirmas jo klausimas būdavo: „Ką, girininke, naujo ir įdomaus parodysi?“. Jis mokėdavo subtiliai egzaminuoti: kokia čia žolė, koks lapas, kokį medį kirstum, o kokį paliktum? Jo propaguoti turio ugdymo kirtimai pagal vokie-

čių pavyzdį (Berentoreno girininkija) leido pasireikšti miškininko specialisto žinioms, kertant blogiausią, o paliekant geriausią medį plačiaja prasme. Deja, tokia laisvė fantazijai ir nesąžiningai kirtimo metodo interpretacijai gerus sumanymus palaidojo. Aš asmeniškai to labai gailiuosi.

Dar vienas prisiminimas. Einu vasarą miško keliu, žiūriu – stovi „Volga“, prie pakelės ažuoliuko paremtos kopėtėlės ir ministras su pjūkleliu ažuoliuko šakas geni. Pasisveikinau ir iškart gavau priekaištą, kad ministras už girininką turi pakeles tvarkyti. Paprieštaravau, kad pakelės medynus išugdėme, apgenėtas ažuoliukas išleis vilkūglius, taigi pastangos bus bergždžios. Praėjo trejetas metų. Viename girininkų pasitarime (o jie būdavo teminiai ir reguliarūs) ministras mane pamatęs pripažino: „Pasižiūrėjau – tikrai mano ažuolėlis vilkūgliais apaugo“. O tai daug ką pasako apie asmenybę.

Pirmą krikštą gavau per vieną pasitarimą parodęs išugdytus miškų jaunuolynus. Garbusis miškininkas Marijonas Daujotas paklausė, ar nevertėjo iškart daugiau iškirsti? Atsakiau, kad sugrįšime į šį plotą dar kartą ir, kad vadovaujuosi šviesios atminties Benedikto Labanausko, dėščiusio dar Vilniaus miškų technikume, žodžiais: „Miškas neturi jausti, kad iš jo vagiama“. Tąkart M. Daujotas nusišypsojo, paplojo jaunam girininkui per petį ir patarė šią mokytojo nuostatą gerbti. Beje, visą gyvenimą to principo ir laikiausi, nes jis labai tiko ūkininkaujant pajūrio miškuose.

Girininko duona niekada nebuvo lengva. Prisimenu pirmuosius darbo metus: arkliukas, busolė arba goniometras, metalinė matavimo juosta, žymeklis (kleimas) ir priešgaisrinis kastuvai, prižiūras prie dviračio. Na, dar skaitytuvai bei aritmometras raštinėje. Ir krūvos popierių. Nuoširdžiai pavydžiu jaunesiems kolegoms: autotransportas, internetas, mobilusis ryšys, patogi butas. Tik atsakomybė už patikėtą mišką liko ta pati.

Girininko darbas visais laikais buvo kontroliuojamas. Pamenu, rinktiniuose kirtimuose numatyti iškirsti medžiai buvo ne tik ženklinami, bet dar įmušamas ir numeris. Patikrinti buvo lengva, ar medžio

Rimantas Kviklys

storis krūtinės aukštyje atitinka į knygas įrašytam (buvo ir tokie!). Vėliau medžių numeravimo atsisakyta, bet visi kirstini medžiai turėjo būti žymėti asmeniniu žymekliu. Apmatuotų plotų linijų ilgiai, rumbai, plotų apskaičiavimas buvo tikrinami pasirinktinai.

Šalia viso to revizoriai atsižvelgdavo į girininko nuomonę ir pritardavo jų kūrybinei minčiai, jei ji būdavo pagrįsta. Ministerijos specialistai buvo atėję iš gamybos, ragavę girininko duonos, todėl nepiktinaudžiaudavo jiems, autoritetams, reiškiami pagarba.

Pamenu į Šventosios girininkiją kontroliuoti miško želdinimo darbus atvykusį iš ministerijos Miško apsaugos valdybos viršininko pavaduotoją Ježį Kobeckį. Tikrinimas ėjo į pabaigą, o pedantiškas kontrolierius esminių pastabų nepareiškė. Viename želdinių plote pastebėjo Bankso pušies priemaišą, tiesa, labai nežymią. Aš žinojau, kad J. Kobeckis tuometiniame Leningrade buvo apgynęs mokslinę disertaciją, žinojau ir jo darbo temą. Buvo linksma ir netikėta iš jo išgirsti, kad „šių šiukšlę vyt iš miško lauk, nes pats apie ją darbą rašiau“.

Tarybinės okupacijos metais didelė ryškė miškams tapo elninių žvėrių perteklius. Miškas be žvėrių – miręs miškas. Tai aksioma. Bet žmogus, kartą nutraukęs ekologinę ryšių grandinę, turi ją reguliuoti. Šventosios girininkijoje 1967 m. audra išguldė apie 150 tūkst. m³ miško, o tai tolygu 40 metų girininkijos kirtimo normai. Pajūryje reikėjo atkurti pušynus. Tuo metu šių želdinių apsaugai nuo žvėrių repelentų nebuvo. Kai kuriuos plotus teko atsodinti 4 kartus – viską nuėsdavo elniniai žvėrys, globoti valdžios nomenklatūrai medžioti. Mūsų ministras šią bėdą išspręsti neturėjo galios. Asmeniškai

kreipiausi į tuometinį Gamtos apsaugos komiteto pirmininką Kazimierą Giniūną, kad duotų leidimus laikinai sureguliuoti elninių žvėrių bandos skaičių, kol pušaitės pabėgs nuo šio pavojaus. Veltui. Kiek anksčiau Klaipėdoje vyko mokslininkų ir gamyboje dirbančių mokslininkų pasitarimas, kuriame diskutuota apie grėsmingą padėtį po 1967 m. audros atkuriamuose pušynuose. Nutarta 1000 ha miško plote palikti po vieną briedį ir 10 stirnų tol, kol pušies jaunuolynai pabėgs nuo žvėrių keliamo pavojaus. Deja, ir mokslininkų rekomendacijos liko tik popieriuje. Nomenklatūrininkų aistra medžioti nugalėjo.

Pabandėme žvėrių mažinimo problemą spręsti per Maskvą. Prof. Vaidotas Antanaitis pakvietė į Šventosios girininkiją televizijos žurnalistę Eleną Kurklietytę. Ji nufilmavo žvėrių nusiaubtus jaunuolynus, paėmė interviu iš profesoriaus ir girininko, sugėbėjo šią medžiagą „prastumti“ per centrinę Maskvos televiziją. Na ir kilo šaršalas! Bet iš to tiek naudos ir tebuvo. Ši problema nėra iki galo išspręsta iki šiol.

Ir miškams, ir miškininkams pasisėkė, kad atkūrus nepriklausomybę prie miškų žinybos vairo stėjo prof. Vaidotas Antanaitis, pareiškęs, kad visame pasaulyje miškų stuburu yra valstybiniai miškai. Jis tvirtai tęsė Lietuvos miškininkų tradicijas, priešinosi nepamatuotų reformų užmačioms. Drįstu manyti, kad dėl savo tokios tvirtos pozicijos buvo pasiūstas į „garbingą tremtį“ – diplomatinę tarnybą.

Ūkinė veikla turi būti kontroliuojama. Miške – irgi. Bet nemalonu, kada kontrolė nukrypsta į smulkmenas, užmirštant esmę.

Na, miškavagis yra vagis. Jį reikia sodinti. Už nemokšią ūkininkavimą bausti – taip pat. Bet dažnai pedantiškas reikalavimas laikytis kabinetuose sumąstytų reikalavimų gali pakirpti girininko sparnus. Per pusamžį ūkininkavimo metų esu prisirinkęs nemažai nuobaudų. Pelnytų ir nelabai. Pavyzdžiui, už žalių eglių kirtimus sanitariniuose kirtimuose. Kaltas: pamatydavau prieš saulę spindinčias medžio viršūnėse sakų ašarėles – tokiam medžiui žymeklis į kelmą ir be gailėsčio lauk. Na, kelmas žalias, girininko „kleimas“ kelme – nuobauda jam garantuota. Bet miške žievėgraužio užkrato nebėra! Beje, Šventosios girininkijoje eglynai sudaro virš 40 proc. miškų ploto, kurie per masišką žievėgraužio tipografo antpuolį nenukentėjo.

Kiekvieną dešimtmetį buvo tikrinama, kaip laikomasi miškotvarkos projekto. Atlikti darbai vertinti tribale sistema: gerai, patenkinamai, blogai (G., Pt., Npt.). Tris kartus tokį tikrinimą atliko miškotvarkos kontrolės vyriausiasis inspektorius Algimantas Tamošaitis. Reiklus, pedantiškas, jokių nuolaidų nepripažįstantis. Dėl vertinimo tekdavo ir pasiginčyti, tačiau gerbėme vienas kitą.

Už ugdomuosius kirtimus pajūrio pušynuose gavau Npt. įvertinimą – per mažas intensyvumas. Su tokiu vertinimu nesutikau ir iškviečiau komisiją ginčui išspręsti. Jos nariai kartu su prof. Antanu Juodvalkiu pripažino, kad aš buvau teisus. Tuo labiau, kad čia pat pašonėje buvo akivaizdus pavyzdis pas kolegas latvius. Po intensyvaus kirtimo jūros vėjai jaunuolynus paguldė ant šono.

Girininkas turi turėti stuburą. Jis turi ginti savo tiesą, jei šventai ja tiki. Atleiskit, bet dažnai mūsų kontrolieriai nebemato miško, o tik savo instrukcijų raidę. Maniau, kad ateis diena, kai nebeliks tokių kazusų, kokius teko patirti man. Pasirodo, klydau. Štai skaitau šiemet „Mūsų giriose“ (Nr. 2): Trakų miškų urėdijoje einamieji kirtimai atlikti gerai, pasiekti pagrindiniai tikslai, nes „po šių kirtimų likę medynai nesudarkyti, skalsumas ar paliekamas medžių skaičius atitinka Miško kirtimo taisyklių reikalavimus“, tačiau dėl per didelio intensyvumo darbai įvertinti blogai. Pasirodo, kontrolieriai pasiliko tik du vertinimo kriterijus – gerai ir blogai. Gaila, bet aš (ir ne tik) VMT Miškų kontrolės skyriaus vadovą Artūrą Balčių vertinau kaip pakankamai objektyvų ir miškininko darbą suprantantį žmogų. Beje, šiandien dažnai miškų kontrolieriai girininkijose kelia baimę ne savo kompetencijos sąskaita. Blogai, kada už institucijos paragrafo raidės miško nebesimato. Taigi, pagal vienas tarnybinių instrukcijų nuostatas per mažai, pagal kitas nuostatas – per daug, taip ir lieka vieni du: miškas ir jį godojantis girininkas. Mes patys kalti, kad tylime. Nekalbame apie savo problemas, apie Lietuvos miškų ateities viziją. Juk niekas kitas geriau nežino mūsų miško bėdų, kaip mes patys.

Aš kreipiuosi į jaunuosius kolegas girininkus. Apmaudu, kad viešojoje erdvėje linksniuojamos tik miškų urėdijos, miškų urėdai, o girininkijų tarytum visai neliko. Atleiskite už lyrinį nukrypimą, bet man miškas – tai geraširdis milžinas, kuris šiandien pats negali apsiginti nuo gobšių žmogaus rankų. O kam tada mes esame? ■

nokian PADANGOS MIŠKO TECHNIKAI

UAB „PGM TECHNIKA“

Plento g. 6, Užliedžiai, 54305 Kauno r.

www.pgmtechnika.lt

Faks. 8 37 215101

Tel. 8 683 24140 (Aidas)
El. paštas info@pgmtechnika.lt

Tel. 8 656 82777 (Darius)
El. paštas darius@pgmtechnika.lt

Tel. 8 607 77723 (Marius)
El. paštas marius@pgmtechnika.lt

nokian
HEAVY TYRES

nokian
Forest King F

Darbdavio ir darbuotojų santykiai grindžiami kolektyvine sutartimi

Rokiškio miškų urėdas B. Sakalauskas pristato įmonės veiklą

Rokiškio miškų urėdijos profesinės sąjungos pirmininku išrinktas M. Zamaliauskas

Šių metų liepos 9 d. Rokiškio miškų urėdijoje vyko profesinės sąjungos ataskaitinis rinkiminis susirinkimas. Jame dalyvavo Lietuvos miško ir miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų federacijos pirmininkė Inga Ruginienė, Rokiškio miškų urėdas Benjaminas Sakalauskas, miškų urėdijos profesinės sąjungos nariai ir darbuotojai.

Miškų urėdas B. Sakalauskas apžvelgė esamą miškų urėdijos ekonominę situaciją, valdymo gaires, analizavo urėdijos veiklos perspektyvas, kalbėjo apie miškų urėdijos dirbančiųjų lūkesčius. Profesinių sąjungų federacijos pirmininkė I. Ruginienė trumpai pristatė šios visuomeninės organizacijos veiklą ir ateities planus. Vėliau svarstyta miškų urėdijos kolektyvinė sutartis, diskutuota darbuotojų socialinių poreikių klausimams. Miškų urėdijos darbuotojai aktyviai domėjosi darbo laiko apskaitos, darbo drabužių, sveikatos priežiūros, erkių sukeltų susirgimų profilaktikos ir kitais klausimais. Miškų urėdas ir profesinių sąjungų federacijos pirmininkė atsakė į visus klausimus, todėl naujai kolektyvinei sutarčiai pritarta.

Pasibaigus kadencijai ir nesutikus toliau eiti Rokiškio miškų urėdijos profesinės sąjungos pirmininko pareigas ilgamečiam jos darbuotojui Algirdui Broniui Stugliui, naujuoju vadovu išrinktas prekybos vadybininkas Mantas Zamaliauskas. Pasak Profesinių sąjungų federacijos pirmininkės I. Ruginienės, ilgametis pirmi-

ninkas B. Stuglys buvo vienas aktyviausių bei labiausiai atsidavusių profesinės sąjungos narių. Miškininko dienos minėjimo metu 2014 metais tuometinis Profesinių sąjungų federacijos pirmininkas Petras Algirdas Rauka už aktyvią veiklą A. Stugliui įteikė padėkos raštą.

JULIUS ADAMONIS
Rokiškio miškų urėdijos vyriausiasis miškininkas

MIŠKO
BIRŽA

Portalas sukurtas miškininkams, miško bičiuliams ir miško produktų naudotojams

www.miskobirza.lt

LIKMERĖ

Dideliais kiekiais superkame beržo rąstus

nuo 16 cm skersmens

Informacija apie supirkimo kainas ir sąlygas internete www.likmere.lt
telefonu 8 340 60054, el. paštu info@likmere.lt

***Viskas dirbantiems ir besiilsintiems miške –
Viskas vienoje vietoje***

- ▶ IŠKLAUSYSIME
- ▶ PAKONSULTUOSIME
- ▶ PARINKSIME GERIAUSIĄ, KOKYBIŠKIAUSIĄ IR PIGIAUSIĄ
- ▶ OPERATYVIAI ATVEŠIME TIESIAI PAS JUS, O JEI REIKIA IR Į MIŠKĄ

miskui.lt

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k.,
Vėžaičių sen.,
96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506
El. paštas info@mmc.lt
www.miskui.lt

Išvykoje į Slavonijos ažuolynus

Europos miško savininkų federacijos renginiai Zagrebe

Europos miško savininkų federacija (CEPF) birželio 10-12 d. Kroatijos sostinėje Zagrebe surengė Generalinę Asamblėją. Prieš ją vyko CEPF valdybos posėdis ir lygiagrečiai suorganizuotas CEPF atstovų susitikimas su COST Veiklos FACESMAP tyrėjais bei CEPF darbo grupės pasitarimas. Privačių miškų savininkai iš 15 šalių susirinko aptarti veiksmų, kaip toliau vystyti Europos privačių miškų sektorių, bioekonomiką. Lietuvos miško savininkų asociacijai atstovavo CEPF valdybos narys dr. Algis Gaižutis ir LMSA administracijos vadovė Neringa Šidlauskaitė.

CEPF Generalinė Asamblėja atnaujino federacijos valdybą: 2 metų laikotarpiui išrinkti Michael Podstatzky-Lichtenstein (Čekija) ir Arnis Muižnieks (Latvija), pakeitę jau po dvi kadencijas valdyboje dirbusius nacionalinių miško savininkų asociacijų vadovus: iš Čekijos – Josef Barton-Dobenin, iš Lietuvos – Algį Gaižutį. CEPF Prezidentas Hubert de Schorlemer abiem oficialiai padėkojo už vertingą indėlį į federacijos veiklą.

CEPF prezidentas Hubert de Schorlemer (kairėje) ir Generalinis sekretorius Aljoscha Requardt

Europos privačių miškų savininkai įžvelgia didžiulį potencialą bioekonomikos plėtojime, kadangi investicijos į medienos ir jos pagrindu gaminamus produktus bei miškų sektoriaus pramonę, įskaitant biomasės energetiką, yra tinkamas pasirinkimas naujų darbo vietų kūrimui ir ekonominiam

augimui bei sprendžiant globalios klimato kaitos problemas. Vystant Europos bioekonomiką, svarbu į tai įjungti ir remti privačių miškų savininkus. Bioekonomika taip pat yra sėkmingo aplinkosaugos ir kitų su žemės naudojimu susijusių politikų įgyvendinimo garantija, prisideda prie kaimiškųjų vietovių plėtros. Viena pagrindinių CEPF Generalinės Asamblėjos siunčiamų žinių yra ta, kad plėtojant miškų ūkį, kaimiškąsias vietas ir bioekonomiką ES privalo kurti daugiau vertės ir mažiau reguliavimo.

Lankydami pas Kroatijos privačių miškų savininkus, CEPF nariai pažymėjo, kad visose ES valstybėse yra nepakankamai apsaugomos privačios miškų nuosavybės teisės. Ypač neproporcingai varžomos privačios nuosavybės teisės buvusio socialistinio bloko Rytų Europos šalyse. Be to, Europos

miškų savininkai pastebi negatyvių tendencijų ir saugomų teritorijų politikos įgyvendinime, kuomet daugelyje ES regionų miškų savininkai neįtraukiami į šį procesą.

CEPF prezidentas Hubert de Schorlemer pabrėžė, kad politinių sprendimų priėmėjai

ES privalo suprasti, kad tolesnis spaudimas įjungti miškų ūkį į nacionalines aplinkosaugos politikas, siekiant vis labiau riboti medienos išteklių naudojimą, gali privesti prie nepageidautinų pasekmių rinkoje tarptautiniu lygmeniu. Didėjant medienos paklausai pasaulyje, kiekvienas Europoje jos nepagamintas kubinis metras bus pakeistas mediena iš Amazonės džunglių ar Afrikos žemyno miškų, kur darnus miškininkavimas toli gražu ne visuomet yra užtikrinamas.

Pristatydamas CEPF veiklos ataskaitą už 2014 metus, federacijos generalinis sekretorius Aljoscha Requardt pažymėjo, kad CEPF sėkmingai prisidėjo prie įvairių ES lygmeniu vykstančių politinių procesų, įskaitant naująją ES Miškų strategiją, darnaus miškų ūkio kriterijus, medienos kaskadinį naudojimą, bioekonomiką, Natura 2000 ir daugelyje kitų sričių. Nors federacijai daugelyje atvejų pavyksta sėkmingai atstovauti miškų savininkų interesus, CEPF generalinis sekretorius pažymėjo, kad miškus ir miškų ūkį siekiančių įtakoti ES politikų kiekis nuolat auga, jose deklaruojami tikslai neretai prieštarauja vieni kitiems. Tas kuria didžiulius iššūkius ne tik privačių miškų savininkams, bet visam miškų sektoriui. Todėl būtina stiprinti privačių miškų savininkų asociacijų ir viso miškų sektoriaus atstovaujamą veiklą tiek ES, tiek ir nacionaliniuose lygmenyse.

CEPF Generalinę Asamblėją priėmė Kroatijos privačių miškų savininkų sąjunga, nuo 2013 m. įsijungusi į federacijos veiklą. Tai energingos jaunos miškų savininkų organizacijos pavyzdys, konkrečia veikla prisidedančios prie savo šalies privataus miškų ūkio vystymo. Ši sąjunga sėkmingai prisidėjo prie Kaimo plėtros programos 2014–2020 m. rengimo, aktyviai dalyvauja miškininkystės priemonės veiklą įgyvendinimo tvarkų rengime. Kroatijos privačių miškų savininkų sąjungos prezidentas Zdenko Bogovic ir generalinis sekretorius Miljenko Županić yra miškininkai, aktyviai dirbantys praktinius darbus. Tai prisidės prie privačių miškų savininkų ir viso Kroatijos miškų sektoriaus stiprinimo.

Išvykoje į rytinę Kroatiją (netoli Našice) CEPF asamblėjos dalyviai susipažino su vietinės miško savininkų asociacijos veikla, apžiūrėjo Slavonijos našius ažuolynus, privačius miškus, pabendraavo su miškų savininkais ir jiems dirbančiais miškininkais.

Dr. ALGIS GAIŽUTIS

**INTERNATIONAL
FORESTERS OPEN CUP
COMPETITION**

FOREST Sport 2015

Skierniewice, Poland 2015
14-16 th of August

- orienteering (run) in a forest with various in-between tasks/queries in the fields of forestry
- relay with a course of various obstacles and fanciful tasks, called „A Sector of Forest Sport Obstacles“

Organizators:
Kompania Lesna (Poland)
Foresters club "Miškas visiems" (Lithuania)

Sponsors:

Kompania Lesna **NAJLEPSZY KOMPAN W LESIE**

Miskui.lt **miskui.lt**

UAB MMC Forest

DISTEIN® *Kad miške viskas būtų aišku!*

markiravimo dažai

**vokiška kokybė
už gerą kainą!**

miskui.lt

UAB „MMC Forest“
Nausodžio k., Vėžaičių sen., 96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506 • El. paštas info@mmc.lt
www.miskui.lt • www.mmc.lt

Žodis skaitytojui

Liepa buvo puiki.

Lyg susitarę medžiotojo dūšių erzino jauni ožiai, laigantys sodybos pašonėje. Gamtininko sielą balzamu tepė bičių simfonija šimtamečių liepų, apsupusių sodybą, viršūnėse. Pagaliau pasirodė pirmieji baravykai! Ko dar?! Viskas būtų gerai, jeigu ne senas bambeklis, sėdintis kažkur kepenyse. O temų jam – nors vežimu vežk.

Apie toleranciją.

Ar Jūs galite toleruoti vyrų be moterų arba moterų be vyrų santuokas? Žinoma! Juk aš šiuolaikinis žmogus.

O ar Jūsų netrikdo islamas ir musulmonai? O kodėl turėtų trikditi? Pasidomėkit, ką krikščionys išdarinėjo viduramžiais.

Na, o kaip Jūs vertinate vienos kaimyninės šalies vadovą? O ką? Jį juk liaudis išrinko. Ir dabar dar palaiko.

Na, gerai. O Žaliojo tilto skulptūros Jums neklauko? Bet juk tai mūsų istorija! Vaikams buvo galima parodyti.

Dar vienas klausimas. O šliužą (mažoji raidė čia ne klaida) šalia Jūs galėtumėte toleruoti?

Kąąąą!!!!!

www.GRYNAS.lt 2015 m. liepos 22 d. 22:18 Šventojoje atostogaujanti GRYNAS.lt skaitytoja Rita papasakojo apie susidūrimą su jai didele nuostabą sukėlusiu **GYVIU** (pabrėžta mano).

„Padariau kažkokio nemaloniai atrodančio **PADARO** (pabrėžta mano) nuotraukų. Jis **CHAMIŠKAI** (pabrėžta mano) užlipo ant suolo, kai ant jo sėdėjo žmonės. Vienas žmonių pajuto prie kojų kažką **baisiai nemalonaus, glitaus ir šalto** (pabrėžta mano). Pašvietėm su žiebtuvėliu, kad pamatytume, kas ten juda. O vaizdas – ne iš gražiųjų. Švelniai tariant, kaip bemylėčiau gamtą, tas sutvėrimas – šlykštoka“.

Specialisto išvada: taikius poilsiautojus užpuolė šlykštinė didysis šliužas (*Limax maximus*). Žodis šlykštinė ne iš oficialaus gyvūno pavadinimo.

Apie vaikų ir ne tik švietimą.

Koks gyvūnas mėgsta vienetą, tik gimęs moka plaukti ir gali nuplaukti ne vieną kilometrą, nors gyvena sausumoje, bet ieškodamas maisto gali panirti net į kelių metrų gylį, kad pamatytų, kas yra jam už nugaros nesukioja galvos, o tik varto akis, toli viena nuo kitos esančios šnervės ir aplinkui besisukiojančios ausys leidžia jam nustatyti, kur, kas yra. Papildoma nuoroda: Šiaurės Amerikos indėnams šis gyvūnas simbolizuoja savigarbą. Ir dar – gyvūnas labai gražus, Lietuvoje irgi gyvena.

Na ką, ponai miškininkai, dar neatpažinote? Galiu paguosti. LRT radijo klausytojai šio riešutėlio irgi neperkando, nors pasiūla buvo nuo driežo ir varlės iki begemoto. O juk klausimėlis buvo skirtas vaikučiams ir jų mamytėms. Na dar pagyvenusioms tetoms bei dėdėms. Ir uždavė jį ant visos Lietuvos legendinė teta Beta savo viktorinoje. Netikite? Pasi-klausykite LRT mediatekoje – Tetos Betos viktorina, 2015 liepos 19 d.

Na, vis dar neatpažinote? Taigi briedis, ponai, briedis! Vaikšto vienas, kaip katinas, nardo, kaip ūdra, akis varto, kaip chameleonas, pilnas savigarbos... Teta Beta, teta Beta ... Gal, sakau, kai kitą kartą kurpsite klausimėlį apie gamtą, pasikonsultuokite su kažkur gretimaj radijo studijoj dirbančiu dėde Selemonu...

Smagaus rugpjūčio.

EUGENIJUS TIJUŠAS

Lokių

Estija visada mums buvo viena artimiausių, lengviausiai aplankomų šalių. Bendra Šengeno erdvė, nedideli atstumai, dabar ir tie patys pinigai, rodos, turėtų užtikrinti didelius abipusius turistų srautus. Deja, taip nėra. Estai dažniau žvelgia Suomijos, o mes – Lenkijos kryptimi.

Trumpai apie šalį ir jos gamtą

Estijos teritorija gerokai mažesnė už Lietuvos – tik 45 226 km². Gyventojų vos 1,3 mln., iš jų – 68 proc. estų ir 26 proc. rusų. Kitų tautybių čia gyvena mažai.

Estijos miškingumas – 49 proc., todėl gyvoji gamta mums gali pasirodyti kažkiek egzotiška. Šalyje gyvena apie 700 rudųjų meškų, kurios medžiojamos. Medžioklės sezonas nuo rugpjūčio 1 d. iki spalio 31 d., kasmet išduodama apie 60 licencijų. Visos dažniausiai neišnaudojamos, tačiau medžiotojai nušauna nemažai lokių pasiteisindami savigyna. Taigi, vaikštinėti po kai kuriuos Estijos miškus nėra labai saugu.

Estijoje gyvena ir apie 700 lūšių. Mes jas seniai įrašėme į Raudonąją knygą, rašome projektus jų veisimui. O estai tebemedžioja. Medžioklės sezonas nuo gruodžio 1 iki vasario 28 dienos. Draudžiama nušauti tik pateles, vedžiojančias jauniklius. Kasmet sumedžiojama apie 100 lūšių. Vilkų estai teturi apie 200, tačiau juos irgi medžioja nuo lapkričio 1 iki vasario 28 dienos. Kaip ir pas mus, vilkai dažniausiai nušaujami šernų medžioklių metu.

Mintys apie kelionę

Fotografuojant gyvą gamtą kažkada ateina momentas, kai Lietuvoje pritrūksti nematytų, egzotiškesnių gyvūnų. O lokiai – būtent tie žvėrys, kurie reguliariai pas mus lankosi, tačiau pamatyti ar nufotografuoti juos galima tik visiškai atsitiktinai, didžiulės sėkmės atveju. Taigi, jau pernai rudenį panaršęs internete susiradau šėryklą Estijoje, kuri skirta ne meškų medžioklei, bet stebėjimui ir fotografavimui. Pakalbinau kolegą gamtos fotografą Vytautą Knyvą. Jis irgi susidomėjo. Susisiekiu su estais paaiškėjo, jog rudenį fotografuoti beveik neįmanoma – ilgėjant naktims, meškos šėrykloje lankosi tik tamsiu paros metu. Teko laukti pavasario ir trumpų šviesių naktų. Ryškėjant konkrečiai kelionės datai, prie mūsų prisijungė ir kolega Lakajos girininkas Žanas Malčanovas su sūnumi. Jis pasisiūlė ir pavėžėti tuos beveik 1300 kilometrų. Žano garbei turėčiau pasakyti, kad jo dėka kelionė vyko minučių tikslumu.

Susidomėjusiems konkrečia vieta, siūlyčiau internete paieškoti informacijos apie meškų stebėjimą Alutaguze miške. Šėrykla yra netoli Veneojos kaimelio pakeliui į Narvą.

fotografavimas Estijoje

Miško gilumoje pasirodė meška

Straipsnio autorius Jonas Barzdėnas

AUTORIAUS IR VYTAUTO KNYVOS NUOTRAUKOS

Tai, ką pamatėme

Išvažiavę anksti ryte, priešpiet jau pasiekėme Rygą ir dar kartą įsitikinome prastoku Latvijos miškų tvarkymu. Rygos rytiniame aplinkkelyje gausybė plynų biržių, paliktų likimo valiai. Iškirsti pušynai neatželia arba atželia kleveliais, berželiais, karklais. Tolstant nuo Rygos, miškų vaizdai kažkiek pagerėjo. Apie miškininkystę Estijoje nuomonės taip ir nesusidarė. Pakelėse plynų kirtimų beveik nebuvo, o tos pavienės biržės ne ką tesiskyrė nuo lietuviškų. Krito į akį, jog kirtimo atliekos tiek Latvijoje, tiek Estijoje tvarkomos panašiai kaip ir pas mus.

Į paskirtą vietą miške atvykome pavakare. Kiek palūkuriavę sulaukėme mūsų gidės – moters su kūdikiu ant rankų, kuri mums įteikė žemėlapią ir raktus nuo stebėjimo trobelės bei griežtai įspėjo neišeiti laukan iki aštuntos ryto. Netrukus galėjome numalšinti smalsumą ir apžiūrėti, kaip gi tai atrodo tikrumoje. Du mažyčiai namukai buvo preciziškai pritaikyti gyvūnų stebėjimui ir fotografavimui, pradedant nuo idealiai nuvalytų langelių (iš pradžių pamanėme, jog stiklų tiesiog nėra), baigiant triukšmų ir kvapų slopinimo sistema. Kaip minėjau, meškos Estijoje medžiojamos, tad žmogaus kvapas joms reiškia pavojų, todėl trobelėse pasirūpinta ventiliacija, kurios ortakiai pakyla aukštai į medžių lajas. Primityvus sausis tualetai vėlgi gerai apsaugoti nuo kvapų skleidimo bei turi linksmas naudojimosi instrukcijas. Sienos storai apšiltintos triukšmus sugeriančiomis medžiagomis. Vienintelės nišos, skirtos fotoaparatams, sandarintos tik audeklu, kuris garsą praleidžia. Neilgai trukus įsitikinome, kad už 50-60 metrų besimaitinančios meškos puikiai girdi fotoaparatus užraktų ir objektyvų stabilizatorių garsus, tačiau prie jų jau įpratusios ir nesieją jų garsų su žmonėmis, kurių užuosti negali.

Iš trobelės nesimatė jokių pašarų krūvų ar kitų šėrimo požymių, tad pirmosios laukimo minutės kėlė kažkiek abejonių. Bet neilgam. Nepraėjus nė pusvalandžiui pasirodė mangutas, kuris šmirinėjo tarp medžių ir kažko ieškojo. Vėliau atsargiai prisėlino ir nušiuosia uodega lapė. Po kažkiek laiko pasididinę nuotraukas, įžiūrėjome, koks gi jaukas naudojamas. Mangutas tempėsi didžiulės žuvies galvą. Ką gi, jūra vos už 30 kilometrų, žuvų perdirbimo atliekų gauti, matyt, nesunku. Greičiausiai sušaldyti jų gabalai užkasami ar pridengiami kažkuo sunkiu, kol lokiai juos ištraukia. Tai, kas nubyra, tenka lapėms, mangutams, pilkosioms varnoms.

Pasimaitinti bandė ir mangutas

Lygiai aštuntą vakaro mangutas bei lapė sukluso ir pabrukę uodegas spruko šalin. Už kelių minučių miško gilumoje pasirodė meška, kuri neskubiai, apsidairydama atšleivojo prie šėryklos. Matėsi, jog žvėris čia lankosi ne pirmą kartą ir nekreipia dėmesio į fotoaparatus skleidžiamus garsus. Vėliau vėl sugrįžo net trys mangutai, bandė pasimaitinti šernai. Pastarieji, pajutę mešką, spruko iš toli nepriėję šėryklos. Panašu, kad meška bandė juos medžioti.

Šiaurinis Estijos pajūris

Jau vakare buvo akivaizdu, kad fotosesija pavyko. Meška su nedidele pertrauka apie šėryklą šleivojo iki dešimos vakaro. Temstant beliko tik mangutai, tad mes tamsiąją paros dalį ramiai prasnaudėme miegmaišiuose. Pabudę apie pusę ketvirtos budėjome iki vėlyvo ryto, bet meškos daugiau nesirodė. Pasiskaičiavę kelionei reikalingą laiką, dar nusprendėme aplankyti šiaurinį Estijos pajūrį ties Ontika, Toila kaimeliais. Čia kraštovaizdis gerokai skiriasi nuo Baltijos pakrančių Lietuvoje. Palei jūrą tęsiasi apie 70 m aukščio skardžiai, vietomis apaugę medžiais. Nuo tų skardžių žemyn kriukliais krenta upeliai. Estija turi apie 770 km jūros sienų, tad pakrantėse didesnio žmonių srauto nėra, kokių nors lankymosi apribojimų irgi nematėme. Turint laiko, klaidžijant pajūriu čia tikrai galima surasti nuostabaus grožio vaizdų, tačiau mūsų jau laukė kelionė Lietuvos link.

JONAS BARZDĖNAS

Švenčionėlių miškų urėdijos Antaliėdės girininkijos girininkas

Lietuvos taksidermistų sėkmė Suomijoje

Čempionato akimirkos...

Suomijoje, Oulu mieste gegužės 11-17 d. vyko 2015 metų Europos taksidermistų čempionatas, kuriame geriausia Europoje pripažinta ASU darbuotojų ir studentų komanda. Į jubiliejinę, jau dešimtą kartą vykstančią šio meno varžybą atvyko 56 dalyviai iš 14 Europos valstybių. Tarptautinės komisijos vertinimui pateikti 148 eksponatai, iš kurių 11 išskirti į pradedančiųjų, 72 – profesionalų, kiti – grupinių ekspozicijų sekcijose. Net dviejose kategorijose: stambiosios medžiojamosios faunos galvos – briedis (*Alces alces*) ir skulptūrinės iškamšos – sibirinė stirna (*Capreolus pygargus*) absoliučiai geriausio Europos žinduolių iškamšų meistro apdovanojimą pelnė ASU Miškų ir ekologijos fakulteto Miško biologijos ir miškininkystės instituto

Medžioklėtyros laboratorijos darbuotojas Kęstutis Bybartas.

Šiame čempionate taip pat dalyvavo K. Bybarto mokinys – MEF ekologijos specialybės 4 kurso studentas Narvydas Stankevičius. Jis geriausiųjų meistrų kategorijoje paukščių iškamšų grupėje už mandarininių ančių (*Aix galericulata*) kompoziciją pelnė antrąją vietą.

Be to, 6 komandos varžėsi grupinėse varžybose dėl geriausios ekspozicijos titulo. Šioje kategorijoje lietuvių komandą taip pat lydėjo neabejotina sėkmė – pelnyta pirmoji vieta.

Nuoširdžiai sveikiname nugalėtojus ir nepaprastai didžiuojamės jų darbų preciziškumu bei didžiuliu tarptautiniu įvertinimu.

Dr. JOLANTA STANKEVIČIŪTĖ

Kęstučiui Bybartui – geriausio Europoje taksidermisto titulas

Briedis. Autorius Kęstutis Bybartas

Lietuvių komanda (Darius Daukša, Narvydas Stankevičius, Kęstutis Bybartas) pelnė Europos čempionate geriausios ekspozicijos prizą

Mandarininės antys. Autorius Narvydas Stankevičius

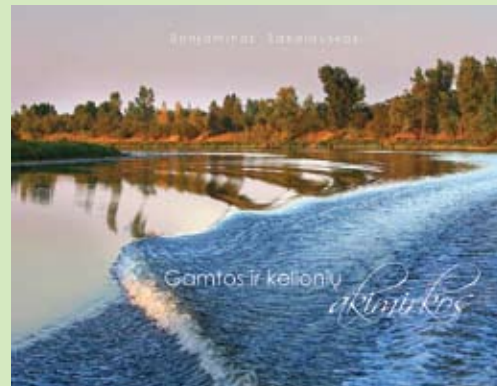
Sustabdytos gamtos akimirkos

Šių metų pavasarį išleistas pirmasis miškininko, ilgamečio generalinio miškų urėdo, dabartinio Rokiškio miškų urėdo Benjamino Sakalausko fotografijų albumas „Gamtos ir kelionių akimirkos“. Nėdėlės apimties leidinyje sudėtis autoriaus atrinktos pačios geriausios ir svarbiausios jo kūrybinio kelio nuotraukos. Didžiąją knygos dalį užima fotografijos, kuriose įamžinti Lietuvos gamtos vaizdai, kituose leidinio puslapiuose užfiksuotos akimirkos iš kelionių į Estiją, Islandiją, Baltarusiją, Kirgiziją, Mongoliją, Pietų Korėją, Japoniją, Kanadą ir, žinoma, Rusijos platybių peizažai. Mat, B. Sakalauskas – Sibiro vaikas, užgrūdintas atšiaurios Irkutsko gamtos, nes po karo į Nižnij Kačergato gyvenvietę buvo išstremti jo tėvai Kazimiera ir Steponas. Todėl ir nuotraukų nemažai iš ten, kur stūkso Altajaus kalnai, tyvuliuoja Baikalas, Sajaną paslaptis saugo neapbrėptų platybių toliai. „Trauka Sibiriui išliko iki šių dienų. Nors jau daug laiko prabėgo, kai esame grįžę į Lietuvą, tačiau iki šiol dažnai sapnuoju kalnus. Aš be jų sunkiai išstveriu. Jei tik galiu, stengiuosi būtinai ten nuvykti, nes tik kalnuotoje vietovėje galiu ir dvasiškai, ir fiziškai atsipalaiduoti“, – apie santykį su Sibiro platybėmis kalbėjo autorius. Tačiau didelė dalis B. Sakalausko širdies

priklauso Salagiriui, kur tebegyvena jo tėvas. Iš ten – labai šiltos fotografijos: bundantis Sartų ežeras, objektyvo sugautas žvėrių ar paukščių meilės šokis, rasos lašo padabintas augalas, rūke ir sniege paskendę paskutiniai sodybos medžiai, trelei pasiruošęs giesmininkas ar sparnu ežero bangas skrodžianti gulbė.

Nors fotoaparatas jį lydi visą gyvenimą, buvo laikotarpis, kai šiam pomėgiui laiko stigo. Tačiau įgimta fotografijos trauka niekada neapleido – vos minutę laisvą radęs, būtų jis kelionėje, miške ar laukuose, – fotoaparatas visada buvo ir bus šalia. „Susipažinau su fotografijos profesionalais, gavau gerų pamokų. Bet iki profesionalios fotografijos man – dar labai toli“, – kukliai apie vieną pagrindinių gyvenimo pomėgių, padedančių atsipalaiduoti po įtemptų darbų, sakė B. Sakalauskas.

Pirmoji personalinė Benjamino Sakalausko fotografijų paroda buvo atidaryta 2014 m. kovą Dusetų dailės galerijoje. Čia prieš 19 metų, Dusetų menininkų prašymu, tuometinio Zarasų r. mero B. Sakalausko iniciatyva buvo įkurta pirmoji tokia galerija Lietuvoje, kurioje iki šiol aktyviai ir sėkmingai organizuojamos įvairios parodos. Tų pačių metų gegužę

jo fotografijos eksponuotos IV-ajame girininkų suvažiavime, o rugsėjį su B. Sakalausko kūryba galėjo susipažinti Rokiškio dvaro lankytojai. Praėjusių metų spalį paroda džiugino Mykolo Romerio universiteto bendruomenę, vėliau iškeliavo į Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakulteto skaityklą. Šių metų vasario mėnesį „Gamtos ir kelionių akimirkos“ buvo eksponuojamos Zarasų krašto muziejuje, šiuo metu – Antavilių pensionate.

Parodų lankytojų, fotomenininkų nuomone, B. Sakalausko fotografijos dvelkia sielos ramybe, trapia tyła, suvokimu, koks žmogus mažas prieš gamtos didybę, kaip toli nuo kasdienybės yra laisvas paukščio skrydis ir kaip arti širdies – sava ir svetima žemė.

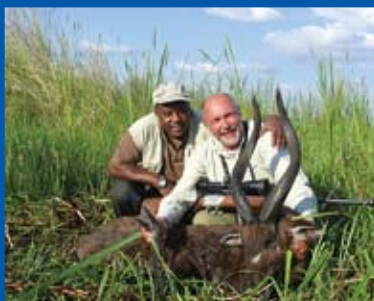
MG inf.

Antano Truskausko PĮ

FELIS

Tel.: 8 5 2330009,
8 5 2337780
Faks. 8 5 2130200
Mob. 8 698 89240
El. paštas felis@takas.lt
skype felishunting

Geriausios medžioklės visuose Pasaulio kontinentuose pagal Jūsų pageidavimus

Legalus trofėjų įvežimas: gamtosauginių leidimų ir veterinarijos sertifikatų parūpinimas, muitinės procedūrų sutvarkymas

Skambinkite ir mes pasiūlysiame geriausius variantus!

Kai kurias mūsų medžioklių programas rasite: www.hunting-world.com

REGON® *Suomiška kokybė*

REGON R1 malkų skaldyklės

**Gera kaina
Efektyvus ir greitas darbas**

Daugiau – www.regon.fi
<http://www.regon.fi/>

miskui.lt

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k., Vėžaičių sen., 96215 Klaipėdos r. • Tel. 8 673 51506
El. paštas info@mmc.lt • www.miskui.lt • www.mmc.lt

Tariasi pagrindiniai varžybų organizatoriai
E. Bartkevičius ir A. Smilgys

Lietuvos miškininkų orientavimosi sporto čempionatas vyko 2015 m. birželio 28 d. (sekmadienį) Aleksandro Stulginskio universiteto prieigose. Varžybas organizavo Lietuvos miškininkų sąjunga bei miškininkai orientacininkai. Iš tikrųjų labai nudžiugino toks vietos parinkimas – daugelio dalyvių čia mokytasi, gyventa; savo laiku visi keleliai išvaikščioti, šlaitai ir griovos nušliaužiotos, suoleliai nusėdėti, medžių ir krūmų žiedai išuostyti. Nors ir kokie malonūs prisiminimai užplūstų, varžybos turi savo taisykles. Privalai sutelkti visą dėmesį į žemėlapij ir orientaciją. Trasos buvo labai sunkios. Kolegos orientacininkai sakė: „Jei jau nukorėte tokį ilgą kelią, tai ir trasos turi būti rimtos“. Prie starto linijos stėjo apie 50 šio sporto entuziastų. Sportuojantys miškininkai dažniausiai atvyksta kartu su nuoširdžiai juos palaikančiais šeimos nariais. Esame įpratę, kad LMS neatsiejama nuo Miškų ir ekologijos fakulteto. Todėl ir šį kartą sportininkais nuoširdžiai rūpinosi fakulteto dekanas prof. dr. Edmundas Bartkevičius, prodekanė dr. Aida Stiklienė, medelyno vedėjas Jonas Ravinskas ir LMS atsakingasis sekretorius Antanas Girčys. Prieš varžybas ir po jų netrūko diskusijų ne tik apie čempionatą, bet ir apie fakulteto veiklą, Lietuvos miškininkų sąjungos nuveiktus darbus bei planus. Aptarti organizaciniai reikalai dėl mūsų komandos dalyvavimo šių metų Europos miškininkų orientavimosi sporto čempionate Vengrijoje. Renginio pabaigoje, po apdovanojimų, doc. Mindaugo Navasaičio lydimi sportininkai ir sirgaliai dalyvavo trumpoje ekskursijoje po universiteto arboretumą.

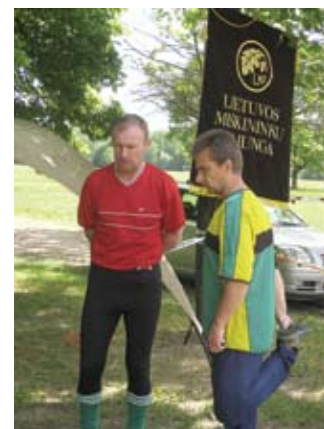
Esame nuoširdžiai dėkingi už puikiai praleistą laiką!

LINA SERVIENĖ
Telšių miškų urėdijos
miškų želdinimo inžinierė

Kuklus, bet įsimintinas

Prieš startą

Susikaupto minutę –
A. Vengalis ir R. Tėvelis

J. Ravinskui, V. Staišiūnui ir D. Sabaliauskienei –
tai ne pirmas čempionatas

Prodekanė A. Stiklienė pataria
sūnui Domantui

Finišuoja A. Girčys

Trasoje – Z. Glazko

Straipsnio autorė L. Servienė –
nuolatinė varžybų dalyvė

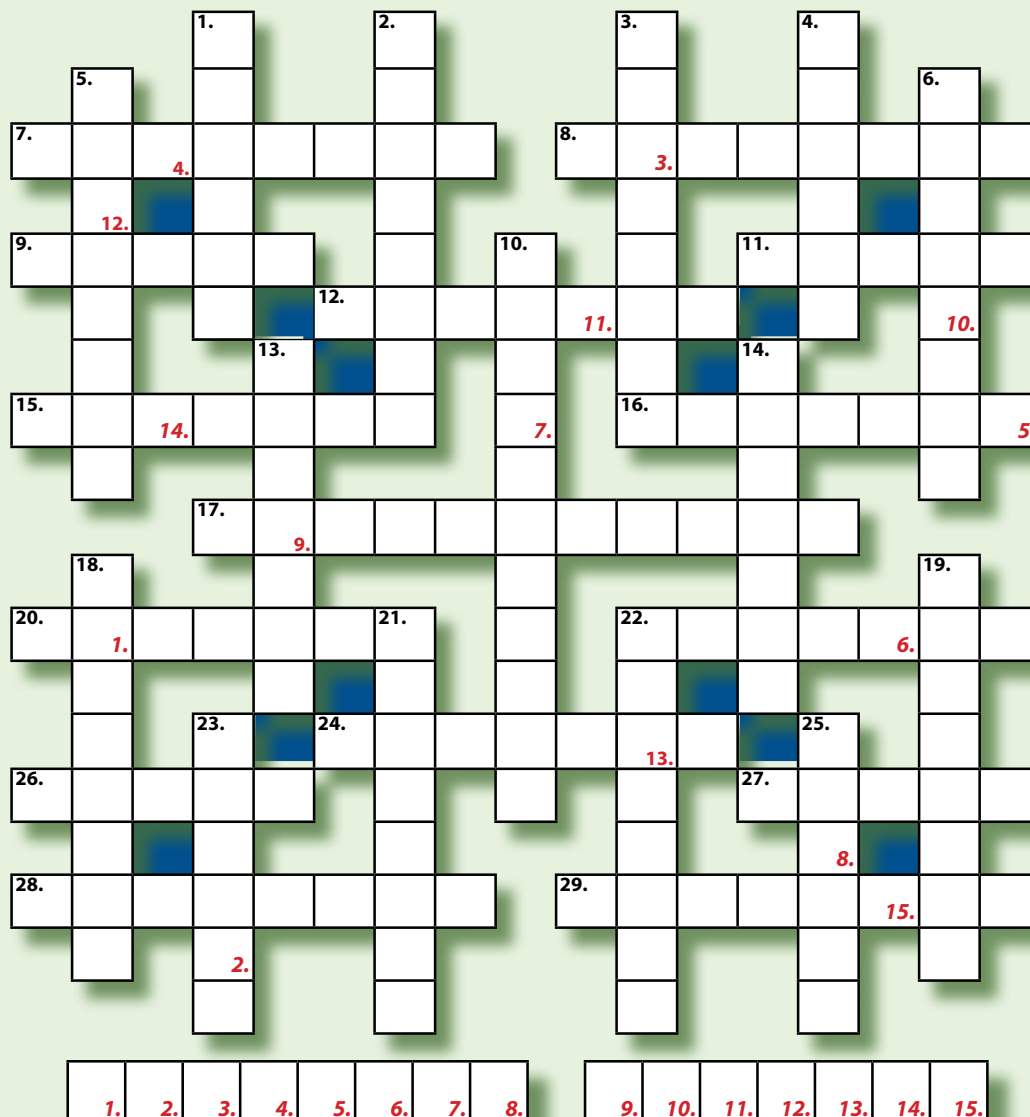

Prizinės vietos	Laimėtojai pagal amžiaus grupes	Organizacija
	Grupė M	
1	Sabaliauskaitė Rima	Telšių miškų urėdija
2	Sabaliauskaitė Lina	Telšių miškų urėdija
	Grupė M12	
1	Truncaitė Aistė	Alytaus miškų urėdija
	Grupė M14	
1	Skaisgyrytė Justė	LAMMC
2	Skaisgyrytė Aistė	LAMMC
	Grupė M35	
1	Kumpytė Rasa	Lėvuo OK, Panevėžys
2	Servienė Lina	Telšių miškų urėdija
	Grupė M45	
1	Sabaliauskienė Danutė	Telšių miškų urėdija
	Grupė V	
1	Kvedaravičius Mindaugas	Lėvuo OK, Panevėžys
2	Tėvelis Ričardas	Ind., Klaipėda
3	Truncė Audrius	Alytaus SRC, Vilnius
	Grupė V14	
1	Stiklius Domantas	ASU, Miškų ir ekologijos fakultetas
2	Serva Arnas	Telšių miškų urėdija
	Grupė V16	
1	Truncė Justinas	Alytaus miškų urėdija
	Grupė V35	
1	Stulgys Mindaugas	Alytaus miškų urėdija
2	Glazko Zbignevas	LMS skyrius "Girios"
	Grupė V45	
1	Truncė Darius	Alytaus miškų urėdija
2	Sereika Remigijus	KNNP, Klaipėda
3	Staišiūnas Vytautas	Ažuolas OK, Vilnius
	Grupė V70	
1	Ravinskas Jonas	ASU, Miškų ir ekologijos fakultetas

Komandinėje grupėje	
1	VJ Alytaus miškų urėdija
2	VJ Telšių miškų urėdija
3	Lėvuo OK, Panevėžys

E. BARTKEVIČIAUS IR A. STIKLIENĖS NUotraukos

Po truputį apie viską

Vertikaliai:

1. Veiklos trukmė, būtinas tarnybos laikas reikiamai praktikai įgyti. 2. Pabrolis sinonimas. 3. Eiliuotos kalbos kūrimo taisyklės. 4. Augalo dauginimosi organas iš kurio išauga vaisius. 5. Vystymasis, smukimas nuo aukštesnio lygio į žemesnį, kitimas į blogąją pusę. 6. Simetriškai sudėstytų mažų nedažytų lentelių grindys. 10. Prietaisas kintančiam dydžiui matuoti arba pačiam dydžiui keisti. 13. Knibždynas, ko nors daugybė. 14. Saugoma, užkardyta, užtvirta vieta. 18. Vieta už miško. 19. Daugiametis žolinis augalas, augantis pievose, mišriuose ir lapuočių miškuose, paupiuose, klostyti jo lapai sudaro lyg ir piltuvėlį, kuriame ilgai išsilaiko nakties rasa. 21. Stiebas be lapų, sausa šaka, virbas. 22. Vyksmas, kurio metu suyra bei susidaro įvairios cheminės medžiagos. 23. Taip lygintuvą vadino mūsų močiutės. 25. Pagrobtas, išplėštas turtas.

Horizontaliai:

7. Monarcho, karaliaus skiriamieji ženklai, simboliai, pvz., karūna, skeptras. 8. Tapymas iš natūros gamtoje. 9. Grūdų vėtomoji mašina. 11. Pieva ar ganykla, besidriekianti upės slėnyje ir sezoniskai užliejama jos potvynių. 12. Tam tikros formos kablys laivui pritvirtinti prie dugno. 15. Kariuomenės vienetas, esantis kito sudėtyje, matematikoje dalijamasis dydis. 16. Pietvakarių gruzinių etninė grupė, kalbanti gruzinių kalba. 17. Prietaisas, rodantis greitį. 20. Gyvybingas šokis, priskiriamas Lotynų Amerikos šokiams. 22. Įrenginys objektams erdvėje aptikti, koordinatėms nustatyti. 24. Musulmonų religinė apeiga: 5 kartus per dieną kalbama malda. 26. Skaidrus, bespalvis, sūraus skonio vandeningas skystis, kurį gamina ašarų liaukos. 27. Vienastiebė arekinė palmė, dar vadinama betelio palme. 28. Skystas vaistų mišinys. 29. Parazitas, įsisiurbiantis į koją ar kitą vietą.

Sunkesni žodžiai: knypava, variometras, namazas.

Iš langelių, pažymėtų spalvotais skaičiais, sudarykite frazę.

Atsakymus iki rugpjūčio 20 d. siųskite adresu VšĮ „Mūsų girios“, A. Juozapavičiaus g. 10 a, 09311 Vilnius arba el. paštu info@musu-girios.lt.

Žinutėje įrašykite kryžiažodžio atsakymą, vardą, pavardę (pvz., Medkirtys; Vardenis, Pavardenis).

Nugalėtojo, kuris bus nustatytas burtų keliu, **laukia UAB „MMC Forest“**

įsteigtas prizas – guminiai batai DUNLOP Pricemaster

Loterijoje dėl prizo negali dalyvauti redakcijos darbuotojai ir jų šeimų nariai.

miskui.lt

Su 30-uoju gimtadieniu

Rugpjūčio 1 d. šią sukaktį pažymintį Druskininkų miškų urėdijos Mokymo ir informacijos centro „Girios aidas“ vedėją JOANĄ JANULEVIČIŪTĘ, 12 d. – Telšių miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio rekreacijos darbininką EDMUNDĄ PILUCKĮ, 26 d. – Trakų miškų urėdijos Rūdiškių medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio operatorių REMIGIJĄ PAULAUSKĄ.

Su 40-uoju gimtadieniu

Rugpjūčio 6 d. šią sukaktį pažymintį Alytaus miškų urėdijos Dušnionių girininkijos girininko pavaduotoją DAINIŲ BARANAUSKĄ, 7 d. – Šakių miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio traktorininką AURELIJŲ BARONAITĮ, 9 d. – Alytaus miškų urėdijos miško želdymo ir apsaugos inžinierių LAIMIŲ SIMANAVIČIŲ, 12 d. – Švenčionių miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio medvežės operatorių GINTARĄ GRIGARAVIČIŲ, 19 d. – Mažeikių miškų urėdijos miškotvarkos inžinierių NERIŲ LEMEŽĮ, 20 d. – Aplinkos ministerijos Miškų departamento Privačių miškų skyriaus vyriausiąją specialistę IEVĄ KRIKŠTAPONIENĘ, Tytuvėnų miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio suvirintoją-autošaltkalvį RIČARDĄ VAŽINSKĮ, 28 d. – Anykščių miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio viršininką VALDĄ ŠAUČIŪNĄ, Kuršėnų miškų urėdijos personalo inspektore JURGITĄ ŠIURKUVIENĘ.

Liepos 22 d. šią sukaktį pažymėjusį Raseinių miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio viršininką MARIŲ BARTUSEVIČIŲ.

Su 50-uoju gimtadieniu

Rugpjūčio 3 d. šią sukaktį pažymintį Valskybinės miškų tarnybos Miškų kontrolės skyriaus Utenos teritorinio poskyrio vyriausiąją specialistę JOLANTĄ JASIENĘ bei Utenos miškų urėdijos Kuktiškių girininkijos eigulį ARTURĄ RAUDĮ, 4 d. – Marijampolės miškų urėdijos personalo ir darbų saugos inžinierę DAIVĄ MISIUKEVIČIENĘ, 8 d. – Ignalinos miškų urėdijos Daugėlišio girininkijos eigulį ALVYDĄ LAMANAUSKĄ, 9 d. – Trakų miškų

RUGPJŪTIS

urėdijos Rūdiškių medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio traktorininką-autogreiderio mašinistą PRANĄ JACKEVIČIŲ, 14 d. – Valstybinės miškų tarnybos Miškų kontrolės skyriaus Panevėžio teritorinio poskyrio vedėją ALBERTĄ MIKAŠAUSKĄ, Kaišiadorių miškų urėdijos vyriausiąjį inžinierių SAULIŲ TAMONĮ, Jurbarko miškų urėdijos Mantvilių girininkijos girininką ROBERTĄ RAIMUNDĄ IŠGANAITĮ, Šilutės miškų urėdijos Saugų medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio meistrą ARVYDĄ STONĮ, Ukmergės miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio medkirtės operatorių GINTARĄ KARALIŲ, Kretingos miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio vairuotoją VILMANTĄ ŠVILPĄ, 16 d. – Trakų miškų urėdijos Ropėjų girininkijos eigulį MIROSLAV JASUTOVIČ, Švenčionių miškų urėdijos Pasiaurės girininkijos eigulį ALVYDĄ ANDRUKONĮ, 20 d. – ASU Miškų ir ekologijos fakulteto Aplinkos ir ekologijos instituto docentę NOMEDĄ SABIENĘ, Kauno miškų urėdijos Raudondvario medelyno viršininkę RIMĄ ŽEBRAUSKAITĘ, 21 d. – Nemenčinės miškų urėdijos Magūnų girininkijos girininką STEFAN SEMAŠKO, 23 d. – Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio meistrą REMIGIJĄ GELEŽAUSKĄ, 25 d. – Ignalinos miškų urėdijos Kaltanėnų girininkijos eigulį VYDĄ VAITKŲ, 27 d. – traktietį miškininką ČESLOVĄ AURYLĄ, 29 d. – Raseinių miškų urėdijos vyriausiąją buhalterę IRENĄ AUGULIENĘ.

Su 60-uoju gimtadieniu

Rugpjūčio 1 d. šią sukaktį pažymintį Pakruojo miškų urėdijos Gedžiūnų girininkijos girininko pavaduotoją VIDMANTĄ VOLIKĄ, 8 d. – Kretingos miškų urėdijos Lenkimų girininkijos girininką VIKTORĄ KALVAITĮ, 9 d. – Šakių miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio sargą LEONĄ VENCKŪNĄ, 11 d. – Varėnos miškų urėdijos Kaniavos girininkijos eigulį ALGIMANTĄ

BERTEŠKĄ, 16 d. – Radviliškio miškų urėdijos medelyno traktorininką ALGIMANTĄ ŠIMKŲ, 21 d. – Mažeikių miškų urėdijos vyriausiąją miškininkę ELIGIJĄ PANOVIENĘ, 22 d. – Marijampolės miškų urėdijos Šunskų girininkijos eigulį ALGĮ ALENSKĄ, 27 d. – Dubravos EMM urėdijos Pajiesio girininkijos girininko pavaduotoją ALGIRDĄ JASILIONĮ, 28 d. – Druskininkų miškų urėdijos medienos ruošos ir darbų saugos inžinierių VYTAUTĄ GUDAITĮ, 29 d. – Jurbarko miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio mechaniką SIGITĄ LABŪNAITĮ, 31 d. – Pakruojo miškų urėdijos prekybos vadybininkę ZOFIJĄ GALDIKIENĘ.

Rugpjūčio 16 d. sukanka 65-eri Raseinių miškų urėdijos urėdai ANTANUI KILČAUSKUI.

Su 70-uoju gimtadieniu

Rugpjūčio 12 d. šią sukaktį pažymintį Raseinių miškų urėdijos mechaniką STANISLOVĄ KRIVICKĄ, 20 d. – buvusį ilgametį Ignalinos miškų urėdijos miško naudojimo inžinierių JONĄ ČEPONĮ, 22 d. – buvusią ilgametę Šakių miškų urėdijos darbuotoją ALDONĄ KRIAUCIŪNIENĘ, 30 d. – buvusį ilgametį LA-AMC Miškų instituto Miškininkystės skyriaus vyresnįjį mokslo darbuotoją dr. ANTANĄ MALINAUSKĄ.

Rugpjūčio 5 d. sukanka 75-eri buvusiam ilgamečiam Dubravos EMM urėdijos medienos sandėlio ir cecho meistrui KAZIMIERUI ČEPONIUI, 18 d. – buvusiam ilgamečiam Kaišiadorių miškų urėdijos Kaukinės girininkijos girininkui JONUI SABALIAUSKUI.

Su 80-uoju gimtadieniu

Rugpjūčio 5 d. šią sukaktį pažymintį buvusį ilgametį Ignalinos miškų urėdijos miškų urėdą EDMUNDĄ KAPTURAUSKĄ.

Rugpjūčio 26 d. sukaks 85-eri buvusiam ilgamečiam Marijampolės miškų urėdijos Paežerių girininkijos eiguliui BRONISLOVUI SAVICKUI.

Su 90-uoju gimtadieniu

Rugpjūčio 11 d. šią sukaktį pažymintį buvusį ilgametį Kauno miškų urėdijos inžinierių ANTANĄ NARUŠĮ.

Kryžiažodžio „Ne tik apie medžius“, išspausdinto 2015 m. Nr. 6, atsakymai:

Vertikaliai: 1. Voverė. **2.** Smaliukė. **3.** Pelkynas. **4.** Notera. **5.** Lakišius. **6.** Skalikas. **10.** Kiauliuogė. **13.** Seteris. **14.** Svajonė. **18.** Kinkanas. **19.** Snaputis. **21.** Ajerynas. **22.** Pavoverė. **23.** Diegas. **25.** Gazelė.

Horizontaliai: 7. Vaivoras. **8.** Plaštakė. **9.** Žiuri. **11.** Trelė. **12.** Puriena. **15.** Kurpelė. **16.** Skveras. **17.** Rezoliucija. **20.** Mistika. **22.** Pintinė. **24.** Vergovė. **26.** Kalis. **27.** Lajus. **28.** Gangrena. **29.** Meldelis.

Frazė – **MIŠKUOSE PAVOJINGAI SAUSA**

Už kryžiažodžio „Ne tik apie augalus...“, išspausdinto 2015 m. Nr. 6, atsakymus **UAB „MMC Forest“ įsteigtą prizą – ESBIT gertuvę laimėjo ARŪNAS BOSAS.**

Dėl prizo kreipkitės:
el. paštu info@musu-girios.lt, tel. 8687 10616.

PONSSE

GERIAUSIAS MEDKIRČIO DRAUGAS

PONSSE SCORPION

Pramonės g. 8A/28,
LT-91100 Klaipėda

Malavėnų g. 1,
LT-81494 Malavėnų k.,
Šiaulių r.

Kniaudiškių g. 149,
LT-37374 Panevėžys

Verslo g. 9, Kumpių k.,
LT-54311 Kauno r.

Molėtų g. 13,
LT-14262 Didžiosios Riešės k.,
Vilniaus r.

 KONEKESKO

oficialus PONSSE atstovas Lietuvoje

Miško technikos pardavimas: tel. 8 610 27218

Servisas: tel. 8 700 55100

Atsarginės dalys: tel. 8 614 03734

www.ponsse.com

GREITIS ⇕ SAUGUMAS

Husqvarna XP® grandiriniai pjūklai nuolatos bandomi ypatingai sunkiomis sąlygomis, kurios reikalauja daug galios, tikslumo ir patikimumo. Mūsų inžinieriai tobulindami pjūklus, atrado pusiausvyrą tarp galios ir greičio bei mažo svorio ir tobulos ergonomikos. Dėl to pjūklai tapo neįtikėtinai lengvai valdomi darbo metu, todėl galite dirbti greitai ir saugiai.

Daugiau informacijos www.husqvarna.lt